Universitat Rovira i Virgili

LA INTERNACIONALITZACIÓ, COSA DE TOTS

Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili

Edició a cura de
Mar Gutiérrez-Colón Plana



[publicacions]
urv

La internacionalització, cosa de tots

Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili

Edició a cura de
Mar Gutiérrez-Colón Plana

[publicacions]
urv

Tarragona, 2017

Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili
Av. Catalunya, 35 - 43002 Tarragona
Tel. 977 558 474 · publicacions@urv.cat
www.publicacions.urv.cat

1a edició: març de 2017
ISBN (paper): 978-84-8424-512-4
ISBN (PDF): 978-84-8424-513-1

DOI: 10.17345/9788484245124
Dipòsit legal: T 406-2017

Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili és membre de la Unión de Editoriales Universitarias Españolas i de la Xarxa Vives, fet que garanteix la difusió i comercialització de les seves publicacions a nivell nacional i internacional.

Índex

Pròleg

És una excel·lent iniciativa aquesta publicació dedicada a les pràctiques dutes a terme a la URV per afavorir la internacionalització de la Universitat. Aquesta ha estat un dels objectius centrals de la URV des de la seva creació ara fa 25 anys i ho ha de seguir sent amb caràcter permanent. La internacionalització constitueix uns dels vectors directors de tota universitat, l'element imprescindible que permet a les universitats mantenir-se en permanent diàleg amb les institucions d'arreu, vincular-se a l'avantguarda del coneixement, captar talent i transmetre coneixement.

Aquests 25 anys d'existència de la URV han permès doncs posar en funcionament un seguit d'actuacions que es consideren bones pràctiques en la vessant internacional i que es vinculen a les tres missions de la Universitat, la formació, la recerca i la interacció amb la societat des de les seves vessant social, econòmica i cultural. Agrupar aquest conjunt d'accions en una publicació proporciona una visió amplia d'aquesta línia d'actuació així com conèixer les valoracions que en fan els socis internacionals d'aquestes iniciatives. Una informació que sens dubte és valuosa per ampliar i enfortir projectes amb aquest objectiu. També és el nostre interès posar en coneixement del conjunt de la societat, dels nostres socis internacionals i d'institucions acadèmiques les experiències dutes a terme i que poden ser objecte de posada en pràctica per part d'altres, de la mateixa manera que les pràctiques d'aquests són font de coneixement per a nosaltres.

La construcció d'una Universitat totalment entrelligada amb el context internacional és el que ha dut a la URV a oferir una formació d'excel·lència, amb una alta participació d'estudiants internacionals especialment en els estudis de màster i doctorat, a produir una recerca d'alt impacte internacional i a interrelacionar-nos fortament amb el teixit econòmic i productiu. És aquest conjunt de factors els que ens valoren els rànquings internacionals en els que la URV hi és present, i de forma destacada, en la recent aparició en l'exclusiu Academic Ranking of World Universities (ARWU-edició 2016), el conegut com rànquing de Xangai.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 7–8. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Uns bons resultats que són fruit de la dedicació de les persones que fan la URV cada dia, el personal docent i investigador i el personal d'administració i serveis, el seu capital, que junt amb la interrelació amb els estudiants i la interacció amb la societat, ens permet avançar en el camí de la millora contínua i del qual aquesta publicació n'és un bon reflex.

Josep Anton Ferré Vidal
Rector de la Universitat Rovira i Virgili

Introducció

La paraula *internacionalització* pot ser una idea molt atractiva, però també pot resultar molt abstracta en una institució amb tantes persones (estudiants, personal d'administració i serveis i personal docent i investigador) com té una universitat. Però, de fet, la internacionalització de la Universitat només té sentit si tots i cada un dels que hi treballem l'adoptem com a nostra i l'adaptem a la nostra feina. I a la Universitat Rovira i Virgili n'hi ha moltes, de persones, que ja ho estan fent des de fa molt de temps. Per això crec que és molt important, interessant i necessari donar a conèixer aquestes accions singulars: aquest llibre presenta tretze bones pràctiques d'internacionalització que ens presenten el mateix equip de persones que les fan possibles.

El llibre ha estat possible perquè es va fer una crida oberta a tothom que hi volgués participar, però en cap cas el recull és exhaustiu. Sabem que hi ha moltes més persones que treballen en clau internacional: des de qualsevol àrea de recerca, de docència, donant suport a la docència i a la recerca, establint relacions a tots nivells amb altres universitats internacionals, compartint projectes singulars…: a la Universitat Rovira i Virgili hi ha moltes persones que pensen ja en clau internacional i que fan de la seva feina un fidel reflex d'aquesta mirada oberta i global.

Amb aquesta publicació, aprofitant el 25è aniversari de la nostra universitat, volem mostrar al món algunes de les coses que fem bé i també demostrar-nos a nosaltres mateixos que podem estar orgullosos d'on som i de qui som.

Voldria agrair a cadascun dels autors dels articles que hi ha recollits en aquest llibre la seva empenta i iniciativa, com també la seva visió i gran contribució a la internacionalització de la Universitat. La meva admiració i agraïment també és per als estudiants de quart curs del Grau d'Anglès i del Màster Oficial en Traducció Professional Anglès-Espanyol, que han traduït tots aquests textos tant a l'anglès com al català o castellà, i a la persona que els ha dirigit i coordinat, el Dr. Fuertes; així com la contribució del Servei Lingüístic en tota aquesta tasca.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 9–10. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Per altra banda, voldria agrair molt especialment el rol essencial i gran dedicació del personal de l'I-Center sense els quals aquesta publicació no hagués estat possible.

Espero que la lectura d'aquestes pràctiques tan diferents, però cadascuna tan important, ens ajudi a veure la transversalitat i la rellevància de la internacionalització, i que cadascú de nosaltres pugui aplicar aquesta mirada internacionalitzadora cada vegada més a la nostra feina, per fer que la URV veritablement esdevingui la universitat internacional que tots volem.

Mar Gutiérrez-Colón Plana
Vicerectora d'Internacionalització

Campus virtual internacional URV: Desenvolupament de competències mitjançant la internacionalització virtual de la docència

Mario Arias Oliva (coordinador),
Departament de Gestió d'Empreses, Universitat Rovira i Virgili.

Kiyoshi Murata (coordinador),
Escola de Comerç, Universitat de Meiji, Tòquio, Japó.

Antonio Pérez-Portabella,
Departament de Comunicació, Universitat Rovira i Virgili.

Mar Souto Romero,
Departament de Gestió d'Empreses, Universitat Rovira i Virgili Virgili
y Universitat Internacional de La Rioja.

Teresa Torres Coronas,
Departament de Gestió d'Empreses, Universitat Rovira i Virgili.

Gustavo Matías Clavero,
Departament d'Estructura Econòmica, Universitat Autònoma de Madrid.

Graciela Padilla,
Departament de Periodisme III, Universitat Complutense de Madrid.

Juan Luis López-Galiacho Perona,
Ciències de la Comunicació i Sociologia, Universitat Rei Joan Carles de Madrid.

Jorge Pelgrín Borondo,
Departament d'Economia i Empresa, Universitat de La Rioja.

Fermín Navaridas Nalda,
Departament de Ciències de l'Educació, Universitat Internacional de La Rioja.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 11–31. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Rubén Fernández Ortiz,
Departament d'Economia i Empresa, Universitat de La Rioja.

Mónica Clavel San Emeterio, Universitat Internacional de La Rioja.

Yohko Orito, Facultat d'Innovació Regional Col·laborativa, Universitat d'Ehime, Ehime, Japó.

Juan Carlos Yañez Luna,
Universitat Autònoma San Luis de Potosí, San Luis de Potosí, Mèxic.

Shalini Kesar, Universitat del Sud d'Utah, Estats Units.

Antecedents

La internacionalització de l'educació superior és inevitable (Fischer, 2010). Organismes nacionals i internacionals formulen i analitzen polítiques per definir les millors estratègies. Les empreses operen cada vegada en entorns més globalitzats[1]. Malgrat això, són molt poques les universitats que poden oferir un currículum internacional i preparar els futurs professionals per treballar en aquests entorns internacionals.

La UNESCO, en l'article 11.b de la "Declaració mundial sobre l'educació superior al segle XXI: visió i acció", assenyala textualment que "la qualitat requereix també que l'ensenyament superior es caracteritzi per la seva dimensió internacional: l'intercanvi de coneixements, la creació de sistemes interactius, la **mobilitat de professors i estudiants** i els projectes de recerca internacionals, tot i que s'han de tenir degudament en compte els valors culturals i les situacions nacionals".

Els efectes positius en l'educació dels programes de mobilitat d'estudiants són indiscutibles[2]. La principal virtut d'aquest tipus d'intercanvis està, a més d'en l'accés a coneixements que es puguin adquirir[3], similars o complementaris dels que s'imparteixen a la universitat pròpia, en **el domini d'altres idiomes** i en **l'experiència personal** que suposa enfrontar-se a un curs en un país i un idioma que no són els propis. Aquests són valors que cada vegada demanen més les empreses que operen en uns mercats globalitzats. Però en l'entorn actual, l'educació superior s'ha convertit en un mercat atractiu en el qual estan intervenint cada vegada més actors, a més d'universitats. Per

1 A manera d'exemple, l'empresa americana General Electric genera ja més d'un 50% dels seus resultats fora dels Estats Units. IBM, amb 400.000 empleats, en té 115.000 treballant als Estats Units i un nombre superior a l'Índia. També, l'empresa holandesa Royal Dutch Shell ha traslladat la seva central a Londres (Doh, 2010).

2 Prova d'això són els més de 143.794 estudiants que durant el curs 2008-09 van gaudir del programa de mobilitat europeu Erasmus, dels quals 24.399 eren espanyols (Eurostat, 2008). En el cas dels professors, el programa va permetre que 18.476 fessin algun tipus d'acció de mobilitat (Eurostat, 2003).

3 La valoració mitjana d'estudiants a la Unió Europea sobre els aspectes acadèmics és, en un 91% dels casos, positiva o molt positiva, mentre que només un 9% és negativa o molt negativa (COM, 2000:30).

això, considerem fonamental definir el model d'internacionalització seguint l'enfocament dels països escandinaus, en què prevalen els aspectes socials i de cohesió enfront de la mercantilització de l'educació superior.

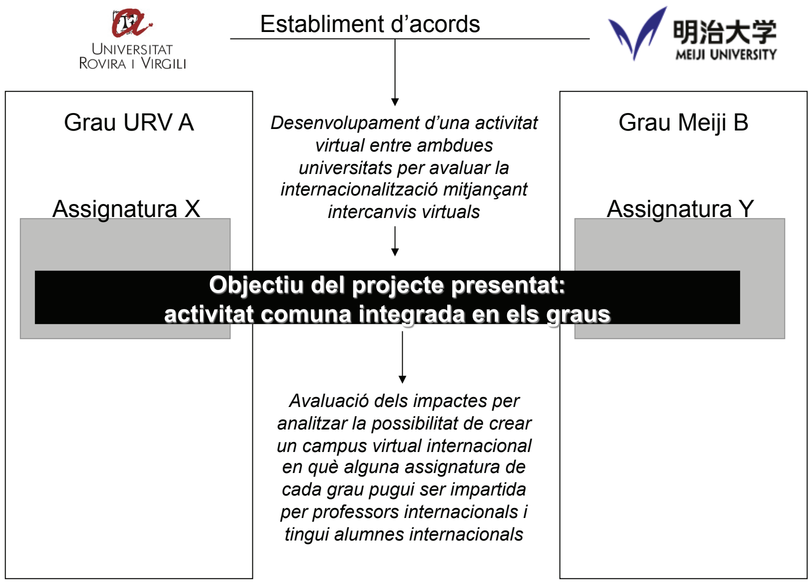
Les **noves tecnologies** faciliten i transformen els processos docents i de recerca, però, fins ara, gairebé no s'han emprat per **fomentar la mobilitat internacional** d'estudiants. A fi d'explotar el potencial de la tecnologia, la UNESCO (1998a, 1998b) recomana constituir xarxes, fer transferències tecnològiques, formar recursos humans, elaborar material didàctic i intercanviar les experiències d'aplicació d'aquestes tecnologies en l'ensenyament, la formació i la recerca, per permetre a tothom l'accés al saber. També recull la necessitat de crear nous entorns pedagògics, que van des dels serveis d'educació a distància fins als establiments de sistemes "virtuals" d'ensenyament superior, capaços de salvar les distàncies i establir sistemes d'educació d'alta qualitat, afavorint, d'aquesta manera, el progrés social i econòmic, i la democratització de l'educació superior.

La utilització dels **campus virtuals** de les universitats pot facilitar la **mobilitat d'estudiants i professors**, sense que l'accés a aquests programes virtuals d'intercanvis depengui dels **aspectes socioeconòmics**. La creació d'activitats i assignatures en les quals alumnes de diferents països comparteixin professor, duguin a terme treballs conjunts, es reuneixin virtualment a través de sistemes de missatgeria o videoconferència, utilitzin imperativament altres idiomes, treballin amb diferències culturals i de legislacions, i amb diferents mitjans, etc., permetrà, en certa manera, fomentar que tots els alumnes utilitzin tercers idiomes i aprenguin a treballar en entorns internacionals multiculturals, amb independència del seu nivell de renda i de la seva situació socioeconòmica.

A més, la mobilitat virtual pot permetre incorporar altres universitats fora de l'entorn europeu, ja que el cost d'aquesta és independent de la distància. L'ocupació dels campus virtuals permetrà emprendre projectes d'intercanvi globals més enllà de la Unió Europea. L'objectiu d'aquest projecte és analitzar la viabilitat a fi de fomentar l'ocupació del campus virtual per potenciar els intercanvis docents internacionals a la URV.

Descripció

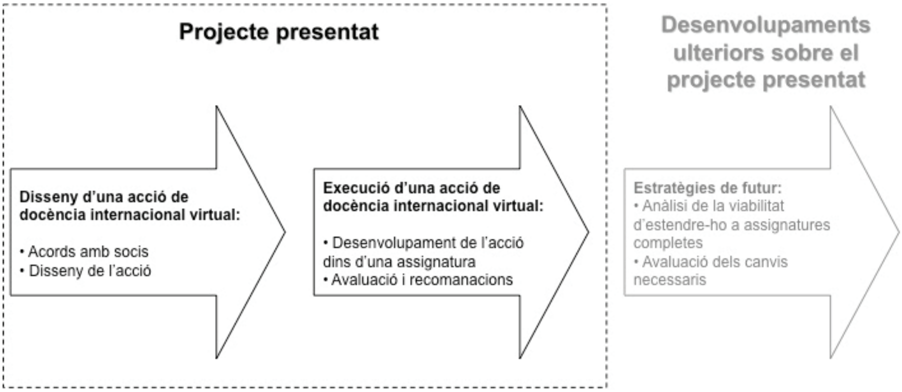
Resumim el projecte en el gràfic següent:



El caràcter del projecte és interdepartamental, interuniversitari, internacional i interdisciplinari, tal com recollim a continuació:

- Caràcter interdepartamental: Per desenvolupar el projecte es crearà un equip en el qual participaran professors de diversos departaments de la URV amb interès en la innovació i qualitat docent. Igualment, es disposarà de professorat de diversos centres per buscar la necessària fertilitat creuada que requereix un projecte d'aquesta índole.
- Caràcter interuniversitari: En el desenvolupament de l'equip, hi haurà experts d'altres universitats, tant nacionals com internacionals.
- Caràcter internacional: És l'eix central de l'estratègia d'aquest projecte.
- Caràcter interdisciplinari: Es tractarà de fomentar el coneixement interdisciplinari, tant en participació d'estudiants com de professorat.

El projecte presentat ha seguit el desenvolupament següent:



L'acord amb la Universitat de Meiji es va signar el 17 de novembre de 2012. Amb anterioritat a la signatura, juntament amb el professor Dr. Murata, director del Centre for Business Information Ethics i professor de l'Escola de Comerç de l'esmentada universitat, comencem a treballar en el disseny de l'activitat: càrrega de treball màxima possible, integració en les assignatures (obligatòria enfront de voluntària), avaluació, tecnologies, calendari i altres detalls. A l'octubre del 2013 vam començar la primera edició del seminari, dissenyat amb l'objectiu de fomentar i analitzar l'ocupació dels campus virtuals com a forma de mobilitat virtual dels estudiants. L'activitat que s'ha dut a terme ha consistit en un seminari virtual titulat **Working in Knowledge Society**. Els objectius que perseguia el seminari tenien una doble dimensió: l'adquisició de nous coneixements, d'una banda, i el desenvolupament de les competències necessàries per treballar en entorns internacionals i interdisciplinaris, d'altra banda. Per a això, la majoria de les activitats es van fer en equip.

La internacionalització de la docència ens ha permès desenvolupar competències en tots els nivells (específiques, transversals i nuclears). L'objectiu ha posat l'èmfasi en les transversals i les nuclears, ja que aquestes es poden exportar a qualsevol grau, mentre que les específiques depenen de cada titulació. En qualsevol cas, les competències específiques també poden presentar notables impactes.

Competències nuclears		
C1	Dominar, en un nivell intermedi, una llengua estrangera, preferentment l'anglesa.	El projecte s'ha desenvolupat, íntegrament, en anglès, per la qual cosa millorarà la competència de l'alumne en el domini de terceres llengües.
C2	Utilitzar, de manera avançada, les tecnologies de la informació i la comunicació.	El projecte es desenvolupa, íntegrament, a través de la utilització intensiva de la TIC, per la qual cosa l'alumne emprarà, de forma pràctica i aplicada al seu desenvolupament competencial professional, l'ús de totes les tecnologies Web 2.0.
C3	Gestionar la informació i el coneixement.	La quantitat d'informació disponible en context virtual i internacional és superior a la que hi ha en entorns presencials i locals. Així doncs, el projecte facilitarà l'adquisició de gestió de la informació i el coneixement.
C4	Expressar-se, correctament de manera oral i escrita, en una de les dues llengües oficials de la URV.	NUL IMPACTE COMPETENCIAL: No s'empren les llengües oficials de la URV.
C5	Compromís ètic i de responsabilitat com a ciutadà i professional.	La visió internacional dels problemes permetrà ampliar la visió ètica i professional, comprovant els nivells de comportament ètic i professional d'altres països.
C6	Definir i desenvolupar el projecte acadèmic i professional.	Treballar en un entorn internacional permetrà a l'alumne conèixer noves oportunitats per internacionalitzar la seva carrera, cosa que li permetrà definir i desenvolupar, amb aquesta perspectiva ampliada, el seu projecte, tant acadèmic com professional.

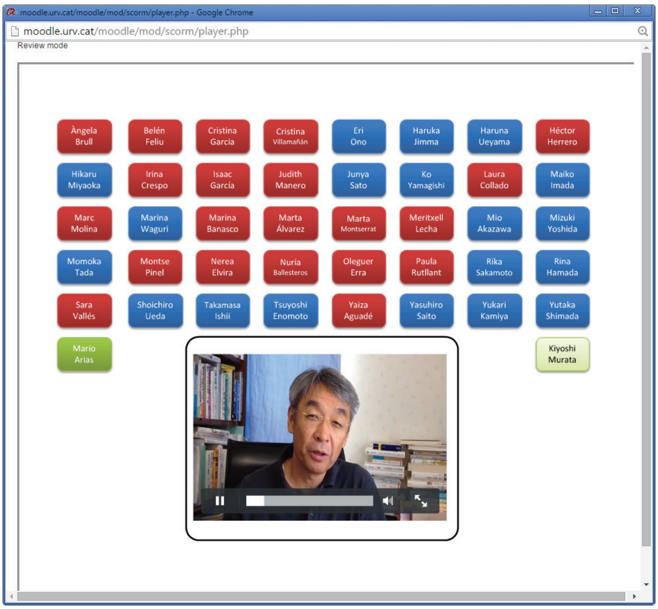
En el seminari s'han desenvolupat les activitats següents:

[Tasca #1: Vídeo carta]

El seminari començava amb la presentació dels professors i alumnes per mitjà d'un vídeo carta. Partint d'un entorn virtual, crear les condicions necessàries per treballar en equip era una activitat fonamental per aconseguir desenvolupar amb èxit el seminari. Presentem un exemple d'aquesta tasca:







Les vídeo cartes que havien desenvolupat els alumnes es compartien a través del campus virtual, ja que estaven preparades per visualitzar-se per mitjà de qualsevol dispositiu amb tecnologia html5: telèfon intel·ligent (iPhone, Android o Windows Phone), tauleta (iPad, Android o Surface) i PC (Linux, Windows i Mac).

[Tasca #2: Creació d'equips]

L'objectiu de la segona activitat era la creació d'equips. No únicament preteníem informar-ne de la composició, sinó que també buscàvem establir els canals de comunicació entre els membres de l'equip i afavorir un major coneixement mutu que els permetés, en posteriors activitats, tenir cohesió i mecanismes de coordinació establerts.

En la creació d'equips es tenien en compte els criteris següents:

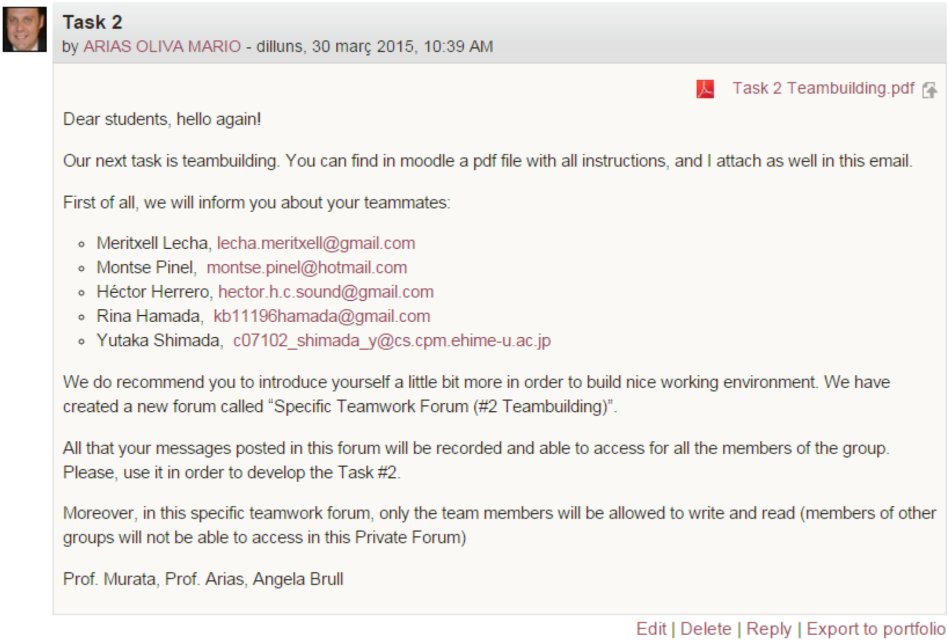
- *Universitat:* S'intentava sempre que, aproximadament, un 50% dels membres de l'equip fossin de la URV i un altre 50% de la Universitat de Meiji.
- *Gènere:* Es procurava, en la distribució dels equips, que un 50% dels seus membres fossin homes i un altre 50%, dones.
- *Nombre de membres per equip:* La composició ideal era de quatre persones, podent-se arribar, en funció de les circumstàncies, a un màxim de sis persones.

A manera d'exemple, presentem la distribució d'equips d'un dels tres seminaris:

Nom	Universitat	Nombre d'equip
Naoyuki	Meiji	1
Atsushi	Meiji	1
Laura	Rovira	1
Alba	Rovira	1
Tatsuya	Meiji	2
Kohei	Meiji	2
Hèctor	Rovira	2
Miriam	Rovira	2
Yurika	Meiji	3
Keiichiro	Meiji	3
Alba	Rovira	3
Glòria	Rovira	3
Yusuke	Meiji	4
Ren	Meiji	4
José Carlos	Rovira	4
Marta	Rovira	4
Kaoru	Meiji	5
Christopher	Meiji	5
Raquel	Rovira	5
Alba	Rovira	5

Nom	Universitat	Nombre d'equip
Takamasa	Meiji	6
Youhei	Meiji	6
Marina	Rovira	6
Elena	Rovira	6
Hiroki	Meiji	7
Teruaki	Meiji	7
Andreia	Rovira	7
Thays	Rovira	7
Kohei	Meiji	8
Aina	Rovira	8

Una vegada el quadre docent tenia els equips formats, se n'informava els alumnes a través del campus virtual (Moodle):



Task 2
by ARIAS OLIVA MARIO - dilluns, 30 març 2015, 10:39 AM

Task 2 Teambuilding.pdf

Dear students, hello again!

Our next task is teambuilding. You can find in moodle a pdf file with all instructions, and I attach as well in this email.

First of all, we will inform you about your teammates:

- Meritxell Lecha, lecha.meritxell@gmail.com
- Montse Pinel, montse.pinel@hotmail.com
- Héctor Herrero, hector.h.c.sound@gmail.com
- Rina Hamada, kb11196hamada@gmail.com
- Yutaka Shimada, c07102_shimada_y@cs.cpm.ehime-u.ac.jp

We do recommend you to introduce yourself a little bit more in order to build nice working environment. We have created a new forum called "Specific Teamwork Forum (#2 Teambuilding)".

All that your messages posted in this forum will be recorded and able to access for all the members of the group. Please, use it in order to develop the Task #2.

Moreover, in this specific teamwork forum, only the team members will be allowed to write and read (members of other groups will not be able to access in this Private Forum)

Prof. Murata, Prof. Arias, Angela Brull

Edit | Delete | Reply | Export to portfolio

La primera activitat, com anteriorment hem esmentat, i per aconseguir que es comencés a interactuar de manera molt senzilla i que s'aprengués a treballar en entorns globals, internacionals i interdisciplinaris, era que els alumnes escollissin un nom per al seu equip. Aquesta activitat els permetia establir els canals de comunicació adequats, intercanviar-ne informació (telèfon, correu electrònic, usuari Skype, usuari Facebook,

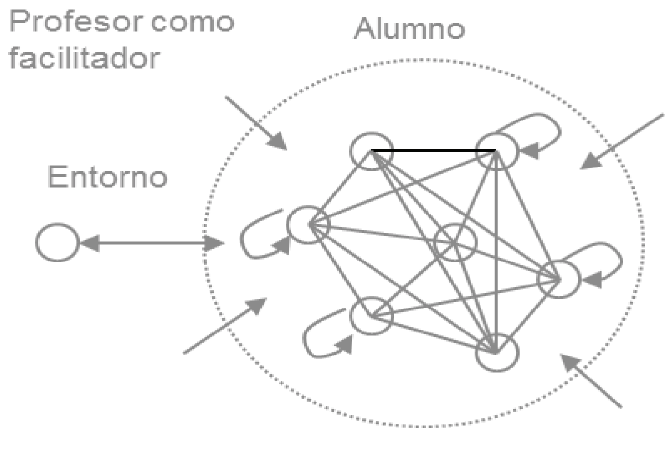
etc.) i crear els mecanismes de col·laboració necessaris (Google Drive, Dropbox, etc.). Per a això, a més de facilitar-los els noms dels components de l'equip i les seves adreces de correu electrònic, se'ls donaven unes instruccions i recomanacions bàsiques per desenvolupar aquesta senzilla activitat.

[Tasca #3: Entorn]

Una vegada vam tenir els equips creats i vam iniciar el seminari amb una tasca molt senzilla, vam augmentar el nivell de complexitat i vam començar a introduir conceptes relacionats amb la temàtica del seminari. Les metodologies proposades es basaven en dos eixos fonamentals:

1. Metodologia docent que afavoreix la participació activa de l'alumne.
2. Adequació del mètode d'ensenyament-aprenentatge i finalitats del programa.

L'enfocament que es va seguir va ser l'humanista o sociocultural, en el qual el professor, en lloc de donar una interpretació dels fets, tractava d'incentivar-la, tenint en compte el biaix cultural de cada estudiant. A més, es fomentava la interpretació, la creació de coneixement mitjançant la cooperació i l'anàlisi de l'entorn, tal com recollim en la figura següent:



A través d'aquestes metodologies, els alumnes, de forma col·laborativa, van descobrint el nou entorn de la societat del coneixement. L'activitat proposada es basava en l'anàlisi que va des de l'entorn local fins al global i tecnològic mitjançant l'anàlisi de fotografies que feien els mateixos alumnes.

A continuació, mostrem alguns exemples de la tasca desenvolupada en aquesta activitat:

Universitat Rovira i Virgili — **International Seminar: Working in Knowledge Society** — 明治大学 Meiji University

Team Number:
2

Miriam | **Hèctor** | **Tatsuya** | **Kohei**









TRYN

Universitat Rovira i Virgili — **International Seminar: Working in Knowledge Society** — 明治大学 Meiji University



Shinjuku

Shinjuku is the largest business city in Japan. In Shinjuku, a lot of companies are doing economic activities day-to-day. Total sales in large department stores earned more than 1 trillion yen. The number of users per day of Shinjuku Station is 3.44 million people, which is a Guinness world record.

Universitat Rovira i Virgili International Seminar: Working in Knowledge Society 明治大学 MEIJI UNIVERSITY



Your city/region (Rovira)

"ELS CASTELLERS"

It's an amusing experience watch the "*Els Castellers*" (human castles) practice. Basically, it's a Catalonian tradition a couple of hundred years old. It's represent pretty well the sprit of team work…

Universitat Rovira i Virgili International Seminar: Working in Knowledge Society 明治大学 MEIJI UNIVERSITY



Your university (Meiji)

LIBERTY TOWER

This photo is the most representative buildings of the Meiji University. It is named "Liberty Tower". The tower consisting of 23 stories above ground and 3 below.

Universitat Rovira i Virgili — International Seminar: Working in Knowledge Society — 明治大学 MEIJI UNIVERSITY

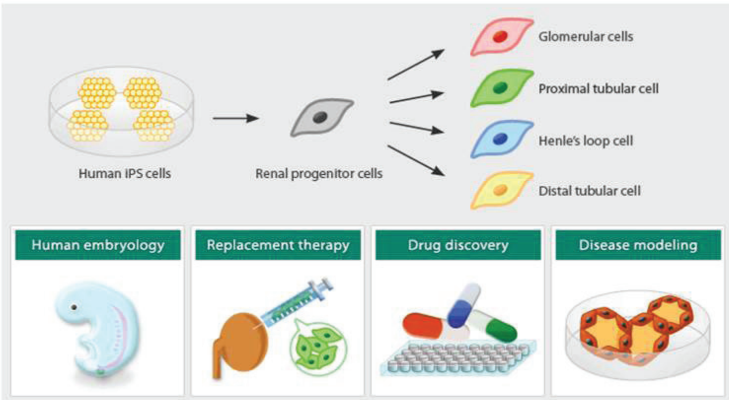


Universitat Rovira i Virgili (Rovira)

Hèctor searching in the library of the URV

We think that the library is the most respresentative place of URV because it represents "knowledge", order , intelect and the answers of all. Every day we visit the library to search, to study... It is the source of information.

Universitat Rovira i Virgili — International Seminar: Working in Knowledge Society — 明治大学 MEIJI UNIVERSITY



Technological Society (Meiji & Rovira)

iPS cells

Professor Yamanaka in Kyoto university has been awarded with the novel-phisiology- prize by inventing the iPS cells. This is the cell that can transform another cells in the body. The iPS cells help us in this global overpopulation.

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI **International Seminar: Working in Knowledge Society** 明治大学 MEIJI UNIVERSITY

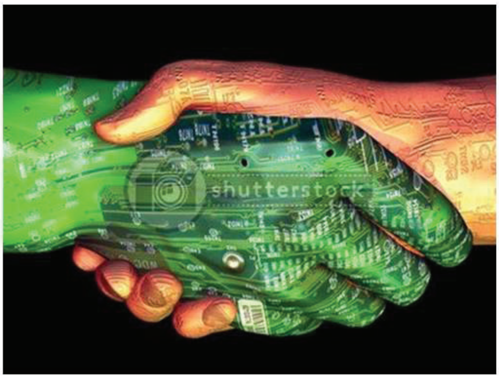


Global k-Society (Meiji & Rovira)

Google

Search the world's information, including webpages, images, videos and more. Google has many special features to help you find exactly what you're looking for.

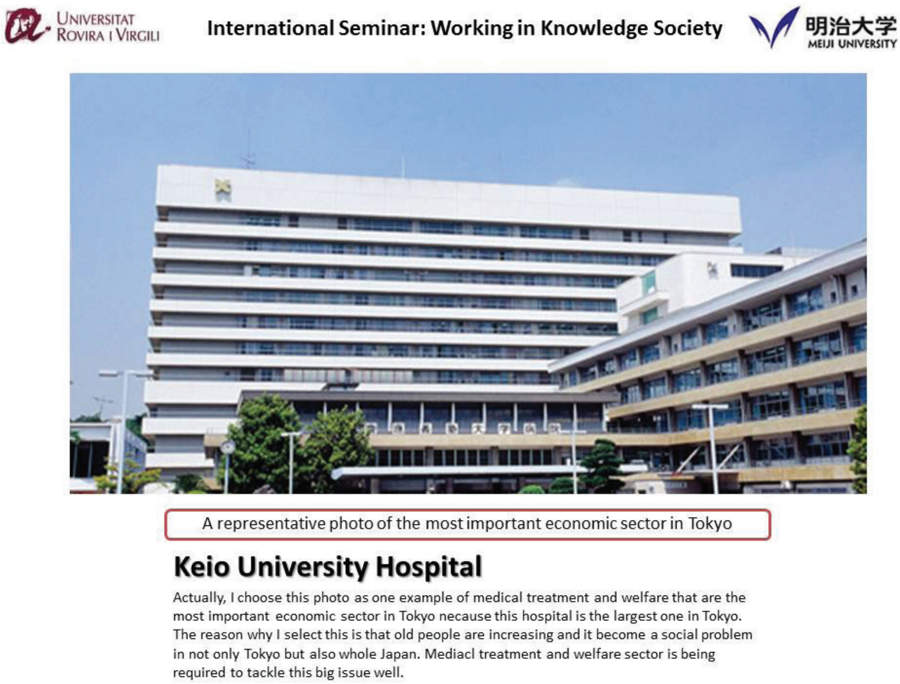
UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI **International Seminar: Working in Knowledge Society** 明治大学 MEIJI UNIVERSITY



Technological Society (Meiji & Rovira)

Connections online

We are managed by ourselves with various data such as characters, photos, movies etc. The innovation of technology improve the way to connect beyond the border all over the world and we are commiting to built a better virtual society.



[Tasca #4: Treballar en la societat del coneixement]

La quarta tasca es basava en l'estudi previ de dos articles de la revista *McKinsey Quarterly* que versaven sobre el treball en la societat del coneixement. Després de la lectura individual, es va convidar a fer una reflexió grupal per equips perquè escrivissin i consensuessin un document amb les seves conclusions.

Mostrem un exemple de l'activitat:

Universitat Rovira i Virgili — International Seminar: Working in Knowledge Society — 明治大学 MEIJI UNIVERSITY

TRYN (TEAM 5)
Miriam
Hèctor
Ttsuya
Name

The present situation of Spain and Japan in K-society

About the reading the evolution of work, We agree with Rebecca Ranninger that now more and more the employees are working remotely. And that's normal because technology evolution. We think that it's good, so it gives people a lot more flexibility and freedom because they chose when and where they work and that's make them happier about the job. But for example in Spain that's more complicated to implant that system of work because the important thing is that you must stay in your workplace "x" hours, doesn't matter if you are efficient or not. That's a problem and is very difficult to change the mindset of managers. This is in general, it's true that there are companies that use this system of work and is a breakthrough.

We agree with her because perhaps some people don't be able to separate the different elements of our lives as we used to, because probably you are at home and you must work there. Also it's difficult to know if the employers are maintaining our company culture and values.

Anyway and leaving the problems we think is possible and also efficient, but that must be controlled, for example if the employer do well the work, if they have problems, if they are happy with the work...

If we implant this wonderful system, we must meet another colleague in company's office to unite our ideas once a week at minimum or some problems is occurred for no communication. In Japan, they apt to act something by watching another people.
They often care what people acting. Example: What do they do? Where do they? What do they like? So, they work in office with colleagues in office. They make business truth for this custom. We think it is also difficult for Japan to implant this system. We must think about this problem to work in this system.

Following the opinion of my colleagues, we believe that this working model is the way to go, but it is true that it is difficult to implement. We agree that in Spain not have the lifestyle and culture to make this change, there are some important links between co-workers and we think this hinders it.
We are responsible to change our future. Considering as society evolves, how it evolves our lifestyles, tastes, interests, etc., must also change the way we work to adapt to reality.

[Tasca #5: Vídeo Cas – Direcció de recursos humans en la societat del coneixement]

En aquest moment del seminari, ja hi havia equips de treball ben desenvolupats i amb mecanismes de coordinació perfectament definits, malgrat la distància i les diferències horària i cultural. Després de conèixer, a través de lectures i anàlisi crítica, l'estat del treball en la societat del coneixement, van passar a l'anàlisi d'un vídeo cas pràctic. A partir d'una entrevista amb un director de Recursos Humans d'una multinacional que treballava a escala global, vam reflexionar sobre el perfil competencial que demanaven en el mercat laboral. El vídeo cas, com la resta de materials, es va desenvolupar en html5 perquè fos accessible des de qualsevol tipus de dispositiu: PC/Mac, telèfon intel·ligent i tauleta (Android/iOS).

Presentem algunes pantalles del fragment del vídeo produït:



[Tasca #6: Estudi de cas: Treballar globalment en la societat de la informació]

L'última tasca del seminari era la resolució d'un cas que analitzava la dimensió ètica dels canvis socials que provoca l'impacte de les noves tecnologies. Presentem el cas desenvolupat

Show messages from: **Yesterday** • 7 days • 30 days • 3 months

Yesterday miércoles, 05 de diciembre de 2012

Peter: It's a big lie that there is a huge shortage of professionals in Silicon Valley. I am outraged!

Luisa: Hey, wait a second! Tell me what's wrong?

Peter: You know that last year the company where I worked (Insurrance Software Systems) didn't renewed my contract. A few months before this occurs, hired a new employer in the India, whom they pay a little more than half of my salary, only €50,000. We work with information, and it doesn't matter if the person is not in the company's building, and of course they pay to him less...

Luisa: Yeah, I know.

Peter: You know I've been over a year looking for work intensely, even work with pay levels below €100,000, the salary I used to earn!! L

Luisa: But why are you so angry now, if that's over a year and half ago???. Though that you already overcame that.

Peter: I have been called from the same company to hire me again.

Luisa: But that is a good new, right?

Peter: Noooooooooo!! They want from me to finish training Jusae Mojutrid, the person they hired after me. I am so really outraged.

Luisa: The truth is that I understand your anger, especially when all financial press says that "Silicon Valley" needs more skilled workers to sustain its development.
Actually they don't need skilled workers, what they want are just graduated 20 years old professionals, who don't mind to work 80 hours per week for a half salary, either here or directly from other countries.

Peter: Totally agree!! Also in recent years, leaders from companies such as Microsoft Corp. and Intel Corp., have asked the U.S. Congress to double the 65,000 permissions for visas for foreign workers. They expose the same reason: we don't have sufficiently prepared professionals! If doesn't enter this number of foreign professionals in the sector, the growth rate will be slower and will have unfavorable consequences.

Luisa: Yes, they say that the entry of specialists in information technology helps cover the 350,000 foreigners vacancies. According to Harris N. Miller, president of the Association of Information Technology, high-tech companies don't have enough talent to develop new products and grow their businesses.

Peter: I send you a summary of a Business Week article I read a few weeks ago.

Business Week.doc.docx
Waiting
Cancel

Luisa: I leave, I'll have a coffee. I will read the article and we speak about it tomorrow, ok?

Peter: OK, have fun. Bye!!

Per finalitzar, indiquem els alumnes que han participat en el seminari durant els últims anys:

Any	Seminari	Mes	Alumnes
2013	Virtual Working in Knowledge Society	Octubre	Total: 32 alumnes Meiji: 15 alumnes del Bachelor of Commerce, assignatura de tercer curs, Management Information Systems URV: 17 alumnes 13 alumnes del grau de Relacions Laborals i Ocupació, assignatura de tercer curs, Direcció Estratègica de les Organitzacions. 4 alumnes del Master de Dret Ambiental, assignatura Gestió de la Qualitat Ambiental i Responsabilitat Corporativa de l'Empresa.
	Presencial Doing Business Globally	Setembre	Total: 34 alumnes Meiji: 17 alumnes del Bachelor of Commerce, assignatura de tercer curs, Management Information Systems URV: 17 alumnes de diferents titulacions de la URV.
2014	Virtual Working in Knowledge Society	Abril	Total: 38 alumnes Meiji: 20 alumnes del Bachelor of Commerce, assignatura de tercer curs, Management Information Systems. URV: 18 alumnes dels graus de Periodisme, Comunicació Audiovisual i Publicitat i Relacions Públiques, assignatura de segon curs Introducció a l'Economia i Empresa.
	Presencial Doing Business Globally	Setembre	Total: 15 alumnes Meiji: 7 alumnes del Bachelor of Commerce, assignatura de tercer curs, Management Information Systems. URV: 8 alumnes de diferents titulacions de la URV.
2015	Virtual Working in Knowledge Society	Març	Total: 30 alumnes Meiji: 10 alumnes del Bachelor of Commerce, assignatura de tercer curs, Management Information Systems. URV: 20 alumnes dels graus de Periodisme, Comunicació Audiovisual i Publicitat i Relacions Públiques, assignatura de segon curs, Introducció a l'Economia i Empresa.
	Presencial Doing Business Globally	Setembre	Total: 17 alumnes Meiji: 9 alumnes del Bachelor of Commerce, assignatura de tercer curs, Management Information Systems. URV: 8 alumnes de diferents titulacions de la URV.

Referències

COM (2000). Comissió de les Comunitats Europees, Informe de la Comissió: Enquesta sobre la situació socioeconòmica dels estudiants Erasmus. Brussel·les, 18 de gener del 2000 – COM (2000) 4 final.

Doh J-P. (2010). "Why aren't Business Schools More Global and What Can Management Educators Do About That". *Academy of Management Learning & Education*, vol. 9, núm. 2, pàg.165-168.

O'Loughlin M. (1992). "Rethinking Science Education: Beyond Piagetarian Constructivism Towards a Sociocultural Model of Teaching and Learning". *Journal of Research in Science Teaching*, vol. 29, núm. 8, pàg. 791-820.

UNESCO (1998a). "Declaració mundial sobre l'educació superior al segle xxi: visió i acció". UNESCO.

UNESCO (1998b). Marc d'acció prioritària per al canvi i el desenvolupament de l'educació superior aprovats per la Conferència Mundial sobre l'Educació Superior, octubre de 1998. UNESCO.

Testimoniatge



Mario Arias Oliva, Universitat Rovira i Virgili

Aquesta experiència d'internacionalització ha millorat el nivell competencial dels estudiants, que han pogut treballar de manera interdisciplinària i internacional, tal com demanen ara les empreses.



Antonio Pérez-Portabella, Universitat Rovira i Virgili

Aquest tipus d'accions de formació obren la mentalitat dels nostres estudiants i els permet aprendre a treballar virtualment en contextos internacionals.



Kiyoshi Murata, Director del Centre for Business Information Ethics i professor del MIS School of Commerce, Meiji University (Tòquio)

La participació dels estudiants en aquesta acció de formació internacional els ha permès adquirir les habilitats necessàries per treballar en un entorn global i internacional.



Yohko Orito, Ehime University

Col·laborar en aquesta acció duta a terme pel Dr. Arias ha estat una experiència molt enriquidora, tant per als estudiants com per al professorat. L'hem considerat la millor acció d'internacionalització a la nostra universitat durant l'últim curs acadèmic.



Shalini Kesar, Southern Utah University. La Dra. Kesar ha rebut el guardó Education Excellence Award at the 2016 Women Tech Awards.

Poder col·laborar en aquest equip internacional en el disseny de l'acció ha estat una font d'inspiració i aprenentatge per seguir treballant en la recerca de l'excel·lència docent en l'àrea d'internacionalització de l'aprenentatge.

L'AAEDAT: La xarxa permanent de relacions internacionals en matèria ambiental a la Universitat Rovira i Virgili

Susana Borràs

Coordinadora del Màster Universitari de Dret Ambiental
Associació d'Alumnes i Exalumnes de Dret Ambiental de Tarragona
Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona
Facultat de Ciències Jurídiques, Universitat Rovira i Virgili[1]

Dins del marc del Pla Estratègic d'Internacionalització endegat per la Universitat Rovira i Virgili (URV), s'hi preveu una major internacionalització dels màsters URV i una captació més important d'estudiantat internacional de postgrau. Efectivament, en el context d'una cada vegada més profunda interrelació en el món acadèmic global, és necessari que les universitats es posicionin internacionalment, en particular en relació amb els estudis de postgrau, on es formen els professionals més especialitzats i competitius i on comencen la seva carrera els investigadors. Per això, la URV es fixa com a objectiu la internacionalització dels programes docents, atraient alumnat internacional i internacionalitzant l'alumnat, PAS i PDI de la URV, de manera especial en el nivell de postgrau.

En aquest context, el Màster Universitari de Dret Ambiental ha esdevingut un programa de referència, atès l'alt grau d'internacionalització del seu alumnat. Efectivament, des que es va implantar, el curs acadèmic 2006-07, aquest màster ha experimentat una forta demanda més enllà de les nostres fronteres. Nombrosos estudiants d'arreu i, en particular, d'Amèrica Llatina, procedents d'Argentina, Bolívia, Brasil, Xile,

1. Aquest article s'ha elaborat, conjuntament, amb els membres de l'AAEDAT: Stephanie V. Ascencio Serrato, Beatriz Felipe Pérez, Daniel Iglesias Márquez, Lorena Martínez Hernández, Itzel Ramos Olivares i Isabel Vilaseca Boixareu.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 33–51. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Colòmbia, Costa Rica, Equador, Mèxic, Perú, El Salvador i Paraguai, i d'Itàlia i Andorra escullen el Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV com a opció formativa d'interès internacional especialitzada. Des del 2014, l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i Recerca de la Generalitat de Catalunya ha reconegut el màster amb l'etiqueta de qualitat "International Master's Programme", atorgada en reconeixement a l'alta qualitat i la projecció internacional dels estudis del Màster Universitari de Dret Ambiental.

L'Associació d'Alumnes i Exalumnes de Dret Ambiental de Tarragona (AAEDAT) hi ha tingut un paper molt important. L'AAEDAT és una associació creada a l'empara del Màster Universitari de Dret Ambiental i del Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT), ambdós adscrits a la URV. Gràcies a la creació d'aquesta Associació, la internacionalització en el programa de màster comença a oferir resultats en l'àmbit de la recerca, amb la incorporació de graduats del màster com a becaris al Departament de Dret Públic i al CEDAT i, així mateix, amb la inscripció de tesis doctorals de doctorands internacionals. En aquest sentit, és evident l'impacte que el màster té en la internacionalització i la visibilitat internacional de la recerca i la transferència en l'àmbit del Dret Ambiental a la URV.

Aquesta Associació és l'evidència que el concepte d'internacionalització va més enllà de la mera mobilitat d'estudiants i la signatura d'acords internacionals. El seu funcionament ben estructurat permet intercanviar informació de forma fluida entre estudiants i antics estudiants de diverses procedències geogràfiques i de diversos perfils professionals.

Els estudiants i exestudiants de la URV són el referent essencial de la qualitat dels estudis universitaris en matèria de Dret Ambiental. La relació permanent entre estudiants, antics estudiants i universitat permet una projecció espontània i necessària d'informació relativa a activitats, ofertes de feina, organització de congressos i publicacions,entre d'altres, però el més important és la projecció més enllà de les nostres fronteres dels estudis del Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV.

Per aquest motiu, l'AAEDAT és una estructura permanent de relació amb els alumnes i exalumnes (treball en xarxa), la qual fa un seguiment de la seva trajectòria professional posterior, els convida a les activitats que es van desenvolupant (formació) i difon oportunitats laborals en l'àmbit del Dret Ambiental (professionalització), principalment, a través de les entitats nacionals i internacionals amb les quals el CEDAT i el Màster Universitari de Dret Ambiental mantenen relacions institucionals.

1. Antecedents de la creació de l'AAEDAT: creant treball en xarxa

El 27 d'octubre de 2009 es va crear l'Associació d'Alumnes i Exlumnes de Dret Ambiental de Tarragona (AAEDAT). Aquesta va ser una iniciativa dels estudiants i els antics estudiants del Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV amb la voluntat de crear la primera associació d'*alumni* sense ànim de lucre i amb personalitat jurídica pròpia, formada per estudiants de Dret Ambiental de la Facultat de Ciències Jurídiques[2].

L'AAEDAT es crea integrant estudiants i exestudiants del Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV. La idea és que el procés de fidelització dels antics alumnes del màster ocorre quan encara en formen part de l'alumnat. Si els que ja l'han obtingut no consideren satisfactori el seu pas per la institució, difícilment se'n pot plantejar la fidelització. Per això, l'AAEDAT tracta d'establir una interfície entre la culminació dels estudis i la incorporació a la vida professional per no perdre, així, el lligam creat amb la Universitat.

Al respecte d'aquesta qüestió, cal tenir present que els sistemes universitaris americans tenen una llarga experiència en les relacions institucionals amb els seus *egressats/diplomats, fent d'aquesta pràctica un mitjà per obtenir grans beneficis per a la universitat. A canvi, els diplomats reben un tracte personal i continu, en el qual les seves necessitats i els seus interessos són importants per a la institució que els va formar professionalment. Amb aquesta idea, i juntament amb la manca d'associacions d'estudiants i exestudiants de màster, l'AAEDAT es presenta com una bona pràctica que cal reconèixer i es pot estrendre a altres titulacions de la URV.

2. Descripció: sensibilització, formació i professionalització

L'Associació *d'alumni* té per finalitat estrènyer llaços d'integració entre els estudiants i els antics estudiants del màster i, d'acord amb els seus estatuts, té com a objectius:

1. Satisfer interessos comuns amb la finalitat de promoure els coneixements científics de caràcter ambiental i aplicar-los en benefici de la col·lectivitat.
2. Promoure i mantenir una xarxa de relacions i d'intercanvis professionals entre les persones que s'han format a la URV en l'àmbit del Dret Ambiental.
3. Contribuir a la divulgació i la difusió dels objectius del Centre d'Estudis de Dret Ambiental de la Universitat Rovira i Virgili, com una entitat pública catalana d'investigació universitària superior, i promoure i divulgar, al mateix temps, les activitats dels seus ens i col·lectius sempre que responguin a alguns dels objectius enunciats.

2. Vegeu-ne la pàgina oficial a: <https://aaedat.wordpress.com/>.

4. Fomentar la col·laboració amb altres col·lectius universitaris i la creació d'espais comuns de debat i reflexió.
5. Buscar mecanismes de relació amb la societat, representada per entitats i organismes socials, culturals, polítics i econòmics.
6. Organitzar activitats i prestar serveis als associats.

En aquest sentit, ha estat un objectiu des de la coordinació del Màster Universitari de Dret Ambiental fomentar la projecció internacional que ha adquirit l'AAEDAT i, consegüentment, el desenvolupament de xarxes acadèmiques de Dret Ambiental i les d'activitats interuniversitàries que apleguin investigadors, docents i estudiants. També es vol promoure l'intercanvi internacional i l'aprenentatge continuat del Dret Ambiental, alhora que es vol que es reconeguin la Facultat de Ciències Jurídiques i el CEDAT com a centres de referència del Dret Ambiental.

Aquesta projecció es trasllada en la relació de membres de l'AAEDAT, que actualment està formada per 78, dels quals 50 són de fora de l'Estat espanyol (taula núm. 1). L'Associació ha aconseguit, al llarg d'aquests anys, no només consolidar el treball en xarxa, sinó també contribuir a mantenir el vincle dels antics estudiants amb la Universitat.

Taula n. 1. Membres de l'AAEDAT

	País	Nombre
1	Andorra	1
2	Argentina	3
3	Bolívia	3
4	Brasil	6
5	Xile	6
6	Colòmbia	8
7	Costa Rica	1
8	El Salvador	1
9	Equador	4
10	Espanya	28
11	Iran	2
12	Mèxic	8
13	Paraguai	1
14	Perú	5
15	República Dominicana	1
	TOTAL	78

Font: AAEDAT

L'Associació fa ús de diversos canals de comunicació amb la finalitat de transmetre la informació més rellevant i les activitats que duen a terme els seus membres en la comunitat universitària i en la societat civil. Així mateix, a través d'aquests mitjans de comunicació, l'AAEDAT contacta amb altres organitzacions i col·lectius socials per organitzar, conjuntament, esdeveniments o activitats, com ara el correu electrònic, el blog i altres xarxes socials com el Facebook i el Linkedin.

A través d'aquest mitjans, el grup d'alumnes, exalumnes i professors del màster poden compartir, de forma permanent, informació, experiències, oportunitats laborals, etc.

Com qualsevol altra associació *d'alumni*, l'AAEDAT ofereix diversos serveis dins de les modalitats següents: recursos formatius, que informen de l'oferta de la Universitat per a la formació contínua i el postgrau. De la mateixa manera, pot aglutinar les necessitats formatives dels membres de l'Associació i, si escau, arribar a dissenyar oferta *ad hoc*. L'Associació també pot exercir un paper de gran importància en altres programes de contingut formatiu, així com en la seva participació en l'observatori de necessitats formatives. Un altre servei és el de contactes i relacions, que concentra aspectes diversos, entre els quals destaquen els directoris i les xarxes socials, que tenen la finalitat de facilitar el contacte entre els seus membres. A més, l'Associació presta serveis d'informació i actualitat a través de diferents recursos (website, blog, newsletter i altres) i sol informar els seus membres de les activitats de la Universitat, de l'Associació i de temes relacionats amb el Dret Ambiental.

En general, l'AAEDAT promou diverses accions entre els seus membres, com ara l'organització de conferències, seminaris i l'intercanvi d'idees i experiències relacionades amb la protecció del medi ambient i la seva regulació jurídica; impulsos de tota classe de serveis i d'activitats de caràcter social i cultural que contribueixin a conèixer millor els socis i a millorar la formació en general, i la cooperació amb el CEDAT en la potenciació de la formació permanent dels antics alumnes i amb altres sectors implicats en la gestió ambiental.

3. Activitats per a la defensa i la protecció del medi ambient més enllà de les nostres fronteres

Des de la seva constitució, l'AAEDAT ha procurat rganitzar i desenvolupar activitats de diferent naturalesa orientades a complir amb els seus objectius. En ser una associació estretament vinculada a la URV, duu a terme la majoria de les activitats dins de les seves instal·lacions, particularment en el Seminari 1 de la Facultat de Ciències Jurídiques del Campus Catalunya, on fa les reunions periòdiques i les activitats d'índole acadèmic.

Un dels exemples d'aquesta projecció de l'AAEDAT com a entitat centralitzadora de les relacions d'estudiants i antics estudiants internacionals del màster és l'organització de seminaris i col·loquis internacionals, que permeten estrènyer les relacions acadèmiques, professionals i personals en l'àmbit internacional. Un dels esdeveniments més rellevants que s'ha impulsat darrerament, i per iniciativa pròpia, ha estat el "1st Tarragona International Environmental Law Colloquium (TIEC)"[3].

A continuació, es relacionen la tipologia d'activitats que fins ara ha desenvolupat l'AAEDAT i una breu explicació de l'objectiu i el sentit d'aquestes. El conjunt d'activitats són: les Green Sessions, els Col·loquis de Medi Ambient, les Jornades de difusió de temes actuals relacionats amb el Dret Ambiental, les sortides de camp, els concursos i altres activitats de sensibilització i solidaritat.

3.1 Les Green Sessions

Les Green Sessions consisteixen en la projecció de documentals sobre problemàtiques socioambientals internacionals i locals que hi ha en diferents països. Els documentals que es presenten promouen la difusió d'assumptes relacionats amb la protecció de la naturalesa i els drets humans.

La presentació de cada documental té la finalitat que l'alumnat del Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV i la resta de persones sòcies de l'AAEDAT puguin donar a conèixer assumptes socials, jurídics i ambientals de diferents parts del món a la resta de la comunitat universitària i a la societat civil.

Al començament de cada sessió, una persona membre de l'AAEDAT ofereix als assistents una introducció a la temàtica i una petita ressenya del material que es presenta. En concloure el documental, s'obre un cicle de debat en el qual els qui hi han assistit manifesten les idees, els dubtes i les inquietuds que el documental hagi generat.

Aquest tipus d'activitat es va iniciar el 2011, amb la primera projecció del documental titulat *Buscant la Terra dels quals Viuen*, que tracta sobre les persones refugiades i la seva explotació a la frontera colombo-veneçolana. La presentació va ser a càrrec de Rodolfo Jesús González Paz.

L'any següent es va projectar el documental *Garbage Warrior*, que tracta de la problemàtica dels residus, la presentació del qual va ser a càrrec de Stephanie Ascencio Serrato. També el 2012 es van presentar els documentals *Yasuní, el bon viure* i *El cas Sarayaku*, realitzats per Arturo Hortas, que treballa en el projecte Ecological Justice Organization Liability and Trade (EJOLT). Tots dos documentals aborden la complexitat de la problemàtica ambiental d'Equador en relació amb les activitats extractives.

3.Vegeu la pàgina web oficial del Congrés a: <https://tiec2016.wordpress.com//>.



Font: AAEDAT

El 2013, es va projectar el documental titulat *Els espigadors i l'espigadora* relacionat amb els residus alimentaris. El debat va anar a càrrec de Núria Ruiz Morillas, professora titular de Química Inorgànica de la URV.

I, finalment, en el curs 2015-16 es van presentar dos documentals. Un d'aquests va ser el titulat *Disruption Climate Change*, sobre la problemàtica que embolica el canvi climàtic i la cerca de solucions al respecte, a càrrec de Stephanie Ascencio, doctoranda i exalumna del Màster de Dret Ambiental. L'altre documental, *Contrastes de la explotación petrolera*, narra la història de l'explotació petroliera a Equador, així com els seus efectes adversos, tant ambientals com socioeconòmics. A més, s'expliquen com s'han anat succeint les diferents polítiques del país en relació amb l'extracció d'hidrocarburs i es descriu la iniciativa Yasuní-ITT. L'activitat es va desenvolupar en col·laboració amb l'Associació Catalana d'Enginyeria Sense Fronteres (ESF), promotora del documental.

3.2 Els Col·loquis de Medi Ambient

Els Col·loquis de Medi Ambient són un espai de debat i discussió relatiu a temes diversos d'actualitat ambiental, sociocultural i política. Aquests Col·loquis, que es van crear com una activitat extracurricular, generalment els dirigeix l'alumnat del Màster de Dret Ambiental de la URV, que presenta una ponència sobre un tema específic de lliure elecció, que usualment està relacionat amb una problemàtica ambiental de particular rellevància al seu país de procedència. En ocasions, es convida algun expert/a perquè exposi un tema d'actualitat d'interès comú per a l'AAEDAT i per a la societat en general. En concloure la ponència, els qui hi han participar comparteixen experiències i diferents perspectives amb la finalitat d'enriquir, recíprocament, els seus coneixements.

Els Col·loquis és una de les primeres activitats que va impulsar l'Associació i és de les que més èxit ha tingut en termes de periodicitat i participació. A continuació, es detallen, breument, els Col·loquis que s'han dut a terme des de 2009 fins a l'actualitat.

El primer es va celebrar el 2009 i es va centrar en la temàtica "Les Galápagos, el primer patrimoni natural de la humanitat, actualment en perill", i va ananr a càrrec d'Andrea Arteaga, exalumna del Màster de Dret Ambiental. Aquest col·loqui va ressaltar la importància, per a la diversitat i la recerca genètica, de les illes Galápagos i les amenaces amb què s'enfronten.

L'any següent s'incrementa el nombre de Col·loquis i se'n celebren tres. El primer col·loqui, "Les reserves privades del patrimoni natural del Brasil", va anar a càrrec de Gabriela Fauth i Rafael Oliveira, ambdós del Brasil i exalumnes del Màster. El col·loqui va tenir per objecte analitzar el règim legal de les reserves privades del patrimoni natural del Brasil, els seus reptes i els seus avantatges. El segon col·loqui, "La nova Constitució de Bolívia: una evolució de l'antropocentrisme al biocentrisme?", va ser a càrrec de l'exalumna Paola Villavicencio Calzadilla, de Bolívia. S'hi va dur a terme una anàlisi crítica de la Constitució de Bolívia com la primera constitució al món que pretén fer un canvi de paradigma per adoptar una visió biocentrista. Finalment, el tema del tercer col·loqui va ser "El sistema públic de transports de Bogotà: Bogotà guanyadora del León d'Or", que va anar a càrrec de Benjamí Galeano, de Colòmbia i exalumne del Màster. El col·loqui va abordar la problemàtica de la mobilització en grans urbs com Bogotà i la solució que s'hi va donar.

L'any 2011 va tenir lloc el col·loqui "Federalisme i política ambiental a Llatinoamèrica: la situació d'Argentina", a càrrec de Mariano Cirone, d'Argentina i exalumne del Màster. En aquest col·loqui es va oferir una mirada crítica als reptes que enfronta el sistema federal per al disseny i la implementació d'una política ambiental efectiva que respongui a les necessitats de protecció i gestió sostenible dels recursos naturals a Argentina.

A continuació, l'exalumna Isabel Vilaseca Boixareu va presentar el col·loqui "El Projecte Micos Beach Resort de la Badia de Tela a Hondures. Un model turístic Insostenible". El col·loqui es va centrar en el boom i els efectes dels models de desenvolupament basats en el turisme insostenible als països en desenvolupament, amb especial referència a Hondures.

També en aquell any es va presentar el col·loqui "El dret d'accés a la justícia ambiental: la creació dels tribunals ambientals a Xile", a càrrec de Carolina Riquelme, xilena i antiga estudiant del Màster. Aquest col·loqui va qüestionar si la creació de tribunals ambientals constitueixen, per si mateixos, una aportació real a la implementació del dret a l'accés a la justícia ambiental.

I, finalment, a finals del 2011, en Juan Claudio Arenas, de Colòmbia i exalumne del Màster Universitari de Dret Ambiental, va presentar el col·loqui "El medi ambient en la Constitució colombiana: la Constitució ecològica". El col·loqui va tenir per objectiu analitzar les disposicions de la Constitució colombiana de 1991, que va introduir mecanismes per a la protecció ciutadana de la Constitució a través de l'acció de tutela per a la protecció dels drets fonamentals, l'acció popular per als drets col·lectius i l'acció d'inconstitucionalitat per verificar la concordança de les normes amb la Constitució, fent especial referència a les disposicions amb contingut ambiental de la Constitució.

L'any 2012 es van fer dos col·loquis. Un es va titular "La iniciativa Yasuní-ITT: una iniciativa per mitigar el canvi climàtic?", a càrrec de Malka Sant Lucas Ceballos, equatoriana i exalumna, que va tractar els aspectes positius i febleses de la iniciativa equatoriana per deixar el petroli sota terra. L'altre col·loqui va ser "Canàries: illes Afortunades? Característiques ambientals, amenaces i alternatives", a càrrec de Beatriz Felipe Pérez, exalumna, la qual va abordar les conseqüències negatives del turisme de masses per als fràgils i biodiversos ecosistemes canaris.

Continuant amb els cicles de Col·loquis de Medi Ambient, l'any 2013 es va dur a terme el col·loqui "Blat de moro transgènic i sobirania alimentària a Mèxic", que va anar a càrrec de Giselle García Maning, mexicana i exalumna del Màster Universitari de Dret Ambiental. El col·loqui va abordar la problemàtica i els riscos que empreses transnacionals introdueixin blat de moro transgènic a Mèxic per a la diversitat del blat de moro, la sobirania alimentària i l'accés a les terres i als recursos naturals dels camperols. També aquell any, Jerónimo Basilio Sao Mateus i Itzel Ramos Olivares, de Brasil i Mèxic respectivament, van presentar el col·loqui titulat "Impactes ambientals i vulneració de drets indígenes: el cas de Belo-Muntanya a Brasil i del 'Aqüeducte Independència' a Sonora, Mèxic". El col·loqui va tenir per objectiu analitzar les conseqüències dels megaprojectes de desenvolupament en comunitats indígenes al Brasil i Mèxic, i de fer referència al recorregut jurídic que han hagut de seguir les persones afectades per defensar els seus drets.

I, finalment, per acabar el 2013, es va desenvolupar el col·loqui titulat "La natura com a subjecte de dret a l'Equador", a càrrec de Fred Larreategui i Pablo Ramírez, equatorians i també exalumnes del Màster. Aquest col·loqui va donar una breu mirada a l'evolució constitucional que es va produir a l'Equador, a partir de l'aprovació de la carta magna mitjançant referèndum constitucional el 28 de setembre de 2008, i va oferir una visió del context normatiu, social i polític que va portar aquest país d'Amèrica a aquest canvi de paradigma.

El cicle de Col·loquis de Medi ambient, durant el curs acadèmic 2014-15, va ser força nombrós. El primer col·loqui es va titular "La reforma agrària a Bolívia: la terra és per a qui la treballa", presentat per Rudy Ariel Paco Ancalle, doctorant i exalumne

del Màster. S'hi va explicar el context històric que va portar a Bolívia a dur a terme una reforma agrària que va transformar l'estructura de la tinença i l'accés a la terra.

Posteriorment, es va celebrar el col·loqui relatiu a la "Formació jurídica a través de Moot Courts. Experiència del primer equip URV en el IV Concurs Interamericano de Dret al Desenvolupament Sostenible", a càrrec d'Erea Suárez Cornejo, Fred Larreategui Fabara i Patricia Melissa Sangama Suazo (components de l'equip que va participar en el Moot Court), i de l'entrenadora de l'equip, Isabel Vilaseca Boixareu (becària predoctoral del CEDAT). En aquest col·loqui es van descriure les activitats, el cas d'estudi i com es va dur a terme el concurs.

El col·loqui següent es va centrar en la "Fiscalització ambiental en el Perú: història, avenços i perspectives de futur", a càrrec de Patricia Melissa Sangama Suazo, advocada peruana i exalumna del Màster, en el qual es va oferir una mirada als orígens de la fiscalització ambiental, el seu desenvolupament institucional, la regulació, la problemàtica actual i els nous reptes que el Perú ha d'afrontar.

Un altre exestudiant peruà, en Leonardo Paz Aparicio, va oferir el col·loqui sobre el "Dret a la consulta prèvia dels pobles indígenes al Perú", en el qual es van comentar els avenços de l'aplicació del dret a la consulta prèvia al Perú, des de la seva introducció en la legislació a través del Conveni 169 de l'OIT fins a l'actualitat. S'hi va explicar el criteri de determinació de pobles indígenes, les etapes del procés de consulta prèvia i el rol de l'Estat en aquest procés, així com els objectius que van aconseguir en l'aplicació d'aquest dret.

El darrer col·loqui del curs 2014-15 va anar a càrrec de Gastón A. Médici, alumne del Màster, que el va titular "Introducció al marc normatiu mediambiental de la República Argentina", en el qual va tractar el marc normatiu a Argentina en relació amb el medi ambient, i va analitzar la regulació ambiental al seu país d'origen, fent especial esment al cas "Riachuelo".

En el curs següent, 2015-16 es va fer el col·loqui titulat "Els paisatges no visibles: una valoració des de la cosmovisió indígena amazònica de l'Equador –cas Yasuní", a càrrec de Paulo Carrión. El col·loqui va donar a entendre que les geografies no solament poden ser físiques, sinó també centres d'ideologies, signes, pensaments, idees, etc. Un altre col·loqui va ser "Sistema nacional ambiental -SINA de la República de Colòmbia", que va ser a càrrec de Daniel Tobón Aparicio, advocat colombià i estudiant del Màster. L'objectiu va ser donar a conèixer el funcionament i les generalitats del sistema nacional ambiental a la República de Colòmbia, creat a partir de la Llei 99 de 1993, així com la seva composició institucional.

Finalment, el col·loqui més recent va ser el relatiu a les "Multinacionals espanyoles a Amèrica Llatina: els impactes socioambientals de la reconquesta", a càrrec de Daniel Iglesias Márquez, de Mèxic i investigador predoctoral en el CEDAT. En aquest

col·loqui es va donar una visió general dels impactes ambientals de les activitats industrials de les empreses espanyoles a Llatinoamèrica.

3.3 Les Jornades de Difusió de Temes Actuals relacionats amb el Dret Ambiental

L'objectiu d'aquesta activitat consisteix en la difusió de temes d'actualitat relacionats amb el Dret Ambiental perquè l'alumnat pugui adquirir nous coneixements que siguin d'utilitat per al seu enriquiment intel·lectual i professional.

Aquestes jornades estan dirigides per una persona experta, externa a la URV, que presenta una ponència sobre un tema ambiental específic. Després de la ponència, s'obre el debat als qui assisteixen a les jornades. Amb el pas del temps i l'experiència adquirida, aquest tipus de jornades han anat incrementant-se.

Es van iniciar l'any 2012, quan es va celebrar la primera jornada, titulada "Jornada sobre introducció a l'agricultura ecològica", a càrrec d'Igone Saldias Uranga, exalumna del Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV. Gràcies a aquesta jornada, es va tenir l'oportunitat de conèixer com funcionen els horts ecològics i com distingir els productes ecològics d'uns altres que no ho són, entre d'altres qüestions.

L'any següent, durant el 2013 es van fer dues jornades més. Una va ser "Cicle de conferències a TGN: el col·lapse energètic del capitalisme", organitzada per l'entitat Enginyeria Sense Fronteres (ESF), amb la col·laboració de l'AAEDAT, i en la qual es va analitzar en profunditat el sistema energètic actual i les seves possibilitats futures. Aquell mateix any, es va celebrar la jornada titulada "Xarxa d'intercanvi amb moneda social: consum responsable, comerç just i compromís ambiental", que va ser a càrrec de Roger Luis Càceres Pari, economista, cooperant internacional, usuari i coordinador en la Xarxa Ressò de Tarragona.

I, a finals de 2013, va tenir lloc la I Jornada sobre Drets dels Animals. En aquesta jornada van participar els ponents Antoni-Lluís Teixidó, membre de la Plataforma Iniciativa Animalista, amb la conferència titulada "La discriminació especista", i José Antonio García Saez de l'Institut de Drets Humans de la Universitat de València, amb la ponència "Aproximació jurídica de la qüestió animal". Finalment, va haver-hi un debat moderat per la Dra. Ángeles Galiana, professora de Filosofia del Dret de la URV.

Durant el curs acadèmic 2014-15, va tenir lloc la jornada "Medi ambient i energia: ensenyaments de la pràctica professional", a càrrec de David Sanz Pérez, soci del despatx Garrigues–Barcelona. L'objectiu de la jornada va ser donar una visió teòrica i pràctica sobre els principals procediments o temes en els quals les empreses energètiques requereixen assessorament legal respecte a temes ambientals.

Seguint amb el cicle Jornades de Dret Ambiental es va dur a terme la jornada "La relació de l'ambient amb el nostre interior", dirigida per Ana María Oliva, doctora

en Biomedicina, professora de la Universitat de Barcelona i directora de l'Institut Iberoamericà de Bioelectrografia Aplicada. La jornada va tractar sobre els camps d'energia humans i va mostrar aquesta realitat invisible a l'ull humà, així com la connexió d'aquestes energies amb el medi ambient i el benestar humà.

El 7 d'abril de 2014, Valentina Thörner, sociòloga alemanya i bloguera de ValeDeOro– Sostenibilitat, que ha publicat diversos llibres i manuals sobre la filosofia minimalista, va dirigir la jornada "La filosofia minimalista i la protecció mediambiental". En la jornada es va assenyalar la falta d'una discussió més àmplia sobre els conceptes del necessari i l'ètic en el consum. Valentina va afirmar que l'única manera d'incloure la protecció mediambiental de forma pragmàtica en el dia a dia de cada persona és a través d'aquesta conscienciació i va proposar el minimalisme com un primer pas en aquest camí.

I, per tancar el curs acadèmic, va tenir lloc la darrera jornada de l'any titulada "El cantó fosc de l'agricultura globalitzada. Quins impactes? Quines alternatives des de la sobirania alimentària?", presentada per Esther Vivas, periodista i investigadora en polítiques agrícoles i alimentàries. En la jornada es va qüestionar l'actual model de producció, distribució i consum d'aliments i es van plantejar alternatives en el marc de la sobirania alimentària i el consum crític.

Finalment, en el curs 2015-16, es va celebrar la jornada "Brasil: desenvolupament i polítiques públiques per a comunitats tradicionals i pobles indígenes", a càrrec del sociòleg i antropòleg Flávio Carvalho, en la qual es va abordar la biodiversitat i la pluralitat cultural al Brasil.

3.4 Sortides de camp: descobrint l'entorn ambiental

No només les jornades, els seminaris i altres activitats de divulgació i formació han estat el centre d'atenció de l'Associació, sinó que també, amb el propòsit que l'alumnat del MUDA de la URV i la resta de components de l'AAEDAT puguin tenir una aproximació i un contacte directe amb l'entorn natural de Catalunya, s'han impulsat visites per donar a conèixer els espais d'interès natural i cultural de la regió. En cadascun dels llocs visitats es dóna una explicació sobre les activitats que s'hi desenvolupen i sobre la rellevància ambiental, cultural i econòmica que aquest té per a Catalunya.

En definitiva, l'objectiu principal d'aquestes sortides de camp es donar a conèixer el territori i el patrimoni ambiental de Catalunya als estudiants internacionals.

Aquest tipus de sortides de camp es van iniciar l'any 2011, quan l'AAEDAT va organitzar la primera visita, i va ser al Parc Natural del Delta de l'Ebre, on es van poder conèixer alguns dels paratges més pintorescs de la regió, així com entrar en contacte amb la cultura i les diverses problemàtiques ambientals a les quals s'enfronten.

L'any següent, l'Associació va organitzar una visita al Parc Natural dels Ports, on els participants van fer un recorregut que va guiar una guiat per una especialista pels indrets naturals, culturals i econòmics més important del parc.

Durant el curs acadèmic 2013-14 es va organitzar una visita a un celler ecològic de la comarca del Priorat i una altra a l'ecoaldea-cooperativa "SOM Comunitat", situada a la província de Girona.

La darrera visita de camp va ser la del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, l'any 2015, amb l'objectiu de conèixer el règim de protecció d'aquest espai natural i sensibilitzar els alumnes sobre la riquesa natural i cultural que hi ha.

3.5 Concursos

L'AAEDAT organitza diferents concursos amb l'objectiu d'incentivar l'expressió artística vincula a la protecció i la sensibilitat vers el medi ambient i els recursos naturals, així com per conscienciar sobre el valor i la bellesa de la naturalesa i la importància de protegir-la.

D'aquest tipus d'activitats, se n'han fet un parell. El I Concurs de Fotografia Tarragona Natural del 2012, es va organitzar amb l'objectiu de conscienciar la comunitat universitària sobre la necessitat de protegir els espais naturals de la província de Tarragona a través de la fotografia. El 2015 es va celebrar el I Concurs de Gastronomia i Ecologia: Sabor Ambiental, amb la finalitat de sensibilitzar sobre la relació entre l'origen dels aliments, la gastronomia i la naturalesa, i de reflexionar-hi.

La naturalesa lúdica d'aquestes activitats permet difondre la protecció ambiental no només entre els membres de l'AAEDAT, sinó també a la resta de la comunitat universitària.



Font: AAEDAT

3.6 Activitats de sensibilització i solidaritat

L'AAEDAT ha impulsat els anomenats "Ecotrueques". Es tracta de mercats d'intercanvi, on la comunitat estudiantil, el professorat i altres membres de la comunitat universitària i de la societat civil intercanvien objectes que ja no utilitzen per uns altres que els són de major utilitat. Aquesta activitat promou la reutilització d'objectes i la reflexió sobre l'acumulació de béns materials a les nostres llars. Fins avui han tingut lloc tres "Ecotrueques". L'últim es va dur a terme el dijous 9 de juny de 2011 a la plaça de la Concòrdia al campus Catalunya de la URV.

L'Associació també ha impulsat l'activitat la "URV pel comerç just", a través d'una sèrie d'activitats per explicar què és el comerç just i quins són els avantatges dels seus productes. A més, es va donar oportunitat al públic per comprar productes d'aquest tipus i se'l va convidar a provar el cafè de comerç just a la cafeteria mentre s'explicava als consumidors els beneficis socioambientals d'aquests productes.

4. La cooperació institucional i acadèmica amb el CEDAT

Un dels objectius de l'AAEDAT, tal com consta en els estatuts de l'associació, és la cooperació amb el CEDAT per organitzar i dur a terme activitats en conjunt. En aquest apartat s'han fet diverses activitats, que es defineixen a continuació.

A més de l'organització de jornades sobre temes de Dret Ambiental, l'AAEDAT, en col·laboració amb el CEDAT, ha organitzat esdeveniments acadèmics de caire internacional, amb l'objectiu de promoure l'intercanvi d'experiències i recerques amb altres universitats i centres de recerca del món. En aquest sentit, per exemple, s'ha organitzat, el 2016, el 1st Tarragona International Environmental Law Colloquium (TIEC), titulat "Rethinking Sustainable Development in Terms of Justice".

Aquest col·loqui va tenir una gran repercussió internacional en l'àmbit del Dret Ambiental, ja que hi van assistir més de 70 persones d'almenys 20 països diferents, entre les quals estudiants de grau, màster i doctorat, així com professors, professionals i advocats, entre d'altres. L'objectiu del col·loqui va ser proporcionar a estudiants de màster i doctorat, i als acadèmics en general, un espai per presentar i discutir les seves recerques en curs. En aquesta primera edició, els temes presentats es van enfocar en el desenvolupament sostenible i la justícia ambiental.

També cal destacar la celebració, el 2015, del Col·loqui Hispà-Mexicà: Reptes del Dret Ambiental Actual, que el van organitzar, conjuntament, el CEDAT, la Universitat Michoacana de Sant Nicolás d'Hidalgo (UMSNH) de Mèxic i l'AAEDAT, amb l'objectiu d'obtenir una visió global i comparada de les respostes jurídiques que s'han vingut donant a diversos temes ambientals (canvi climàtic, residus, justícia ambiental, aigües, etc.). A més, el col·loqui va brindar l'oportunitat única d'aprendre, inte-

ractuar i compartir idees i experiències entre professors i estudiants de les universitats participants.

El 2014, la URV i el CEDAT van ser amfitrions del 12th International Union for the Conservation of Nature-Academy of Environmental Law Colloquium, al qual van participar més de 300 persones de tot el món i es va debatre sobre diferents aspectes relacionats amb l'energia. En aquest congrés, l'AAEDAT va col·laborar, específicament, en l'organització d'un seminari per a estudiants de doctorat i hi va convidar diversos professors perquè fessin recomanacions sobre els possibles camins professionals que hi ha.

En els cursos 2013-2014 i 2014-2015, l'AAEDAT ha participat en competicions Moot Court. En concret, es va encarregar de la promoció, la formació i la coordinació de l'equip d'estudiants de Dret de la URV que va participar en la IV i V edició del Concurs Interamericano de Dret al Desenvolupament Sostenible, organitzat per la Universitat dels Andes (Colòmbia), la Fundaçao Getulio Vargas (el Brasil) i la Tulane University Law School (EUA). Es tracta d'una prestigiosa competició jurídica que consisteix en una simulació de la Cort Interamericana de Drets Humans, a partir d'un cas hipotètic en el qual es planteja un conflicte entre un Estat i un grup de ciutadans, com a conseqüència d'una greu vulneració de drets humans. La particularitat d'aquest concurs és que el conflicte que es planteja en cada edició pretén reflectir la tensió entre el desenvolupament econòmic i la protecció del medi ambient i altres drets lligats a aquest bé, tensió que es mostra especialment visible als països d'Amèrica Llatina.

En el curs 2013-14, els membres de l'equip URV van ser tres exalumnes del Màster Universitari de Dret Ambiental: Fred Larreategui, Erea Suárez i Patricia Sangama. En el curs 2014-15, la URV va estar representada per l'estudiant del grau de Dret, Mariam Lutfi, i els exalumnes de màster, David Pérez i Jordi Serra. Els resultats aconseguits en ambdues edicions van ser molt satisfactoris, tant per a la visibilitat de la URV en l'àmbit internacional com per a la formació dels estudiants.



Font: AAEDAT

5. L'educació i la recerca ambiental permanent

A més de la col·laboració en esdeveniments acadèmics, l'AAEDAT i el CEDAT s'han embarcat a elaborar projectes educatius per impulsar la sostenibilitat ambiental des de les persones, per les persones i per a les persones més enllà de la Universitat.

Des del curs acadèmic 2014 fins a l'actualitat, l'AAEDAT, conjuntament amb el CEDAT, participa i col·labora en el marc del projecte educatiu "Justícia ambiental: el debat per a l'educació socioambiental. I-Waste: l'altra cara de la tecnologia". El projecte Justícia Ambiental neix com a iniciativa de membres de l'AAEDAT i del CEDAT amb l'objectiu de despertar l'interès dels joves de secundària per temes ambientals i socials d'actualitat i fer que hi reflexionin, així com per vincular els coneixements generats en el CEDAT amb diferents nivells educatius. La implementació d'aquest projecte educatiu ha consistit a organitzar activitats i tallers, gràcies a l'elaboració i edició d'una guia didàctica per al professorat de secundària en temes d'educació ambiental.

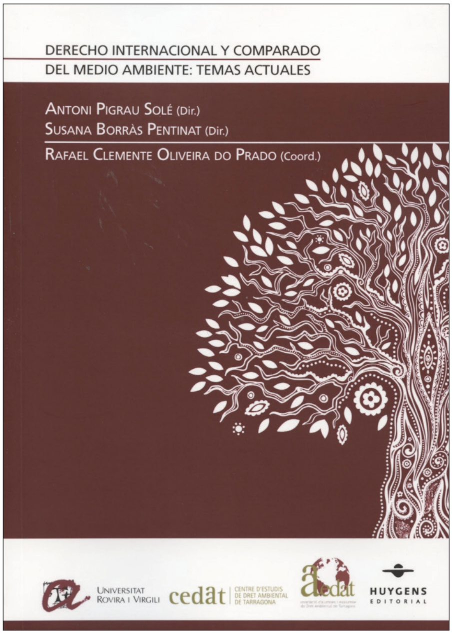
L'AAEDAT també ha col·laborat, juntament amb el CEDAT, en el projecte educatiu "Horts socials" a través de la donació de llavors, plantes i eines per a la sembra i collita de fruits i vegetals, així com en el manteniment d'una de les parcel·les que componen l'hort. El projecte té per objectiu impulsar la preparació, la construcció i la conversió d'una zona del campus Catalunya de la URV en un espai idoni per plantar, collir i conviure amb altres membres de la societat i diferents col·lectius socials vulnerables per fomentar, d'aquesta manera, la seva inclusió social.

En l'àmbit de la recerca en Dret Ambiental, l'any 2014, l'AAEDAT va cooperar amb el CEDAT per finançar l'edició i la publicació d'una obra col·lectiva de difusió, titulada *Derecho internacional y comparado sobre el medio ambiente: temas actuales*, editada per Huygens, en la qual han participat l'alumnat del Màster Universitari de Dret Ambiental i estudiants de doctorat de la URV.

El llibre aborda la progressiva degradació del medi ambient com un dels grans reptes de la nostra societat contemporània. S'hi fa referència a processos com la desforestació, la desertització i l'escalfament del planeta com a conseqüència dels gasos d'efecte d'hivernacle. L'obra també tracta els nivells de contaminació de l'aigua, aire, terra i éssers vius com alguns dels grans trastorns en l'equilibri ecològic entre els models de producció i consum insostenibles i la protecció del medi ambient. Així mateix, posa l'accent en el fet que les conseqüències de la deterioració ambiental posen en veu d'alarma el benestar i la subsistència mateixa de l'ésser humà.

Una de les activitats endegades més recentment ha estat els Seminaris sobre Recerques Predoctorals. Aquesta és una activitat que el CEDAT organitza anualment, amb l'objectiu de difondre els temes de recerca en matèria ambiental dels doctorands i

doctorandes. Fins avui s'han dut a terme tres edicions d'aquests seminaris. L'AAEDAT hi ha col·laborat en l'organització i els seus membres hi participen amb la presentació de les seves línies de recerca.



Font: AAEDAT

6. Reflexions finals i el futur de l'AAEDAT

L'experiència de l'AAEDAT a la URV i la seva activitat tan prolífica han permès mantenir i consolidar la relació de fidelització dels estudiants i exestudiants amb la institució, ja sigui perquè tornin a la universitat a continuar la seva formació, a través del doctorat de Dret Ambiental o, simplement, de la millora contínua per mitjà del contacte amb la societat. En tot cas, l'Associació és fonamental per generar sinergies que afavoreixin la identitat institucional i per compartir bones pràctiques.

Les estructures com l'AAEDAT són molt importants, perquè constitueixen l'eina a través de la qual les universitats poden aconseguir diverses finalitats, des del finançament a la detecció de necessitats formatives i investigadores, la realització d'activitats culturals, etcètera.

De cara al futur, l'AAEDAT pretén mantenir els seus objectius, les seves finalitats i els seus compromisos de promoure coneixements científics de caràcter ambiental i aplicar-los en benefici de la comunitat universitària, la societat civil i els membres de l'associació. En aquest sentit, es pretén continuar fent regularment diverses activitats obertes al públic en general que estigui interessat en qüestions contemporànies

en l'àmbit socioambiental. Un dels reptes als quals s'enfronta l'AAEDAT és mantenir i afermar la comunicació i els vincles tant entre l'exalumnat com entre l'alumnat actual del Màster Universitari de Dret Ambiental de la URV, atès que, actualment, les assignatures del màster, excepte les pràctiques, es cursen en modalitat virtual. Això comporta que l'AAEDAT, igual que el mateix màster, es faci valer de les tecnologies de la informàtica i la comunicació per apropar-se a l'alumnat que es troba cursant, des de diversos països, les assignatures en la modalitat virtual, i mantenir-hi el contacte. Enfortir el vincle institucional amb aquests estudiants és una tasca molt important que cal impulsar a través de l'AAEDAT. Aquesta associació s'ha plantejat continuar la col·laboració amb les entitats amb les quals regularment duu a terme activitats. A més, vol crear relacions amb altres centres de recerca d'universitats que treballin qüestions socioambientals des de la seva mateixa perspectiva, amb la finalitat de posar en comú línies d'interès compartides, tant de l'alumnat com de l'exalumnat del màster o dels membres de l'Associació amb altres entitats que tinguin objectius afins a l'AAEDAT. La finalitat és que el seu funcionament en xarxa suposaria la suma de forces i contribuiria a la visibilització del posicionament de la URV en el context internacional com a institució de referència en la docència i recerca en el Dret Ambiental.



Font: AAEDAT

Testimoniatge

L'AAEDAT ha esdevingut al llarg dels anys una associació dinàmica caracteritzada per l'alta diversitat cultural dels seus integrants, molts d'ells procedents de països llatinoamericans. Les activitats dutes a terme des del 2009 han servit perquè els membres comparteixin experiències i coneixements des d'una perspectiva internacional i multidisciplinària. Això, sens dubte, representa un dels grans potencials de l'Associació, ja que incentiva a crear vincles a partir dels interessos i afinitats comuns entre els membres que cursen o han cursat el màster en Dret Ambiental de la URV.

Des que es va crear, l'Associació ha crescut, s'ha enfortit i ha experimentat diverses renovacions, que li han permès adaptar-se a les necessitats i als interessos canviants dels membres i del context socioambiental.

Les activitats de l'Associació han promogut, a més, la transferència i la difusió de coneixements sobre dret ambiental. L'entitat ha aconseguit augmentar la consciència entre estudiants d'altres disciplines i en la societat civil sobre diverses problemàtiques socioambientals (generació de residus, canvi climàtic, impactes de les empreses multinacionals, participació pública, dret a la ciutat, etc.), al mateix temps que ha fomentat el respecte pel medi ambient.

Daniel Iglesias Márquez
President de la junta directiva de l'AAEDAT (2015-2016)

Internacionalització del model de Formació de Supervisors de Doctorat de la URV

Joan Josep Carvajal, Mar Figueras, María Ercilia García,
María del Mar Reguero, María José Rodríguez i Mireia Valverde

Escola de Postgrau i Doctorat, Universitat Rovira i Virgili

1. La professionalització de la supervisió doctoral a la URV

La interacció entre un doctorand i el seu supervisor de tesi no rau només en l'estricta relació professor-alumne. De fet, la visió del supervisor com una figura que representa l'autoritat acadèmica, la superioritat intel·lectual i el líder distant està quedant obsoleta en l'actual context universitari. Un supervisor de tesi professional ha d'anar molt més enllà, ha d'exercir no només el rol d'expert, sinó també el de mentor, *coach*, cap, gestor i avaluador, tot i que es força complex exercir alguns d'aquests rols simultàniament.

Això crea la necessitat de professionalitzar la tasca de la supervisió de doctorat. Per tant, un supervisor no pot ser únicament una persona que ha desenvolupat la seva pròpia recerca i ha esdevingut un expert en la seva àrea de coneixement, sinó que també ha de tenir un seguit d'habilitats de supervisió. Entre aquestes, hi figuren, per exemple:

- seleccionar doctorands,
- establir relacions de treball amb els doctorands,
- guiar els doctorands en el seu projecte de recerca,
- donar suport als doctorands en el seu desenvolupament personal i professional,
- donar suport en el procés de finalització i defensa de la tesi doctoral,
- ser capaç d'avaluar la feina dels doctorands,
- promoure la divulgació del coneixement generat en la tesi.

DIVERSOS AUTORS, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 53–61. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Totes aquestes són habilitats que cal adquirir i que, fins a la data, no han format part del bagatge educatiu dels supervisors. Així doncs, tal com es defineix actualment la supervisió doctoral, aquesta tasca s'identifica com un esforç col·lectiu, una responsabilitat compartida entre el grup de recerca, l'equip de supervisors, el doctorand, l'escola de doctorat i la mateixa universitat. És més, s'assenyala que la institució ha de proporcionar les eines necessàries per al desenvolupament professional dels supervisors, ja sigui facilitant-los formació específica en supervisió, ja sigui promovent l'intercanvi d'experiències en aquest àmbit. Aquests principis també indiquen que han de ser les universitats les que promoguin una cultura comuna sobre la supervisió doctoral, i creïn un context que condueixi a la professionalització d'aquesta tasca.

L'Escola de Postgrau i Doctorat (EPD) de la URV ha portat a terme, des del 2012, tot un procés de professionalització de la supervisió del doctorat a la nostra universitat que ha fet que aquesta desenvolupés un disseny propi amb un equip propi, format pels doctors Joan Josep Carvajal i María del Mar Reguero, del Departament de Química Física i Inorgànica, i María Ercilia García i Mireia Valverde, del Departament de Gestió d'Empreses.



Figura 1. Una part del grup de formadors de la URV durant la seva formació.

Per a la confecció d'aquest model, s'ha begut de les diverses tendències internacionals en formació de supervisors, tant pel que fa als principis, tenint com a referent els Principis de Salzburg II (EUA-CDE, 2010), com al desenvolupament de les activitats concretes i la mateixa formació de l'equip de formadors, que han pogut aprendre del bagatge de les escoles anglosaxones, centreeuropees i escandinaves. El model resultant,

que s'ha dissenyat per tenir present tant les tendències internacionals com els trets característics de la URV, i es concreta en un programa sistemàtic anual de formació de supervisors, s'ha convertit en un referent i un exemple internacionals de bona pràctica.

2. Més enllà dels confins de la URV: compartint l'experiència

El programa de formació a la URV, un cop consolidat el 2015, va cridar l'atenció de l'AUIP (Associació Universitària Iberoamericana de Postgrau), que va captar ràpidament l'interès que aquest producte formatiu podia representar per a les universitats de Llatinoamèrica. Per aquest motiu, es va convidar l'EPD i l'equip de formadors per a la professionalització de doctorat de la URV perquè presentessin el model de professionalització de supervisors de doctorat i impartissin el curs de formació a la Universitat del Valle (Cali, Colòmbia) adreçat a una àmplia representació de directors d'escola de doctorat, vicerectors de recerca i responsables de programes de doctorat. Al curs hi van assistir 36 participants que provenien de 25 universitats, les quals representaven nou països d'Amèrica Llatina (Colòmbia, Perú, Mèxic, Argentina, Uruguai, Costa Rica, la República Dominicana, Equador i Bolívia). Cal destacar la gran varietat d'experiències en la formació de supervisors de doctorat de les diferents universitats i països representats. Colòmbia i Perú, per exemple, disposen de grups de recerca que ja treballen en aquest àmbit i que, fins i tot, han generat publicacions, mentre que altres països, com la República Dominicana, tot just inicien ara l'oferta de programes de doctorat.



Figura 2a. Curs de formació a la Universitat del Valle (Cali, Colòmbia), setembre de 2015.



Figura 2b. Curs de formació a la Universitat del Valle (Cali, Colòmbia), setembre de 2015.

L'acollida i la valoració del curs van ser molt favorables, cosa que ha motivat la invitació de l'AUIP per desenvolupar nous cursos que es poden impartir en el futur, Així doncs, s'iniciarà una nova edició, al setembre de 2016, a la Universitat Autònoma de Tamaulipas (Ciudad Victoria, Mèxic). Aquesta és una oportunitat per fer arribar la cultura de la professionalització de la supervisió doctoral a un gran nombre d'universitats simultàniament.

El model de formació de supervisors de doctorat de la URV també ha tingut ressò en el context europeu. El 21 de gener de 2016, a la Universitat Tècnica de Delft, i dins del novè *workshop* de l'European University Association-Council for Doctoral Education (9th Workshop EUA-CDE), que en aquesta ocasió abordava el tema *Doctoral Supervision-practices and responsibilities*, es va convidar el grup de formadors de la URV a presentar el cas de la nostra universitat com un exemple de bones pràctiques en la formació de supervisors de tesis doctorals. En la sessió plenària II, titulada "How to Engage and Train Supervisors", moderada pel Dr. Flavio Canavero de la Universitat Politècnica de Torí, es va presentar el cas exemplar de la nostra universitat combinant tres perspectives diferents: la del Dr. Helmut Brentel, com a formador de supervisors a l'inici del programa de la URV; la de la Dra. Ercilia García, com a supervisora formada, i la de la Dra. Sandra Samper, com a doctoranda que va desenvolupar el seu doctorat sota la supervisió d'una supervisora formada. L'audiència estava composta, principalment, per directors d'escoles de doctorat i vicerectors de recerca de diferents universitats europees. En representació de la URV, hi van assistir els ponents de la sessió plenària i la resta del grup de formadors de supervisors.

El Dr. Helmut Brentel va detallar l'evolució del programa de formació de supervisors a la URV, des de l'origen fins a la creació d'un grup de formadors propis. Va destacar l'obtenció de resultats, ja que es va aconseguir una significativa massa crítica

formada en un breu espai de temps, composta per supervisors que entenen i comparteixen el potencial de millorar la qualitat de l'educació de doctorat per a tots els implicats i les habilitats professionals i futures carreres professionals dels doctorands. També va comentar que aquesta incipient cultura de professionalització de la supervisió va desembocar en la iniciativa del mateix personal docent i investigador format per crear una comunitat de bones pràctiques en la supervisió del doctorat. Finalment, va destacar la decisió de la URV de donar suport a la creació d'un grup de formadors per a la professionalització de la supervisió, que facilitaria el desenvolupament i la difusió d'aquesta cultura de bones pràctiques.

El cas de la URV va conduir el Dr. Helmut Brentel a advocar per la necessitat que les universitats europees comparteixin una política d'implementació de formació de supervisors dins dels seus plans de desenvolupament estratègic, que faciliti compartir els principis comuns que constitueixen pràctiques de supervisió excel·lents. La URV n'és un bon exemple.



Figura 3. L'equip de formadors de la URV, amb Helmut Brentel i Alexandra Samper, participant en el 9th EUA-CDE Workshop: Doctoral Supervision–Practices and Responsibilities (Delft, Països Baixos), gener de 2016.

A continuació, i des de la perspectiva d'un supervisor format, la Dra. Ercilia García va comparar la situació de partida de la supervisió –prèvia a la formació– amb una caixa negra, on el procés de supervisió roman ocult i obliga cada supervisor a aprendre de les seves pròpies experiències passades i dels seus encerts i errors, la qual cosa esdevé, en molts casos, una tasca en solitari i sense comunicació entre supervisors. No obstant això, els requeriments actuals d'obtenció de resultats d'impacte cada cop

en un temps més curt requereixen un procés de supervisió estructurat. Per això, va fer èmfasi en com la formació va canviar el seu concepte general sobre la supervisió de la recerca doctoral i en com entenia la relació amb els investigadors doctorals sota la seva supervisió. A més, va advocar per la professionalització de la relació amb el doctorand i del mateix procés de supervisió, que es revelava com un esforç en equip. Assenyalava la millora en la seva efectivitat com a supervisora i en el seu benestar personal, al mateix temps que assegurava ser més conscient de la totalitat del procés com a part d'una institució. El resultat és un increment de la percepció del seu rol dins de l'esforç estratègic de la URV i l'apreciació del reconeixement institucional del "valor" de la supervisió incloent aquesta activitat en el pacte de dedicació i l'aposta per la formació de formadors de la URV.

D'altra banda, va animar les universitats a seguir l'exemple de la URV i apostar per la formació dels seus supervisors com un dels mitjans per assolir l'eficiència i l'excel·lència, i per assegurar la qualitat del doctorat i la creació d'una cultura d'investigació; en definitiva, per proveir l'estudiant d'una experiència de recerca satisfactòria.

Finalment, la Dra. Alexandra Samper va presentar el seu punt de vista sobre com la formació de la seva supervisora li havia canviat l'experiència doctoral. Així, va assenyalar que el primer impacte es va manifestar en la relació a través d'una millora de la comunicació, tant en freqüència com en contingut, centrant esforços en el desenvolupament de les habilitats necessàries per assolir els estàndards internacionals i buscant solucions per a les necessitats concretes que es van plantejar al llarg de la recerca. En segon lloc, quant a la motivació, va rebre molt més suport, tant per superar les frustracions del procés com per incrementar la seva independència, cosa que la va animar a desenvolupar les seves pròpies xarxes de relacions: de suport a altres doctorands i de contactes acadèmics i professionals de cara a anar plantejant opcions de futur més enllà de la finalització del doctorat. Tot això la va conscienciar d'aspectes que cal desenvolupar en una carrera acadèmica, en la qual la supervisió és una de les responsabilitats clau, entenent millor les responsabilitats i la naturalesa del treball de la seva supervisora. Va emfatitzar que no només cal finalitzar un bon doctorat, sinó que també és important gaudir de l'experiència per arribar a ser doctora.



Figura 4. Helmut Brentel, Ercilia García i Alexandra Samper, ponents del plenari "Engaging and training supervisors" en el 9th EUA-CDE Workshop: Doctoral Supervision–Practices and Responsibilities (Delft, Països Baixos), gener de 2016.

La sessió va ser molt ben rebuda pels participants i va generar una viva discussió sobre el cas de la URV i el seu contrast amb altres pràctiques que s'han fet a les universitats assistents.

3. Contribuint al camp: *Tarragona Think Tank on PhD supervisory training: challenges and good practices*

Després de tot aquest seguit d'experiències, des de la URV s'està ja en disposició d'organitzar activitats que contribueixin a seguir desenvolupant el camp de la formació de supervisors de doctorat i a possibilitar la constitució d'un grup d'experts en aquesta temàtica.

En aquest context, i coincidint amb la reunió anual de l'EUA-CDE, que s'ha celebrat a Tarragona del 16 al 17 de juny de 2016, el grup de formadors de supervisors de doctorat de la URV ha organitzat, juntament amb el professor Helmut Brentel, el primer *Tarragona Think Tank on PhD supervisory training: challenges and good practices*. Aquesta reunió, prèvia al congrés, ha congregat alguns dels principals experts en formació de supervisors de doctorat d'Europa procedents d'universitats tals com l'Institut Karolinska d'Estocolm, University College Dublin, Vitae UK, Universitat de Surrey, Universitat de Reading, Universitat Pierre i Marie Curie, Universitat de Pau i Pays de l'Adour, Universitat KU Lovaina, etc.

Durant aquesta reunió, s'han posat en comú pràctiques i programes que comencen a estar consolidats en les seves respectives universitats, que identifiquen els principals trets que els caracteritzen, com durada, freqüència de l'oferta, voluntarietat o obligatorietat dels supervisors de tesis, perfil dels participants, perfil dels formadors o mètodes docents. També s'ha insistit en les trajectòries institucionals que han portat

al desenvolupament d'aquests programes, que encara no són d'ús generalitzat en el context europeu, al contrari del que passa en altres sistemes universitaris, com per exemple l'australià. Altres aspectes que s'han tractat han estat el suport institucional a aquest tipus d'iniciatives i com han entrat (o no) en l'agenda estratègica de cadascuna de les universitats.

En el decurs de la reunió s'ha dut a terme també un exercici que ha permès detectar i posar en comú els principals reptes que la formació de supervisors de doctorat presenta en el context actual, així com visualitzar quines serien les característiques i les condicions ideals en la formació de supervisors de doctorat, i com podríem identificar que hem arribat en aquella situació.

Un dels principals reptes identificats de cara al futur és la mesura de l'impacte a curt, mitjà i llarg termini que aquesta formació té en la satisfacció de doctorands i de supervisors, els resultats que han aconseguit els doctorands, la seva inserció laboral i la repercussió universitària, a més de les metodologies de recollida d'aquesta informació.

4. Conclusions i perspectives de futur

Aquesta experiència és un exemple més de com una universitat jove i petita, com la URV, pot fer-se visible internacionalment, gràcies al desenvolupament d'un objectiu estratègic i una acció coordinada entre els membres de la comunitat universitària, i pot esdevenir una referència de bones pràctiques en l'àmbit de la supervisió de doctorat.

Ara cal consolidar aquest posicionament capdavanter i innovador treballant en diferents vessants. D'una banda, s'ha d'aprofundir en la disseminació de la cultura de la professionalització de la supervisió doctoral dins de la nostra pròpia universitat, fent que hi participin tots els actors involucrats: supervisors, doctorands, coordinadors de programes de doctorat, grups de recerca, EPD i altres unitats administratives i equip rectoral.

A més, cal que la resta d'agents externs implicats visualitzin el valor del doctorat, mitjançant la definició de nous perfils professionals per als nostres doctorands que millorin la seva ocupabilitat i augmentin el seu impacte en una societat del coneixement.

Aquests esforços han de continuar estant alineats amb la política universitària que defineix la Unió Europea, participant en els fòrums establerts i contribuint al seu desenvolupament per definir com avaluar l'impacte de la professionalització de la supervisió doctoral.

Testimoniatge

"Els acadèmics mexicans que van participar en els debats suscitats com a part del seminari taller [...] van coincidir que bona part de l'èxit es va deure al contingut tècnic de les activitats programades, [...] a l'experiència i alt nivell professional i acadèmic [dels professors que van impartir el taller]".

Víctor Cruz Cardona
Director General de l'AUIP

Wiener Project: Una porta a la internacionalització a través dels tàndems lingüístics en línia

Joel Fernández García i Montse Martínez Ferré

Servei Lingüístic, Universitat Rovira i Virgili

1. Introducció

En els últims anys, la Universitat Rovira i Virgili (URV) ha anat avançant en el camí de la internacionalització, tot duent a terme una gran diversitat de projectes i aplicant mesures internes per fer-ho possible, sense haver de participar, necessàriament, en programes de mobilitat a l'estranger.

Ja fa més de 15 anys que la implementació de la via de la internacionalització a casa (IaC) i la de la internacionalització del currículum són de les més esteses en l'àmbit de l'ensenyament superior arreu del món. De fet, va ser l'any 1999 quan es va introduir el concepte de IaC amb la clara intenció que els estudiants fossin interculturalment i internacionalment competents sense haver de marxar fora de la seva població per motius d'estudis (Crowther et al., 2001).

Knight (2008:23) porta el concepte de IaC més enllà i el relaciona, directament, amb la internacionalització del currículum. Segons Knight, la IaC és un concepte, mentre que la internacionalització del currículum correspon a una pràctica o activitat educativa.

L'objectiu d'aquesta proposta és presentar una experiència de IaC a través dels tàndems lingüístics en línia entre un grup de 12 estudiants d'anglès i alemany de l'Espai d'aprenentatge de llengües de la URV i 12 estudiants d'espanyol del Language Competence Centre de la Universitat de Ciències Aplicades de Viena Neustadt (FHWN).

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 63–78. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Tot va començar gràcies al fet que la Marina Casals, directora de l'I-Center de la URV, va fer arribar al John Bates, cap del Servei Lingüístic (SL) de la URV, una petició de col·laboració de la Claudia Appl, cap del Language Competence Center de la FHWN, amb data 22 de juny de 2015. La proposta inicial que ens va arribar incloïa tres línies de col·laboració: tàndems lingüístics en línia, *webinars* (seminaris en línia) i una setmana d'intercanvi per als respectius estudiants. El John Bates va reunir el Joel Fernández, responsable de l'àrea d'espanyol del SL, i la Montse Martínez, tècnica de l'Espai d'aprenentatge de llengües (EAL), per analitzar la proposta i decidir si es podria dur a terme aquesta col·laboració. Seguidament, vam presentar la iniciativa a la Mar Gutiérrez-Colón, vicerectora d'internacionalització. La valoració general va ser positiva i vam decidir donar resposta a la petició de la FHWN a fi d'obrir una nova porta a la internacionalització per als estudiants de la URV.

Després de tot un seguit de reunions via Skype, en les quals van participar el Joel Fernández i la Montse Martínez, de la URV, i la Pily Lendl, responsable de l'Àrea d'Espanyol del Language Competence Center de la FHWN, amb la supervisió dels caps corresponents d'ambdues universitats, es va definir el projecte anomenat Wiener Project, que partia d'una sola línia inclosa en la proposta inicial, la dels tàndems lingüístics. Des de la URV, vam proposar centrar-nos en un àmbit i deixar les altres dues línies —els *webinars* i la setmana d'intercanvi— per a futures fases del projecte, cosa que els responsables de la FHWN van rebre i acceptar de bon grat.

2. Descripció del projecte

Arran de les reunions inicials, vam veure clar que calia treballar conjuntament amb les companyes del FHWN el disseny del projecte perquè s'adeqüés correctament tant a un plantejament més dirigit (els cursos d'espanyol de la FHWN) com a un de més flexible (el de l'EAL de la URV). És per això que vam decidir que els tècnics que havíem de desenvolupar el projecte ens reuniríem periòdicament via Skype per debatre i acordar l'estructura, la planificació i la concreció de les activitats del projecte.

La primera decisió que vam prendre va ser decidir l'entorn d'aprenentatge en què integraríem els tàndems lingüístics, ja que a la FHWN fan servir Edmodo, mentre que a la URV fem servir Moodle. Per part nostra, la Montse Martínez i el Joel Fernández, amb tot el suport dels companys del Servei de Recursos Educatius, van preparar una breu introducció al Moodle i un vídeo tutorial sobre l'accés a la plataforma.

Després de valorar les potencialitats d'ambdues eines, vam optar per Moodle, perquè permet integrar els tàndems amb videoconferència (amb l'eina Adobe Connect) amb altres activitats (de comprensió i expressió escrita) per fer abans i després

dels tàndems. D'altra banda, amb Moodle també es pot treballar activament en activitats de posada en comú i de socialització, que era un altre dels objectius del projecte per millorar les competències interculturals.

A partir d'aquí, calia gestionar els espais Moodle del projecte (creació d'espais, gestió d'estudiants i professors, etc.) i dissenyar les activitats que servirien com a base per desenvolupar el projecte Wiener. Aix-i doncs, vam decidir que tots els tècnics seríem professors-administradors dels espais Moodle del projecte, malgrat que, evidentment, els de la URV vam assumir la responsabilitat de la gestió del Moodle.

Tant les companyes de la FWHN com els tècnics de la URV compartim la idea que els tàndems lingüístics són una eina molt potent, atès que permeten treballar diverses competències, algunes de les quals estan molt lligades a l'àmbit de la internacionalització. A banda d'avançar en les competències lingüístiques (lèxic, gramàtica, fluïdesa, etc.), els tàndems permeten millorar les competències socials i relacionals, i les de coneixement intercultural, especialment rellevant per a la internacionalització.

Per donar cabuda a tots aquests objectius, vam dissenyar un esquema bàsic que incloïa:

- una part de socialització o posada en comú inicial, compartida per tots els estudiants;
- una sèrie de tàndems lingüístics per mitjà de videoconfèrencia, amb un seguit d'activitats de reforç i de seguiment (e-tivities);
- una avaluació final per motivar la reflexió de l'estudiant sobre totes les competències que ha treballat (lingüístiques i no lingüístiques), centrada en el procés més que no pas en els continguts.



Fig. 1. Espai Moodle dels tàndems

Per adaptar el nostre esquema a l'entorn virtual d'aprenentatge, vam decidir que en cada espai Moodle hi hauria, com a mínim, un fòrum obert que compartirien tots els participants i un espai exclusiu per a cada tàndem. En aquest espai "privat", els alumnes haurien de poder fer els tàndems mitjançant videoconferència i enregistrar-los, de manera que els mateixos alumnes poguessin revisar-los posteriorment (per treballar la correcció i valorar els seus avenços) i que els professors poguéssim fer-ne un seguiment adequat. Finalment, també hi havíem d'incloure algun tipus d'enquesta valorativa adreçada als participants. A proposta de la Pily Lendl, vam acordar tenir en compte les indicacions del Gilly Salmon (2014) a l'hora de dissenyar i organitzar els diferents mòduls de treball a Moodle (vegeu figura 1).

Després d'algunes trobades virtuals i d'uns dies intensius de treball cooperatiu en línia per mitjà de les eines de Google Drive, vam aconseguir donar forma al projecte, que es va concretar en dues accions formatives paral·leles de 25 h de duració, que tenien com a centre els tàndems lingüístics. A la FHWN, aquestes formacions formaven part de la docència reglada dels cursos de nivell A2 i B1, mentre que a la URV, els tàndems s'integraven en l'oferta de l'EAL.

L'estructura final de les accions formatives es pot resumir en aquest esquema:

1. *Test inicial:* • Va adreçat a tots els alumnes. • Elaborat en relació amb la motivació o aspectes actitudinals (per exemple, superar la por a parlar en una llengua estrangera).	30 min
2. *Activitat de socialització* (1a setmana del curs). Inclourà, entre d'altres ítems: • Crea el teu perfil de Moodle: Els alumnes fan el seu perfil i hi afegeixen una breu presentació personal mitjançant una sèrie de preguntes que plantejarem els professors. • Connecta't i llegeix les normes: Els alumnes comproven que poden accedir als espais Moodle del seu curs i han de llegir i acceptar les normes d'"e-politeness". • Explica perquè ets aquí: Els alumnes respondran a unes últimes preguntes per explicitar les seves motivacions i les seves expectatives a l'hora de fer aquest curs. • El contingut d'aquestes activitats serà obert per a tots els alumnes del curs. Hauran de fer servir la llengua d'aprenentatge en el tàndem per fer les activitats (anglès, alemany i espanyol). Planificació: 1 setmana (28/09/2015-02/10/2015)	2,5 h
3. *Tàndems lingüístics* • Els alumnes hauran de fer deu connexions o més que durin un mínim de 60 minuts cadascuna (cinc en cada llengua). Els recomanarem que programin dues connexions (una en cada llengua) a la setmana. • Setmanalment, com a primera e-tivity, els alumnes hauran de redactar unes reflexions sobre el seu tàndem i penjar-les al Moodle. Els professors faran un resum d'allò més significatiu, adreçat a tots els alumnes, per mostrar els *trending topics* dels tàndems de la setmana. • D'altra banda, com *e-tivities* addicionals, cada setmana els alumnes faran un resum dels temes que han tractat en el seu tàndem i desenvoluparan una sèrie d'activitats (comprensió escrita i expressió escrita) complementàries al tema principal que hagin tractat. Totes les *e-tivities* seran obligatòries per als alumnes de la FHWN (perquè formen part de la docència reglada del seu curs d'espanyol), mentre que seran opcionals per als estudiants de la URV, seguint la línia general de l'EAL. Planificació: cinc setmanes (entre el 05/10/2015 i el 20/11/2015)	20 h

4. Avaluació final • Per valorar els èxits i les mancances del projecte, inclourem una avaluació final, de tipus reflexiu, centrada més en el procés que en els continguts.Temes que s'hi ha d'incloure: • El projecte ha motivat els alumnes a aprendre mitjançant tàndems lingüístics?, per poder practicar la llengua amb parlants nadius?, etc. • El projecte ha ajudat els alumnes a superar el bloqueig a parlar a causa de la "por escènica"? • El projecte ha contribuït a millorar la fluïdesa i la interacció oral dels alumnes? • El projecte ha satisfet les expectatives dels alumnes quant a conèixer universitaris d'altres països? Planificació: una setmana (23/11/2015-29/11/2015)	2 h

En relació amb el nombre de participants en el projecte, a les reunions inicials es va evidenciar la necessitat de limitar el màxim d'estudiants que participarien en el projecte perquè volíem assegurar la qualitat i la satisfacció dels alumnes participants. Vam coincidir en la idea que els administradors (Montse Martínez, Pily Lendl i Joel Fernández) havíem de fer un seguiment acurat dels estudiants en el desenvolupament del projecte, especialment en aquesta primera edició. Atès que la nostra disponibilitat era limitada, vam decidir oferir, únicament, 12 places en cada grup, amb un total de 24 estudiants, entre la FHWN i la URV.

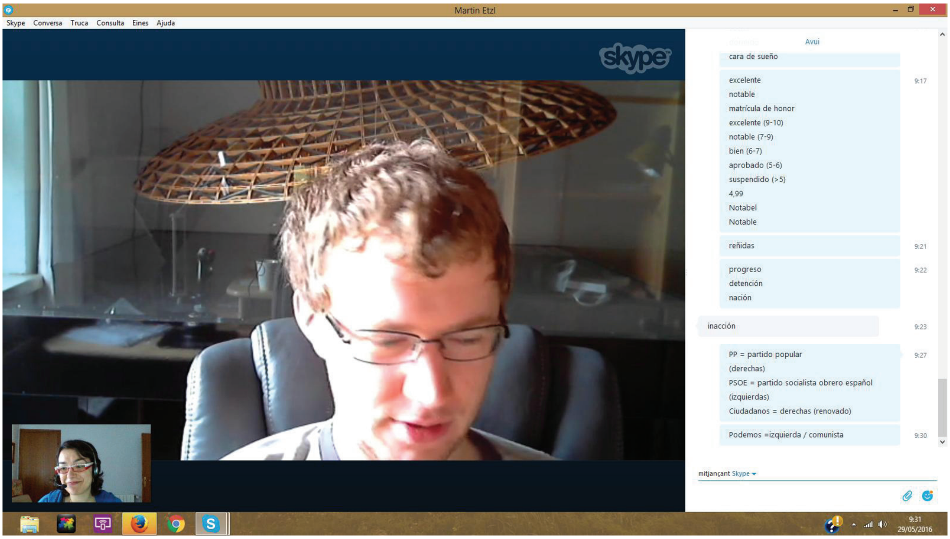


Fig. 2. Tàndem lingüístic a través de Skype.

3. Avaluació

Tal com ja havíem planificat conjuntament amb la FHWN, vam dissenyar i elaborar un qüestionari d'avaluació per a tots els participants.

La coordinadora dels tàndems de la universitat austríaca FHWN va elaborar el qüestionari en anglès; nosaltres el vam traduir i, tot seguit, el vam informatitzar mitjançant la plataforma Encuesta Fácil, del grup Universia, per poder enviar l'enllaç als nostres alumnes, ja que no formen part de cap curs presencial i els seria més fàcil contestar al qüestionari en línia.

Els alumnes d'ambdues universitats van valorar i van fer comentaris sobre el projecte en general, l'organització, els companys i les companyes de tàndem, i les tasques i els *e-tivities* de l'espai Moodle. També vam afegir-hi un apartat final en què podien donar-nos informació sobre estades Erasmus i altres experiències similars, així com fer observacions i reflexions generals.

Dels resultats de l'avaluació, en destaquem que, en una escala del 0 al 10, la valoració general ha estat altament positiva (vegeu annex), especialment quant a recomanar el projecte a altres persones (9) i veure'l com una experiència enriquidora personalment (8,75). A més, destaca el fet d'aprendre a comunicar-se de forma més efectiva amb persones estrangeres i conèixer-ne millor la cultura (8,25).

Pel que fa als resultats estrictament relacionats amb temes organitzatius i de tasques i *e-tivities* del Moodle, en general ens indiquen que, en les properes edicions d'aquest projecte, hauríem de dur a terme diversos canvis relacionats amb les instruccions inicials i el tipus d'activitats que els demanem. Tot i això, cal tenir en compte que alguns resultats han estat baixos (per sota d'un 6), principalment perquè els estudiants de la URV no tenien aquestes activitats com a obligatòries i, en la majoria dels casos, no han puntuat la pregunta. De fet, en els comentaris finals, els estudiants de la URV han volgut reflectir que no havien parat gaire atenció a les *e-tivities*, ja que entenien que anaven dirigides als estudiants austríacs.

En conclusió, tal com ja esperàvem en aquesta primera edició, gràcies a la informació que hem obtingut del seguiment que hem fet, de les incidències que han anat sorgint i dels resultats de l'avaluació dels participants, podrem modificar alguns paràmetres i procediments a fi de millorar al màxim el projecte de tàndems i, així, adequar-lo i fer-lo més atractiu i útil per a tots els que hi participin d'ara en endavant.

4. Com continua el Wiener Project

Un cop processades i analitzades les dades que s'han obtingut a través del qüestionari d'avaluació en ambdues universitats, el dia 17 de març de 2016 ens vam reunir amb la coordinadora de la FHWN per compartir aquests resultats i valorar l'experiència de la primera edició del projecte i decidir-ne la continuïtat. Tant els representants de la URV com les de la FHWN vam coincidir a fer-ne una valoració molt positiva i, en conseqüència, vam decidir donar continuïtat al projecte en el segon quadrimestre del curs 2015-16, tot integrant-hi les modificacions pertinents arran dels comentaris i les valoracions dels mateixos participants.

Vam decidir mantenir l'estructura original del projecte, encara que flexibilitzant-ne alguns aspectes, com ara els temes que calia tractar (*tandem conversation topics*), la via de comunicació per fer el tàndem i l'agrupació dels participants en grups de tàndems (vegeu figura 2). La coordinadora de la FHWN va proposar fer un banc de temes perquè els grups de tàndem puguin triar-ne un cada cop que es trobin, en lloc d'haver de parlar sobre un tema en concret relacionat amb cadascuna de les *e-tivities* setmanals. Pel que fa a la via de comunicació, vam acordar donar més opcions als participants, ja que, en el primer quadrimestre, algunes parelles van trobar complicat connectar-se a través de l'eina Adobe Connect, la qual els havíem assignat per defecte en la primera edició. Per tant, en la segona edició, podran parlar a través de Skype, Adobe Connect o qualsevol altra plataforma de comunicació oral que ells mateixos proposin. Un altre aspecte que hem volgut reconduir és l'assignació de parelles: a la segona edició formarem petits grups de 4 persones perquè puguin tenir més opcions horàries i, per tant, més flexibilitat, a l'hora de fer els tàndems. D'aquesta manera, també creiem que serà molt més enriquidor, ja que podran interactuar amb altres estudiants i no pas només amb una sola persona assignada.

Finalment, el Joel Fernández i la Montse Martínez es van posar en contacte amb els professors d'alemany del Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys per explicar-los el projecte i oferir l'oportunitat de participar-hi als seus alumnes, amb la finalitat que puguin reforçar l'expressió oral i millorar-ne el nivell d'alemany en general, així com aprendre altres aspectes lingüístics i interculturals. D'altra banda, també vam proposar convertir el projecte en un curs del Servei Lingüístic de la URV per poder fidelitzar estudiants de tàndem, guanyar en compromís de la seva part i poder oferir una acreditació en forma de certificat d'aprofitament en acabar l'edició en la qual hagin participat.

5. El futur del projecte: altres línies de treball

Com ja van apuntar i proposar des de la universitat austríaca de FHWN en els inicis de la primera fase de contacte durant el mes de juliol de 2015, a banda dels tàndems en línia, seria molt enriquidor poder oferir també *webinars* sobre temes prèviament pactats, així com fer connexions de classes en directe i, fins i tot, poder arribar als intercanvis presencials per als estudiants que participin en el projecte. D'aquesta manera aníríem estrenyent i ampliant les col·laboracions i relacions entre ambdues universitats, i així podríem oferir una via més internacionalitzadora i culturalment enriquidora per als estudiants. Com ja sabem, poder conèixer i interactuar directament amb persones d'altres països i cultures és molt important per anar adquirint capacitats tant de caire lingüístic com sociocultural.

Tot i això, considerem necessari anar introduint totes aquestes bones pràctiques d'internacionalització de forma gradual, en diferents fases del projecte que encara estan per concretar. De moment, ja tenim planificat incloure el Portafolis de la URV en la tercera edició (primer quadrimestre del curs 2016-17) per fer un recull de totes les activitats i les experiències viscudes durant el seu tàndem. Això ens podria ajudar a detectar també alguna mancança o necessitat concreta que puguin tenir els estudiants, a fi de començar a concretar alguna de les idees esmentades al principi d'aquest mateix apartat.

Finalment, hem valorat que seria molt interessant mirar de fer una trobada presencial amb les companyes del projecte a la FHWN. Per fer-la possible, però, ens caldrà buscar fonts de finançament mitjançant subvencions i ajuts de mobilitat per tenir la iniciativa de convidar-les a la nostra universitat. Estem convençuts que, en aquest punt del projecte, el salt de la virtualitat a la presencialitat contribuirà, de manera decisiva, a enfortir els lligams entre els dos equips de treball i, de retruc, entre les institucions que representem.

Bibliografia

Crowther, P. et al. (2001). *Internationalisation at Home: A Position Paper*. Amsterdam: EAIE.

Knight, J. (2008). *Higher Education in Turmoil: The Changing World of Internationalization*. Rotterdam: Sense.

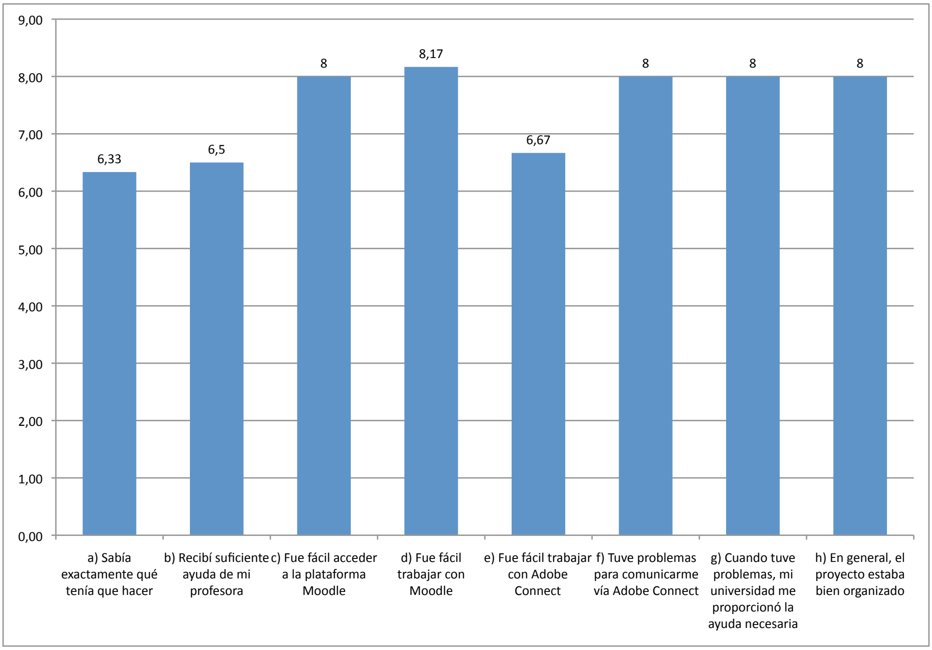
Salmon, G. (2014). "Learning Innovation: A Framework for Transformation". *European Journal of Open, Distance and e-Learning*. Vol. 17, núm. 2, pàg. 219-235.

Annex

Qüestionari i resultats de l'avaluació final

Vegeu ítems del qüestionari a: http://www.encuestafacil.com/RespWeb/Cuestionari-os.aspx?EID=2094815&MT=X#Inicio

Resultats:



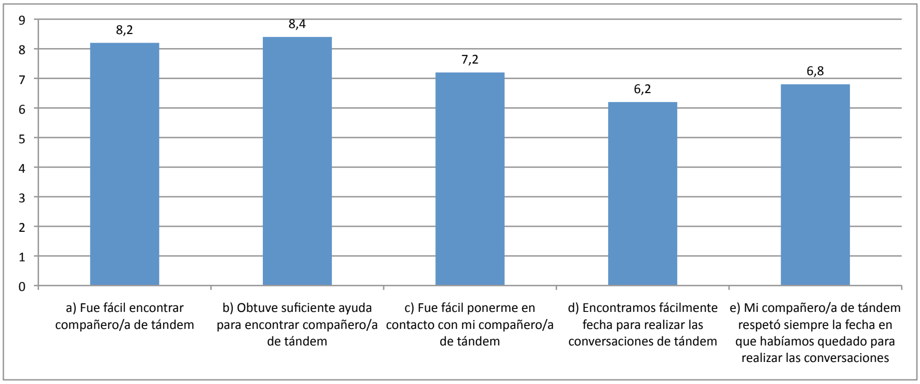
Comentarios:

1- En los últimos días Adobe Connect falló y tuvimos que conversar por Skype

2- No funciona el audio

1- En los últimos días,

d)Encontramos fácilmente fecha para las conversaciones de tándem



Comentarios:

1- Nos pusimos en contacto vía correo-e.
Usamos otros recursos como Skype o Whatsapp
Nos comunicamos más rato que el tiemp que quedó registrado en Moodle, vía: Skype

2- en contacto via email i whats app
Por escrito en whats app
no nos comunicamos mas rato del tiempo que quedo registrado para hablar oralmente

3- No pusimos en contacto vía mail, después whatsapp.
Nos comunicamos por mail, whatsapp y Adobe Connect.
Si muchos más ratos que el regsitrado por Moodle ya que por moodle casi no hablamos.

4- Usamos whatsapp también.

e) [...] quedado para las conversaciones

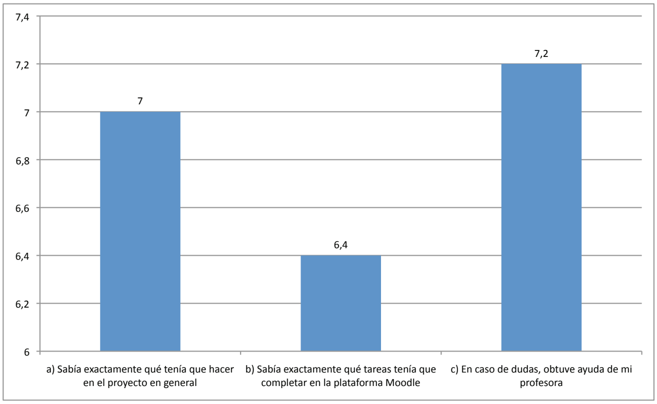
1- WhatsApp

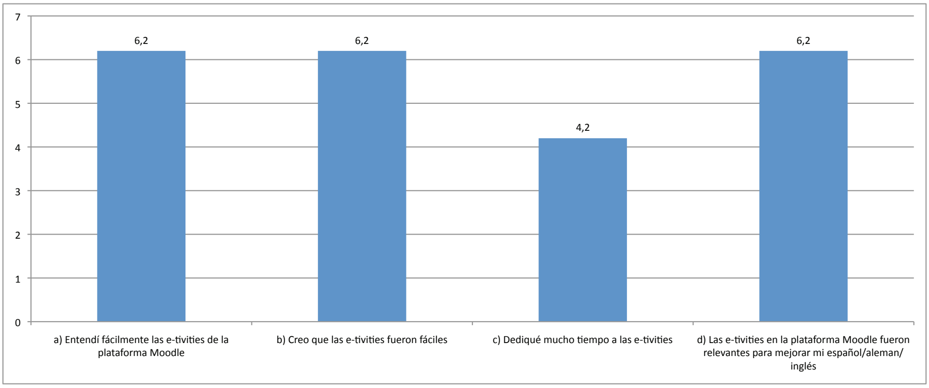
2- En contacto vía e-mail y WhatsApp/Por escrito en WhatsApp

3- WhatsApp/Sí, muchos más ratos que el registrado por Moodle, ya que, por Moodle, casi no hablamos

4- WhatsApp

a) i b) Sabía, exactamente, qué.../TAREAS Y E-TIVITIES





Comentarios:

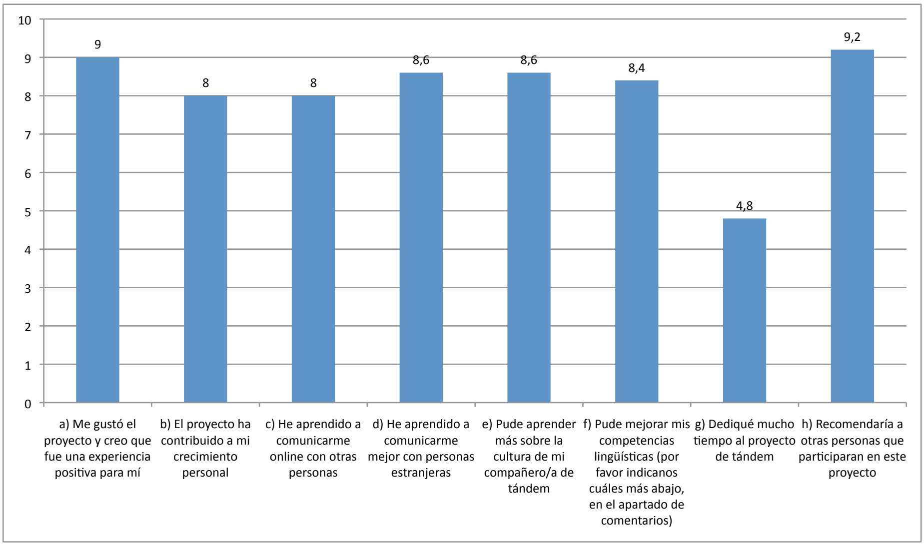
1- Mi compañero austríaco no tenía claro que e-tivities tenía que hacer.

2- No presté atención a las e-tivities

3- Estas actividades eran para la gente de Viena, me dijeron.

a) Entendí fácilmente las e-tivities/b),c) i d) e-tivities
1- [...] qué e-tivities
2- e-tivities

GENERAL



Comentarios:

1- Mi expresión oral y comprensión oral mejoraron. Fue muy útil comunicarme con personas en su lengua materna (situaciones reales de comunicación)

2- Oralmente la lengua mas fluida

3- Vocabulario, especialmente.
Desafortunadamente, este año no he podidio dedicar mucho tiempo a este tándem. De hecho, me apunté sabiendo que no tenía tiempo, pero me gustó ta
la idea que quería probarlo. Además, la persona con la que hablaba ya habla español en casa, cosa que influye también.

c) online/d) personas extranjeras
f) [...] por favor, [...]
2- Oralmente, la lengua más fluida.
3- Desafortunadamente, este año no he podido [...]

RESPUESTAS ABIERTAS EN EL APARTADO FINAL

Estoy planteándome pasar un semestre/curso de Erasmus o realizar una estancia de prácticas en el extranjero (dónde, cúando, ...)

Me estoy planteando hacer una estancia en prácticas durante una semana en Berlín.

podria ser en otro curso
No
Quiero ir a estudiar alemán a Alemania, pero no me he informado bien sobre las prácticas, aún.
Pude mejorar mi speaking, audición e incrementé mi vocabulario.

[…] curso de Erasmus o hacer una estancia de prácticas en el extranjero (dónde, cuándo...)

Pude mejorar mi *speaking*,

Ya he pasado por una experiencia Erasmus o de prácticas en el extranjero (dónde, cuándo, ...)

No

ninguna experiencia
No
Erasmus, en York, Inglaterra.
Voy a realizar una estancia en Oporto, Portugal. Dicha estancia la tengo comprendida entre el 1 de marzo hasta el 31 de mayo.

(dónde, cuándo…)

Voy a hacer una estancia en Oporto, Portugal. […] entre el 1 de marzo y el 31 de mayo.

Creo que mi participación en este proyecto le dá un valor añadido a mi currículum vítae

Siempre es útil mejorar la expresión oral y de comprensión de otros idiomas

seria un punto positivo saber que puedes comunicarte con otras personas estrangeras con una lengua que estudias
Si
Creo que sí, pero a un nivel bajillo. Quizá A2.
No he tenido experiencia Erasmus ni de prácticas en el extranjero

[…] le da un valor

Siempre es útil mejorar la expresión oral y la comprensión […]

sería un punto positivo […] personas extranjeras /Sí

Creo que mi participación en este proyecto le dá un valor añadido a mi currículum vítae

--

seria un punto positivo saber que puedes comunicarte con otras personas estrangeras con una lengua que estudias
Si
Esta pregunta está repetida.
Mi participación en este proyecto le dá valor añadido a mi superación como persona y profesionalmente.

Creo que mi participación en este proyecto le da […]
sería un punto […] personas extranjeras /Sí
Mi participación en este proyecto le da valor […]

Sugerencia: Se podía ofrecer una lista de temas [...] *e-tivities* / En resumen, ha ido bien menos cuando el tàndem […] / lástima también que con la edad no coincidíamos en muchas cosas y,a veces, no sabías sobre qué tema se podía hablar... Él también es una persona tímida y sólo preguntaba yo / Mi participación en este proyecto le da valor […]

Testimoniatge

"Quan buscàvem companys per al nostre projecte de grup en línia en espanyol, anglès i alemany, la nostra col·laboradora actual, la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, va ser la primera a respondre positivament. Cap de nosaltres sabia què esperar-ne, però després d'un any de treball professional podem dir que l'aprenentatge de grup en línia és una manera efectiva perquè els estudiants puguin millorar les seves competències lingüístiques. La trobada cara a cara amb els nostres companys que va tenir lloc recentment a Tarragona ha reforçat la cooperació, i tenim moltes ganes d'ampliar-la amb projectes interessants de cara al futur."

Claudia Appl, directora del Language Competence Centre

"El nostre projecte en línia es va establir l'estiu de 2015. El seu objectiu era connectar els estudiants de la nostra universitat (Fachhochschule Wiener Neustadt) amb estudiants de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, per tal de poder millorar les seves habilitats de parla (espanyol, anglès i alemany). En aquest punt ha tingut molt d'èxit. El setembre de 2016, després de gairebé un any de treball dur, vam aconseguir visitar la nostra universitat col·laboradora a Tarragona. Vam tenir la nostra primera trobada cara a cara i vam poder parlar de la nostra feina, de pensaments i de resultats. Un dels millors resultats és que els nostres estudiants volen seguir connectats amb els seus companys en línia i continuar millorant les seves habilitats lingüístiques assistint de manera regular a les sessions de grup en línia. Voldríem agrair a la nostra universitat col·laboradora, la Rovira i Virgili, i en especial al John, el Joel i la Montse per l'acollida durant la nostra visita."

Pily Lendl, professora d'espanyol



Transcendint la docència tradicional: conèixer en primera persona la realitat de la unió europea a partir de les activitats pràctiques d'una assignatura

Alfonso González Bondia, Adrià Calvet Casajuana

Departament de Dret Públic, Universitat Rovira i Virgili

1. Contextualització del projecte

Aquest projecte es desenvolupa en el marc de l'assignatura d'Institucions de Dret de la Unió Europea, assignatura de formació bàsica del grau de dret de la URV, que té una mitjana de 175 alumnes matriculats per curs acadèmic. L'objectiu principal és complementar els coneixements teòrics de la matèria amb un conjunt d'activitats pràctiques que permetin conèixer en primera persona com treballen les institucions europees i algunes de les activitats que desenvolupen. Aquestes activitats pràctiques es divideixen en obligatòries i complementàries, les quals tenen caràcter voluntari i, a més, estan obertes a l'assistència i participació de la ciutadania.

Els docents de l'assignatura són el Dr. Alfonso González Bondia i el professor Adrià Calvet Casajuana, tots dos professors de l'Àrea de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals, adscrits al Departament de Dret Públic de la URV.

Una part d'aquest projecte, el de les denominades activitats complementàries, l'organitzen la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV i l'Oficina Europe Direct de Tarragona, fruit del Conveni de col·laboració signat l'any 2015 per la URV i l'Ajuntament de Tarragona amb l'objectiu de difondre, conjuntament, la realitat europea. A més, algunes d'aquestes activitats han tingut la col·laboració puntual de l'Oficina d'informació del Parlament Europeu a Barcelona, la demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya i el Museum Cafè de Tarragona.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 79–91. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

2. Les activitats obligatòries: conèixer i posar-se en la pell d'alguns dels actors del procés de construcció europea

Al llarg del curs s'organitzen tres activitats pràctiques obligatòries en les quals els alumnes assumeixen un rol determinat relacionat amb les activitats que els professionals poden desenvolupar en el marc de la Unió Europea. De les tres activitats, només dues (la primera i la tercera) són activitats amb pes en la qualificació final de l'assignatura, mentre que la segona, tot i que no és qualifica quantitativament, s'ha de presentar obligatòriament perquè la tercera activitat es pugui qualificar.

2.1 La primera activitat pràctica del curs es titula: "Què fan els nostres parlamentaris europeus? Balanç de l'activitat dels parlamentaris europeus elegits per la circumscripció electoral d'Espanya durant l'últim any".

Consisteix en un treball d'investigació que s'ha de fer en equips de tres persones, que té com a objectiu la introducció en la recerca jurídica. El resultat té la forma i les característiques d'un article científic.

Per facilitar l'elaboració del treball de manera col·laborativa, s'utilitza l'aplicatiu "Espai de redacció". Es tracta d'una eina wiki que permet que diverses persones treballin sobre un mateix document, sense que sigui necessari fer-ho en el mateix moment, ni en el mateix espai físic. Per familiaritzar-se amb el seu ús, s'hi inclouen les instruccions per utilitzar l'eina wiki i un accés al tutorial del mateix campus virtual de la URV.

Per avaluar les aportacions personals i la capacitat de treball en equip, els alumnes han d'utilitzar la llista de distribució habilitada amb aquest objectiu, anomenat "Espai de comunicació dels membres del grup". Aquest espai ha de servir per comunicar-se entre els membres de l'equip de treball, complementant la comunicació que puguin tenir de manera presencial. L'aplicatiu també serveix per comunicar i justificar a la resta de l'equip les aportacions que s'han fet en el treball, per la qual cosa, després de cada aportació, s'ha de trametre un missatge a la resta del grup notificant els canvis que s'han fet i justificant-los. En el cas que s'hagin celebrat reunions presencials per tractar alguna qüestió sobre l'elaboració del treball, un dels membres del grup ha de trametre, a través d'aquesta eina, un breu resum de la reunió (data, hora, duració, temes tractats i enunciat dels acords adoptats).

Les característiques formals del treball que s'ha de presentar són:

- L'extensió aproximada serà de 40.000 caràcters amb espais, incloent-hi les notes a peu de plana i excloent-ne la bibliografia i els annexos.
- El treball haurà de seguir l'estructura formal indicada a les instruccions. Es podran fer variacions en relació amb els apartats (canviant-ne el contingut,

ampliant o reduint el nombre d'apartats, o creant subapartats) si l'objecte del treball ho aconsella.

- Només s'acceptaran transcripcions de parts d'altres treballs o documents aliens si se cita clarament la font, es posa el text copiat entre cometes i si aquest només serveix per il·lustrar una explicació principal pròpia. En cas contrari, es considerarà plagi i suposarà la no-superació del treball.
- Les cites de les referències bibliogràfiques i documentals s'hauran de fer seguint qualsevol dels dos sistemes de citacions més acceptats (norma UNE 50-104-94 o estil APA).

L'estructura formal del treball serà la següent:

- Encapçalament (títol, autors, lloc d'elaboració i data).
- Índex del treball.
- Introducció amb una breu presentació del diputat.
- Capítol I. Anàlisi de la qualitat i la quantitat de la seva activitat parlamentària.
- Capítol II. Anàlisi material de la seva activitat parlamentària des del punt de vista dels temes que han estat del seu interès.
- Capítol III. Anàlisi sobre la coherència entre el programa electoral i la seva activitat parlamentària.
- Conclusions. Valoració global de la seva activitat parlamentària.
- Bibliografia.
- Annexos (opcional).

Per a l'avaluació del treball, s'utilitzaran les evidències que s'obtenen dels espais de redacció i de comunicació, així com de les sessions presencials de presentació i correcció de l'activitat, i es valoraran globalment, a través d'una rúbrica que es publica prèviament, els aspectes següents:

- L'expressió escrita.
- La interacció entre els membres del grup en els treballs en equip.
- La comprensió del problema plantejat.
- La resolució de la qüestió plantejada.
- La reflexió personal fonamentada.
- La capacitat de síntesi.
- La participació activa en les sessions de preparació i de resolució del cas.

Per fer el treball, es faciliten els programes electorals amb els quals els eurodiputats es van presentar a les eleccions, l'accés a la informació que la web del Parlament Europeu ofereix sobre l'activitat de tots els parlamentaris i l'enllaç a una pàgina web que permet comparar el treball dels eurodiputats des de diverses perspectives.

Cal assenyalar, finalment, que els alumnes que obtinguin una de les vint millors qualificacions de l'activitat tenen l'oportunitat de viatjar a Brussel·les, convidats per eurodiputats catalans, per assistir a diverses xerrades organitzades al Parlament Europeu, la Comissió Europea i el Consell de la Unió Europea sobre les activitats que desenvolupen.

2.2 La segona activitat pràctica obligatòria consisteix a elaborar un dictamen jurídic sobre una qüestió d'actualitat relacionada amb l'aplicació o creació de normes de dret de la Unió Europea.

Aquesta activitat pràctica es fa de manera individual, però no forma part del sistema d'avaluació de l'assignatura, tot i que la seva presentació i l'assistència a les sessions de preparació i correcció de la pràctica constitueixen un requisit indispensable perquè es pugui avaluar la pràctica 3. Així doncs, es farà una correcció qualitativa d'aquesta segona activitat per indicar-ne a l'autor el grau d'adequació del treball com a material d'utilitat per preparar la pràctica 3.

Les característiques formals del dictamen són les següents:

- L'extensió aproximada serà de 2.500 paraules.
- Només s'acceptaran transcripcions de parts d'altres treballs o documents aliens si se cita clarament la font, es posa el text copiat entre cometes i si aquest només serveix per il·lustar una explicació principal pròpia. En cas contrari, es considerarà plagi i suposarà la no-superació del treball.
- Les cites de les referències bibliogràfiques i documentals s'hauran de fer seguint qualsevol dels dos sistemes de citacions més acceptats (norma UNE 50-104-94 o estil APA).

Els objectius d'aquesta activitat pràctica són la interpretació de la normativa de la Unió Europea aplicable a un cas concret, especialment en relació amb la normativa estatal, i la identificació i aplicació de la jurisprudència del TJUE rellevant en un cas concret.

A tall d'exemple, l'activitat pràctica 2 plantejada durant el curs 2015-16 ha consistit a elaborar individualment un dictamen jurídic sobre la compatibilitat del Pla Hidrològic de la demarcació de l'Ebre amb la Directiva marc de l'aigua (DMA). L'alumne assumia el paper d'un especialista en Dret de la Unió Europea que forma part d'un reconegut despatx jurídic al qual la Plataforma de Defensa de l'Ebre encarrega un dictamen en què s'han d'analitzar dues qüestions: la identificació de les possibles vulneracions de la DMA que hagin causat les disposicions del PHE (indicant les disposicions vulnerades i els motius de la vulneració), i el disseny d'una estratègia jurídica per garantir el compliment de la DMA, utilitzant tots els instruments de dret intern i de dret de la Unió Europea que es puguin tenir a l'abast.

Per a l'elaboració del dictamen, es facilita l'accés al formulari de recerca del Tribunal de Justícia de la Unió Europea en el glossari de la Unió Europea, en el Reial decret 1/2016, de 8 de gener, en una síntesi de la Directiva marc de l'aigua, en els informes de seguiment de la Comissió Europea sobre la implementació de la Directiva marc de l'aigua; en les gravacions del Debat en la Comissió de Peticions del Parlament Europeu com a conseqüència de diverses peticions relacionades amb els projectes de plans hidrològics d'alguns rius espanyols, inclosa la petició que va dur a terme la Plataforma de Defensa de l'Ebre respecte del projecte del Pla Hidrològic de l'Ebre, celebrat el 22-6-2015 i en el Document que va elaborar la Generalitat de Catalunya, amb data 16-4-2015, en relació amb el Pla Hidrològic de la Demarcació Hidrogràfica de l'Ebre pel que fa al delta de l'Ebre.

2.3 La tercera activitat consisteix a redactar un esborrany de sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE).

El cas que es plateja es fonamenta en un afer fictici d'una qüestió prejudicial, que està pendent de sentència en el Tribunal de Justícia de la Unió Europea. L'alumne assumeix el paper de lletrat del jutge ponent del TJUE que ha d'elaborar un primer esborrany de sentència per aquest cas concret, seguint l'estructura formal de les sentències prejudicials i resolent, individualment, de manera justificada la qüestió que el tribunal intern ha plantejat al TJUE.

Les característiques formals del treball són les mateixes que les que s'indiquen per a la pràctica 2.

Per a l'avaluació del treball, es fa pública, prèviament, una rúbrica en la qual es valoren els aspectes següents:

- L'expressió escrita.
- La comprensió del problema plantejat.
- La resolució de la qüestió plantejada.
- La reflexió personal fonamentada.
- La capacitat de síntesi.
- La participació activa en les sessions de preparació i de resolució del cas.

Els objectius de la pràctica 3 són la interpretació de la normativa de la Unió Europea aplicable en un cas concret, especialment en relació amb la normativa estatal; la identificació i l'aplicació de la jurisprudència del TJUE rellevant en un cas concret que ha de resoldre el mateix Tribunal, i la utilització dels models de sentències del TJUE.

A tall d'exemple, per al curs 2015-16, es va plantejar el supòsit de fet següent:

> Petición de decisión prejudicial presentada por el Tribunal Supremo (España) el 11 de abril de 2016 (asunto C-13081968/16)

Lengua de procedimiento: español
Órgano jurisdiccional remitente: Tribunal Supremo del Reino de España
Partes en el procedimiento principal
Demandantes: Plataforma en Defensa del Ebro, DEPANA y diversos entes locales
Demandada: Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente del Reino de España
Cuestiones prejudiciales
Con arreglo a lo previsto en el art. 267 del Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea, se solicita al Tribunal de Justicia de la Unión Europea que se pronuncie sobre la interpretación de la Directiva 2000/60/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 23 de octubre de 2000, por la que se establece un marco comunitario de actuación en el ámbito de la política de aguas (DMA), relacionándola con las Directivas de conservación de la naturaleza de hábitats (Directiva 92/43/CEE) y aves silvestres (Directiva 79/409/CEE, sucedida por la Directiva 2009/147/CE) con respecto a las disposiciones impugnadas del Real Decreto 1/2016 relativas al caudal ecológico para el Delta del Ebro recogido en el Plan Hidrológico de la parte española de la demarcación hidrográfica del Ebro (PHE), en relación con la necesidad de mantener un caudal ecológico suficiente (art. 11.3 DMA) para mantener la funcionalidad a largo plazo de los ecosistemas protegidos y las actividades humanas ligadas al sector primario en el Delta del Ebro.

Els materials de suport que es van facilitar als alumnes són els mateixos que per a la pràctica 2, sumant per aquest cas un informe (Álvarez Baquerizo, Cristina: "Jurisprudencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea en las Directivas de Aves Silvestres y de Hábitats", Seo/BirdLife, diciembre 2011) i una notícia recent que il·lustrava la problemàtica subjacent ("La PDE, Depana, ajuntaments, consells comarcals i Generalitat obren la lluita jurídica contra el Pla de l'Ebre", Aguaita.cat, 10-3-2016).

3. Les activitats complementàries de caràcter voluntari: una altra manera d'apropar-se a la realitat europea a través dels experts i els protagonistes

S'organitzen també diverses activitats sobre la Unió Europea en paral·lel a l'assignatura Institucions de Dret de la Unió Europea, que es posen a la disposició dels alumnes com a activitats del curs i que permeten complementar la qualificació de la part pràctica de l'assignatura. Una de les característiques comunes que tenen totes aquestes activitats és que estan obertes a la participació i l'assistència de la ciutadania en general. Les activitats complementàries s'ordenen en tres grans grups:

3.1 L'assistència amb aprofitament a xerrades o taules rodones relacionades amb l'activitat de la Unió Europea

Aprofitant l'organització de xerrades, conferències, col·loquis o taules rodones, s'obre la possibilitat que els alumnes de l'assignatura, que lliurement hi assisteixin i en demostrin l'aprofitament, puguin complementar la qualificació obtinguda en la part pràctica de l'assignatura. Són els responsables de l'assignatura, a iniciativa pròpia o a proposta dels estudiants, els que decideixen quines activitats s'inclouen en aquesta categoria, tenint present l'interès que pot tenir en relació amb els objectius d'aprenentatge de la mateixa assignatura. L'aprofitament es demostra amb la presentació d'una opinió crítica, que no podrà sobrepassar les 500 paraules, sobre el que s'ha tractat en l'activitat.

Durant el curs 2015-16, es va incloure en aquesta categoria la conferència que va oferir el 19 de febrer de 2016 el Sr. Amadeu Altafaj, representant permanent davant la Unió Europea del Govern de la Generalitat de Catalunya, amb el títol "Catalunya, un present i futur europeus" a l'aula Magna del campus Catalunya. La conferència va servir per presentar les tasques que desenvolupa la delegació del Govern davant la UE, així com per fer una introducció dels actors de la Unió Europea i l'ecosistema d'organismes, dels mitjans de comunicació i dels grups d'interès que conviuen al voltant de la Unió Europea. També es va aprofitar la conferència per presentar les oportunitats laborals que es hi ha en aquest ecosistema i, en la part final de l'acte, es va obrir un interessant debat amb els assistents sobre alguns dels temes plantejats. En aquesta activitat van participar 77 alumnes matriculats en l'assignatura.

3.2 L'assistència amb aprofitament a les #eurotertulies organitzades pel centre d'informació Europe Direct Tarragona i la Facultat de Ciències Jurídiques de la Universitat Rovira i Virgili (URV)

Es tracta d'un cicle de debats al voltant de qüestions relacionades amb la Unió Europea. La iniciativa, que s'ha denominat #eurotertulies, es duu a terme un cop al mes mentre dura el curs acadèmic. Cada una de les cites del cicle gira al voltant d'una temàtica concreta vinculada a la realitat política, social i econòmica de la Unió. Aquesta activitat es planteja com a un debat obert i informal, però alhora rigorós, a partir de l'exposició inicial d'un expert en la matèria que dóna pas a un diàleg amb el públic assistent, que pot expressar lliurement les seves opinions i plantejar els interrogants que tingui sobre la qüestió que es tracta. L'objectiu és donar a conèixer la Unió a la ciutadania en un ambient distès, que convidi al debat i a l'exposició de diferents parers i opinions, sempre en el marc del coneixement, la raó i el bon enteniment. Per dur a terme aquest format informal, s'ha triat un establiment de la part alta de Tarragona, el Museum Cafè, i un horari de vespre, a partir de les 20 h. La cita està oberta a la ciutadania en general, i es

reserva una vintena de places als alumnes de l'assignatura Institucions de Dret de la Unió Europea.

A tall d'exemple, durant el curs acadèmic 2015-16, s'han organitzat tres #euro-tertúlies:

- "El Regne Unit i la Unió Europea: una estranya parella", a càrrec del Dr. Christopher Tulloch, periodista i professor de Periodisme Internacional de la UPF (15-3-2016). Aquesta tertúlia va permetre conèixer de primera mà i aclarir molts dubtes sobre la difícil relació entre el Regne Unit i la Unió Europea i sobre el referèndum que es va convocar per decidir si es retiraven o seguien en la Unió Europea. En aquesta activitat, hi van assistir 21 alumnes de l'assignatura.
- "Dret Internacional i migració", amb la presència del Dr. Santiago J. Castellà Surribas, professor de Dret Internacional Públic de la URV (20-4-2016). La tertúlia va permetre debatre sobre la crisi dels refugiats i els moviments migratoris que està vivint la Unió Europea des de la perspectiva del que estableixen les normes internacionals. En aquesta activitat, hi van participar 21 alumnes de l'assignatura.
- "Quo vadis UE?", amb la presència del Dr. Alfonso González Bondia, professor de Dret de la Unió Europea de la URV i la Sra. Marta Domènech, responsable del Centre d'Informació Europe Direct Tarragona (12-5-2016). Aquesta tertúlia va permetre debatre sobre la situació actual del procés de construcció europea i els reptes que se li plantegen. En aquesta activitat, hi van assistir 25 alumnes de l'assignatura.

3.3 L'assistència i participació a la "Setmana del Parlament Europeu", composta per la III edició de la Simulació del Parlament Europeu i una compareixença d'eurodiputats catalans

El centre d'informació Europe Direct Tarragona i la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV organitzen una simulació del Parlament Europeu, el que permet que un centenar de ciutadans facin les seves propostes sobre temes que afecten les competències de la Unió Europea i que els nostres representants al Parlament Europeu les coneguin.

Aquesta iniciativa pren el relleu de la simulació del Parlament Europeu que van organitzar, per primera vegada, la Universitat de Girona i el centre d'informació Europe Direct de Girona. El curs 2015-16 es va celebrar la III Edició de la Simulació del Parlament Europeual campus Catalunya de la URV (4-4-2016).

En l'activitat hi van participar una vuitantena de ciutadanes i ciutadans de les comarques del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre, que feien les funcions d'eurodiputades i eurodiputats distribuïts equitativament en diferents comissions sectorials

i grups polítics, dels quals 67 eren alumnes de l'assignatura. Prèviament, l'organització havia seleccionat els temes que calia cada comissió parlamentària havia de tractar i es va facilitar a tots els participants material informatiu i documentació (dossier informatiu sobre el Parlament Europeu, dossiers informatius individuals per a cada comissió parlamentària, manifest de cada família política). Els treballs de la III Simulació del Parlament Europeu es van regir pel Reglament de funcionament que es va elaborar per a l'ocasió, que dividia l'activitat en tres parts: reunions de comissions parlamentàries, que s'encarregarien d'elaborar una proposta de resolució; reunions dels grups polítics, que debatrien el posicionament que adoptarien els seus membres sobre les propostes de resolució, i sessió plenària, que discutiria i votaria les propostes de resolució.

Amb caràcter previ, els participants havien d'elegir la comissió parlamentària i el grup polític dels quals formarien part. Cadascuna de les reunions de les comissions parlamentàries i dels grups polítics les dirigia un dinamitzador, amb l'assistència d'un assessor jurídic, que formaven part de l'equip assessor de l'organització de l'esdeveniment. A més, entre els participants de cada comissió parlamentària es va elegir un ponent i, de cada grup polític, un portaveu.

Els temes i l'organització de les comissions parlamentaries en aquesta edició van ser els següents:

Comissió Llibertats Civils, Justícia i Afers d'Interior
Tema: El paper de la Unió Europea en la crisi dels refugiats
Assessorament Jurídic: Beatriz Irene Felipe Pérez
Dinamització: Santiago J. Castellà Surribas
Lloc: Sala Graus (edifici D1, planta baixa)

Comissió Medi Ambient, Salut Pública i Seguretat Alimentària
Tema: El Pla Hidrològic de la Conca de l'Ebre
Assessorament jurídic: Antoni Gifreu Font
Dinamització: Susana Borrás Pentinat
Lloc: Sala Juntes (edifici D1, 1a planta)

Comissió Afers Constitucionals
Tema: El paper del Parlament Europeu en les negociacions dels acords internacionals de lliure comerç
Assessorament jurídic: Daniel Iglesias Márquez
Dinamització: Adrià Calvet Casajuana
Lloc: Aula 502 (edifici Aulari, 5a planta)

Comissió Drets de la Dona i Igualtat de Gènere
Tema: Tolerància Zero contra la violència de gènere

Assessorament jurídic: Victor Merino Sancho
Dinamització: Laura Román Martín
Lloc: Seminari 3 (edifici D1, 3a planta)

El dinamitzador de cada comissió parlamentària és l'encarregat de conduir el debat per concretar una proposta de resolució sobre el tema que s'ha proposat prèviament, mentre que l'assessor jurídic s'assegura que el contingut del debat i de la proposta estiguin d'acord amb les competències de les institucions europees. La finalitat d'aquesta part de l'activitat era debatre sobre el tema que abans s'havia proposat amb l'objectiu d'elaborar una proposta de resolució que servís de base per als treballs dels grups polítics i de la sessió plenària. L'assessor jurídic i el ponent de la comissió eren els encarregats de redactar la proposta en forma de resolució, que, posteriorment, s'adreçaria a cada grup polític perquè debatessin el seu posicionament al respecte. El ponent s'encarregaria també de presentar i defensar la resolució a la sessió plenària.

Tot seguit, s'havien de reunir els grups polítics amb l'organització següent:

Grup Democratacristians Europeus
Assessorament Jurídic: Beatriz Irene Felipe Pérez
Dinamització: Santiago J. Castellà Surribas
Lloc: Sala Graus (edifici D1, planta baixa)

Grup Socialdemòcrates Europeus
Assessorament jurídic: Antoni Gifreu Font
Dinamització: Susana Borrás Pentinat
Lloc: Sala Juntes (edifici D1, 1a planta)

Grup Esquerra-Verda Europea
Assessorament jurídic: Daniel Iglesias Márquez
Dinamització: Adrià Calvet Casajuana
Lloc: Aula 502 (edifici Aulari, 5a planta)

Grup Liberals Europeus
Assessorament jurídic: Victor Merino Sancho
Dinamització: Laura Román Martin
Lloc: Seminari 3 (edifici D1, 3a planta)

El dinamitzador del grup polític s'encarregava de conduir el debat en el si del grup per arribar a un acord sobre el seu posicionament respecte de les quatre resolucions que cadascuna de les comissions parlamentàries ha presentat prèviament. L'assessor jurídic s'havia d'assegurar que el contingut del debat i el posicionament del grup estiguessin d'acord amb les competències de les institucions europees. Finalment, el

portaveu elegit per a cada grup polític era l'encarregat de defensar el posicionament del grup en la sessió plenària.

La sessió plenària tancava la simulació del Parlament Europeu. Els treballs de la sessió plenària els va dirigir la Mesa del Plenari del Parlament Europeu, que estava formada per:

> Presidenta: Maria Teresa Calvo (directora de l'Oficina d'Informació del Parlament Europeu a Barcelona).
> Assessor jurídic principal: Santiago J. Castellà (professor de la URV).
> Secretari: Adrià Calvet (professor de la URV).
> Adjunta al secretari: Natalia Hermoso (alumna de quart curs del grau de Dret de la URV).

La presidenta era l'encarregada de conduir i dirigir la sessió plenària, l'assessor jurídic li donava suport en tots els dubtes legals que poguessin sorgir, el secretari redactava l'acta de la sessió plenària amb els acords finals als quals s'havien arribat i l'adjunt a la Secretaria comptabilitzava el resultat de les votacions. La Mesa s'assegurava també que el contingut del debat i de les propostes d'acord definitives, així com les votacions, estiguessin segons la legalitat vigent.

Durant la sessió plenària els quatre ponents, respectant els temps acordats en el reglament, van presentar les quatre propostes de resolució que havien elaborat les comissions parlamentàries. Tot seguit, els portaveus dels quatre grups polítics van prendre la paraula per explicar el seu posicionament polític i les esmenes que, eventualment, podien presentar a les propostes de resolució.

La presidenta de la sessió plenària s'encarregava de dirigir la sessió que incloïa la presentació de les esmentades propostes de resolució de les comissions sectorials, els posteriors debats amb les portaveus dels grups polítics i les diputades i els diputats que demanessin la paraula, i les corresponents votacions. Les votacions es van fer a mà alçada, una vegada finalitzat el debat de cada proposta de resolució. L'aprovació dels acords que s'havien adoptat en la sessió plenària requerien de majoria simple.

El Ple va estar obert a la ciutadania i hi podien assistir com a oients totes aquelles persones que volguessin, encara que no haguessin participat en les reunions prèvies de les comissions parlamentàries i dels grups polítics. La sessió plenària també va estar oberta als mitjans de comunicació.

El document amb les resolucions que finalment va aprovar el Ple de la III Edició del Parlament Europeu es va lliurar a l'Oficina d'Informació del Parlament Europeu a Barcelona i als eurodiputats catalans que van participar a la compareixença organitzada durant la mateixa setmana a la Facultat de Ciències Jurídiques.

La setmana del Parlament Europeu a la URV es va tancar amb l'organització d'una compareixença de parlamentaris europeus que, durant poc més d'una hora, van

donar resposta a les preguntes que lliurement els van plantejar els assistents. Aquesta activitat la va organitzar l'Oficina d'Informació del Parlament Europeu a Barcelona amb la col·laboració de la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV, l'Oficina d'Europe Direct Tarragona i la demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Hi va assistir un centenar de persones, de les quals 67 eren alumnes de l'assignatura.

L'activitat es va fer el divendres 8 d'abril de 2016 a les 12.00 hores a l'Aula Magna del campus Catalunya i hi va assistir els eurodiputats i eurodiputades següents: Francesc Gambús (Partit Popular Europeu), Ramon Tremosa (eurodiputat del grup de l'Aliança dels Demòcrates i Liberals per Europa) i Ernest Maragall (grup dels Verds/ALE). L'acte el va moderar Xavier Graset, presentador del programa "Més 3/24" de Televisió de Catalunya.

Els alumnes van tenir l'oportunitat de plantejar, prèviament, les preguntes als eurodiputats que es van posar a disposició del moderador a l'inici de l'activitat, les quals es van combinar amb les que els assistents plantejaven directament als eurodiputats.

4. Principals conclusions del projecte

El projecte ha complert una bona part dels objectius previstos inicialment.

- Primerament, ha permès als alumnes de l'assignatura treballar en el marc de simulacions de situacions que es donen en el marc de la matèria que es tracta en l'assignatura.
- S'han combinat també activitats a l'aula amb d'altres fora de les instal·lacions de la URV, fins i tot s'ha fet una visita a les institucions europees situades a Brussel·les.
- S'han organitzat activitats amb experts de la matèria, funcionaris de les institucions europees i governamentals, així com amb parlamentaris europeus, el que ha permès ampliar les diverses visions sobre els temes abordats.
- S'han implicat en l'organització de les activitats institucions i entitats alienes a la universitat, les quals les han enriquides amb la seva expertesa.
- Finalment, una part important de les activitats, les que tenien caràcter complementari, han estat obertes a la ciutadania, la qual cosa ha permès que els nostres alumnes interactuessin amb altres persones provinents del teixit social i associatiu del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre.

Testimoniatge

L'objectiu d'Europe Direct Tarragona és fer arribar la informació sobre la Unió Europea a tots els ciutadans i promoure l'existència d'una ciutadania europea informada i alhora activa. És per això que des d'Europe Direct Tarragona valorem molt positivament col·laborar en totes aquelles activitats que puguin servir per crear un espai de debat europeu a la ciutat de Tarragona i la seva àrea de influència. El nostre interès és seguir col·laborant en la recerca i formació, assessorament, consultoria i assistència tècnica per part de la URV, en totes aquelles matèries relacionades amb el dret i les polítiques de la Unió Europea que afecten directament la ciutadania.



Una experiència de valoració del grau d'internacionalització dels estudis per treballar en un món global: quines competències, quina formació?[1]

Pilar Iranzo
Departament de Pedagogia, Universitat Rovira i Virgili

Anna Ardévol
Departament de Bioquímica i Biotecnologia, Universitat Rovira i Virgili

Natàlia Català
Departament de Filologies Romàniques, Universitat Rovira i Virgili

Montse Poblet
Departament de Bioquímica i Biotecnologia, Universitat Rovira i Virgili

1. Descripció de l'experiència

1.1 Fonamentació i antecedents

La vida professional dels titulats universitaris es desenvoluparà, cada vegada més, en entorns internacionals. És per aquest motiu que la internacionalització dels estudis superiors és un objectiu compartit a escala mundial i s'està perseguint des de diferents models. Els autors que segueixen la línia de la *Internacionalització a casa* (IaH) entenen que aquesta és la dotació, a tots els estudiants, de competències interculturals i internacionals per ser ciutadans i professionals en un món global (Beelen, 2007; Berardo,

1 La base d'aquest treball es va presentar al VIII CIDUI. Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació (Tarragona, 2014).

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 93–108. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

K., Deardorff, D., 2012; Deardoff, D. K., Hans de Wit, M. J., Adams, T., 2012; Leask, Bridge, 2013). En aquest marc, el pla pilot per analitzar el grau d'internacionalització del currículum universitari que s'està duent a terme en tres titulacions de la URV (Llengua i Literatura Hispàniques, Enologia/Biotecnologia[2] i Educació Infantil-seu Baix Penedès)[3] i, si escau, incrementar-lo, s'alinea amb un dels objectius de l'AQU, que és augmentar les titulacions acreditades amb la dimensió addicional voluntària "internacional"[4].

Fins ara, el que més s'ha treballat a les universitats és el foment de la mobilitat dels estudiants, els professors, els investigadors i el personal d'administració. Aquesta mobilitat actualment arriba a un percentatge, si bé creixent, limitat d'estudiants, però la necessitat de formació global ho és per a tots el titulats. Treballar la *Internacionalització a Casa* (IaH) i, en concret, garantir la Internacionalització del currículum, implica el repte que els currículums acadèmics, en aquest cas els de la URV, siguin capaços de dotar d'una formació global els estudiants perquè els permeti exercir les seves competències professionals de forma intercultural (Soria, Troisi, 2014).

Durant el curs 2012-13, un grup de persones formades per tècnics d'internacionalització i responsables d'ensenyament van seguir un curs telemàtic d'Internacionalització del Currículum (Columbus Association), del qual es va derivar l'oportunitat i l'interès per desenvolupar un programa pilot pensat per incrementar la internacionalització en els estudis implicats.

1.2 Objectius

Al llarg del procés que descrivim, els objectius han estat:

1. Treballar de forma interdisciplinària per aproximar-nos a un model d'internacionalització del currículum aplicable a diferents titulacions.
2. Definir unes competències d'internacionalització per als titulats de la URV.
3. Analitzar les competències que hi ha en les titulacions per valorar fins a quin punt cobreixen la internacionalització dels titulats.
4. Obtenir eines i establir processos que permetin avaluar "objectivament" el grau d'internacionalització de les titulacions a la URV.

---

2 Inicialment, l'estudi participant va ser Enologia. En el curs 2015-16, Enologia ha deixat de participar i s'ha incorporat Biotecnologia. En aquest treball les dades que es mostren són les que pertanyen a la primera fase de l'anàlisi i, per tant, són les d'Enologia.

3 Projectes ICE-URV 2012-13 Ref.: 19A/13: "Pla Pilot d'Internacionalització del Currículum en tres titulacions de grau de tres àrees científiques diferents (Filologia, Enologia i Educació)" i ICE-URV 2014-16 Ref.: B01/14 "Pla Pilot d'Internacionalització del Currículum en tres titulacions de grau de tres àrees científiques diferents (Filologia, Biotecnologia i Educació): Millores amb el professorat i estudiantat".

4 *Guia per a l'acreditació de les titulacions oficials de grau i màster.* Versió: 1.0. Novembre de 2013. Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. Barcelona: B-28.219-2013. <http://www.aqu.cat/doc/doc_79088268_1.pdf>.

1.3 Metodologia i resultats

1.3.1 Concepte i competències d'internacionalització

D'entre diverses perspectives d'internacionalització, ens hem centrat en la més enfocada a la formació i les competències que els titulats universitaris han d'assolir, la vida professional dels quals es desenvoluparà, de forma creixent, en entorns globals caracteritzats per la interculturalitat i, en conseqüència, per exigències de comprensió de contextos i posicions múltiples. Dins d'aquesta perspectiva, la línia de la Internacionalització a Casa (Internationalisation at Home, IaH), desenvolupada des dels anys noranta, entén la internacionalització com la dotació a tots els estudiants de competències interculturals i internacionals per ser ciutadans i professionals en un món global (Beelen, 2007; Brandenburg, de Wit, 2011; Hudzik, 2011; Berardo, K., Deardorff, D., 2012; Deardoff, D. K., de Wit, H., Adams, T., 2012; Leask, Bridge, 2013). Promovent-la, es busca que TOTS els estudiants adquireixin aquestes competències, i que no només es considerin internacionalitzats aquells amb alguna experiència de mobilitat en un altre context i/o institució. Els processos d'internacionalització, per ser-ho, han de plantejar-se des de perspectives de comprensió i actuació integrals:

> "Therefore, what we need are people who understand and define their role within a global community, transcending the national borders, and embracing the concepts of sustainability—equity of rights and access, advancement of education and research, and much more. But essentially, we need to reaffirm the core role of universities: to help understand this world and to improve our dealing with it." (Brandenburg, de Wit, 2011:17).

I seria així perquè la universitat també té, segons els mateixos autors, un mandat inherent de desenvolupament integral:

> "…the ultimate mandate of a university is to make the world a better place through research, teaching, learning, innovation, and civic engagement." (Brandenburg, 2011:19)

Hudzik, J. K. (2011:10) va plantejar el terme *Comprehensive internationalization* com el compromís, confirmat per l'acció, d'infondre perspectives comparatives i internacionals en la docència, la recerca i el servei de l'educació superior. L'essencial és considerar-lo com un imperatiu del lideratge institucional, els professors i els estudiants, i dels serveis acadèmics i de suport. En tot cas, allunyar-se de posicions ingènues i/o demonitzadores respecte de la internacionalització implica construir paràmetres d'anàlisi (Brandenburg, de Wit, 2011; Lee, 2013).

Pel que fa a les competències d'internacionalització, vam seleccionar-ne algunes a partir de la matriu de competències que diverses universitats consideraven indicado-

res d'internacionalització[5]. A partir de la mateixa selecció, quatre experts i/o entitats en van fer la revisió: AQU, M. Ángeles Caamaño (Filologia Francesa, URV), Jeanine Gregersen-Hermans (director of Student Recruitment, Universitat de Hull, Yorkshire, UK) i Jos Beelen (Universitat de Ciències Aplicades, Amsterdam). Les idees bàsiques que fonamenten les competències d'internacionalització són:

1. La necessitat d'incloure processos d'interculturalitat.
2. L'especificació de la seva composició amb dimensions conceptuals, procedimentals i actitudinals.
4. La recomanació (Jos Beelen) que el procés de la seva formulació o reinterpretació es faci de 'baix a dalt'. Com és sabut, les llistes de competències no asseguren que aquestes s'integrin en els plans d'estudi i, en conseqüència, tampoc que es tradueixin en experiències reals per a estudiants, professors, facultats, etc., llevat que siguin el fruit d'una apropiació de qui les ha de promoure i/o ensenyar i aprendre.
5. L'exigència que siguin concretes i avaluables, tot i que, quan es formulen, es tendeix arreu, i fins i tot ho fan els experts que reclamen tal concreció, a formulacions 'abstractes'. Cal assumir aquesta dificultat i organitzar oportunitats de conrear-les, encara que la seva avaluació sigui complexa.

La llista de competències d'internacionalització que vam establir (que integra les revisions dels quatre experts) és la següent:

CONCEPCIONS O CONEIXEMENTS CONCEPTUALS

Específics:

- Demostra conèixer la dimensió internacional dels coneixements específics de la seva titulació.
- Demostra conèixer la dimensió internacional de l'actuació de les professions relacionades amb la seva titulació (aspectes ètics, habilitats, condicions professionals i laborals, etc.).
- Sap la terminologia de la seva disciplina en anglès i/o en altres llengües.

Generals:

- Demostra comprensió teòrica sobre els processos de percepció i atribució culturals en les interaccions humanes.
- Ha reflexionat sobre la dimensió d'internacionalització i en com influeix en la seva pròpia posició professional.

5 Treball dut a terme en el context del curs Implementing Internationalisation at Home. E-workshop proposat per la URV i organitzat per Columbus Association durant el curs 2012-13: <http://www.columbus-web.org/images/admin/E-workshop%20IaH%20Columbus(2).pdf>.

HABILITATS i/o PROCEDIMENTS

Genèriques:

- És capaç d'actuar adequadament i amb eficàcia en diferents entorns i ambients de treball (emmarcats per la diversitat cultural).
- És capaç d'integrar la diversitat cultural en les seves activitats diàries i en el seu comportament professional.

Comunicatives:

- Pot comunicar-se eficaçment en anglès i/o en d'altres idiomes.
- Pot entendre textos científics en anglès i en altres idiomes per a resoldre problemes professionals i pot produir informes diagnòstics en aquestes mateixes altres llengües.
- Pot comunicar i defensar una posició individual o grupal davant d'una audiència lingüística i culturalment diversa.

Professionals:

- Sap utilitzar la informació de fonts internacionals per a resoldre problemes en el seu camp professional.
- És capaç de situar la seva pràctica professional en un context global/comparar-la amb altres contextos i països.

ACTITUDS:

- És curiós i obert a d'altres cultures, civilitzacions i experiències i és capaç de i està disposat a participar i aprendre en contextos de diversitat.
- Està disposat a participar i treballar positivament amb i per a la diversitat cultural, ètnica i lingüística.

1.3.2 Mapping *(mapa) de competències pròpies d'internacionalització en els tres estudis del pla pilot*

Els conceptes d'internacionalització i interculturalitat no es van considerar explícitament entre els aspectes clau del currículum nuclear de grau de la URV que el Consell de Govern va aprovar el 21 de febrer de 2008. Amb la finalitat d'identificar, tot i així, la presència de competències que sí que inclouen aspectes d'internacionalització en els plans d'estudi de les titulacions de grau analitzades, se'n van seleccionat tres, considerades les més directament relacionades (C5, C1 i B6):

> C5. Comprometre's amb l'ètica i la responsabilitat social com a ciutadà i com a professional (nuclear).
>
> C1. Dominar, a nivell intermedi, una llengua estrangera, preferiblement l'anglès (nuclear).
>
> B6 Comunicar informació, idees, problemes i solucions de manera clara i efectiva en públic o en àmbits tècnics concrets (transversal).

En aquesta anàlisi inicial, el Servei de Recursos Educatius (SRE) de la URV va fer diverses consideracions i recomanacions. Una de les conclusions és que el mapa de competències de la URV s'hauria d'ampliar per considerar la internacionalització més explícitament, tal com hem vist que està plantejant l'AQU.

La taula 1 mostra que aquestes competències es troben incloses en els tres ensenyaments (en unitats d'ECTS), si bé, de forma desigual, en part i esperablement, perquè es tracta d'estudis de branques de coneixement diferents. Hem comptabilitzat tant les assignatures que les inclouen com el total d'ECTS que representen en estudis de grau de 240.

Els tres estudis tenen una major presència de la B6, competència de comunicació, seguida de la C5, de responsabilitat i ciutadania, i molta menys presència de la C1: mentre que Enologia deixa la competència C1 en una assignatura optativa, els altres dos estudis la tenen en assignatures obligatòries. El grau de Llengua i Literatura Hispàniques contempla l'obligatorietat de l'anglès i d'una altra llengua estrangera (francès o alemany). En tot cas, la URV no va assumir l'ensenyament de la llengua estrangera com a mandat. La presència, sobretot, de la C5 i la B6 en les assignatures obligatòries assegura que tots els estudiants les treballen.

Com a particularitats de cada estudi, trobem que el nombre d'assignatures (i, per tant, de crèdits) que avaluen aquestes competències, en el grau de Llengua i Literatura Hispàniques, és, en principi, suficient, però, en un ensenyament adscrit a la branca d'Art i Humanitats, seria lògic esperar que fossin moltes més les assignatures que incloguin competències de caire internacional i intercultural específiques, no visibles en aquesta primera aproximació, cosa que coincideix amb la recomanació d'explicitar aquests continguts en competències específiques que estiguin més d'acord amb els requeriments actuals.

Pel que fa a Enologia, les competències nuclears seleccionades s'avaluen, principalment, en les assignatures obligatòries i en el treball de fi de grau. La competència transversal B6 és la que s'avalua en més assignatures entre les obligatòries (en un 40% dels crèdits) i en una d'optativa. La B6, la més avaluada en l'ensenyament perquè és intrínsecament bàsica en una formació de caire científic, no implica, necessàriament, el caire intercultural que es persegueix.

Educació Infantil mostra una bona presència de la C5 en les assignatures obligatòries, que seria la més específica sobre interculturalitat (46%), una presència elevada de la B6 (70%) i una presència menor de la C1 (26%). L'optativitat completaria aquesta presència, tenint en compte que el grau inclou una menció específica de llengües estrangeres i una altra d'atenció a la diversitat, àmbits en què la internacionalització i la interculturalitat són centrals.

Taula 1. Nombre d'assignatures (en ECTS totals) que inclouen les competències indicades en cada ensenyament de grau analitzat.

GRAUS		Competències B6	C1	C5
EDUCACIÓ INFANTIL	Obligatòries	168	63	111
	Optatives	63	18	33
LLENG. I LITERATURA HISPÀNIQUES	Obligatòries	24	24	24
	Optatives	12	12	0
ENOLOGIA	Obligatòries	101	0	29
	Optatives	3	3	0

1.3.3 Caracterització de bones pràctiques d'internacionalització

Quines serien, globalment, les accions que un pla d'estudis internacionalitzat duria a terme quant a la planificació i gestió del currículum, metodologia i animació de l'activitat d'estudiants, professors i comunitat educativa? Aquesta és l'altra pregunta prèvia a valorar el grau d'internacionalització dels estudis analitzats. Amb l'objectiu de disposar d'una eina per analitzar la percepció del grau d'internacionalització dels currículums, es va partir del document que van elaborar els professors Michelle Barker, Elisha Frederiks i Brona Farrelly[6] per fer enquestes en línia per a les responsables d'ensenyament i per als professors responsables de les assignatures de cada grau. En una anàlisi posterior es va incorporar la percepció dels estudiants dels darrers cursos de les titulacions a fi d'augmentar el contrast de percepcions.

Els aspectes pels quals es va preguntar incloïen el contingut i el disseny de les assignatures, els processos d'ensenyament–aprenentatge i d'avaluació, els recursos, les eines i els materials d'instrucció, i també les activitats extracurriculars. Presentem, com a exemple, el qüestionari per als professors (annex 1).

Pel que fa al grau de resposta, i referint-se només a les enquestes aplicades el curs 2013-14, a més de la de les tres responsables dels ensenyaments, va ser significativa la dels professors responsables d'assignatures: en Llengua i Literatura Hispàniques va ser del voltant del 75% i en Educació Infantil del 100% dels demanats. Els estudiants de 4t han estat, aproximadament, un 40% i, en el cas del grau d'Educació Infantil, s'ha obtingut un nivell de resposta (entre els estudiants de 3r i 4t) d'un 68%.

---

6 GIHE, Good Practice Resource Booklet on Internationalisation of the Curriculum <http://www.griffith.edu.au/__data/assets/pdf_file/0011/186905/IoC_Course-level.pdf>.

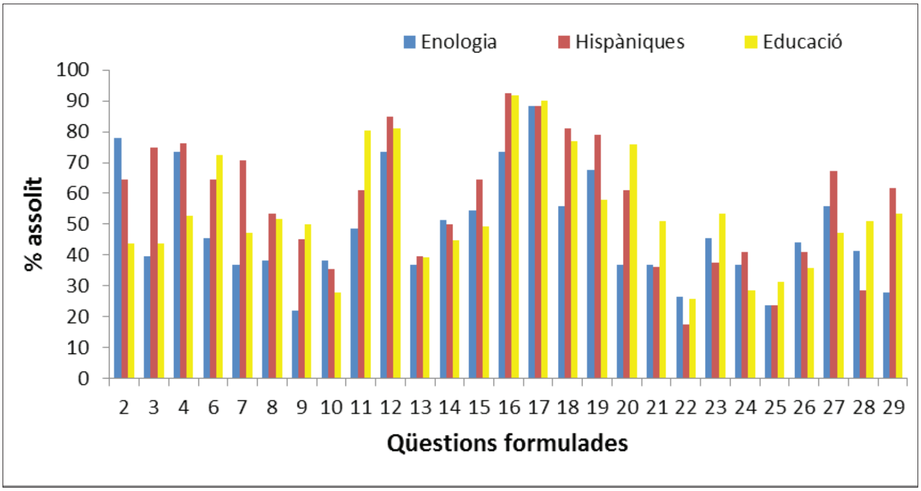
Com es veu, el qüestionari per a professorat recull 29 preguntes, precedides de qüestions descriptives de l'assignatura sobre la qual contesten (nom, curs en què s'imparteix, tipus d'assignatura i nombre d'estudiants) i seguides d'una darrera pregunta oberta sobre comentaris.

Les respostes possibles són de dos tipus:

- Valoració entre 1-4 sobre el grau d'assoliment en l'assignatura de què són coordinadors (i/o docents).
- Opció a opinar que aquella pregunta no té sentit en l'assignatura ("no escau") i opció a no respondre ("NS/NC").

De les múltiples anàlisis possibles, la integrada de les respostes obtingudes en els tres ensenyament interessa, particularment, de cara a valorar la validesa d'aquesta enquesta per avaluar el grau d'internacionalització de les diferents titulacions. A més, cada responsable acadèmic havia d'identificar quins eren els aspectes que es consideraven prou assolits i quins eren els susceptibles de millora en la direcció de la internacionalització dels estudis que representa. La figura 1 mostra el resultat dels aspectes que el professorat de cada ensenyament va considerar més assolits.

Figura 1. Percentatge de puntuació positiva assolida en cadascuna de les qüestions que formaven part de l'enquesta adreçada al professorat, en cadascun dels ensenyaments avaluats.



Si es recull quins són els aspectes que tots tres estudis consideren assolits en més d'un 60%, n'obtenim la taula 2.

Taula 2. Aspectes que en la majoria d'assignatures (> 60%) es consideren que ja estan inclosos i % de mitjana de professors que han escollit l'opció "no escau" en tots aquests aspectes:

	Assolides > 60%	Oportunitat
Enologia	2, 4,12,16,17,18	4,90
Hispàniques	2,3,4,6,7,11,12,15,16,17,18,19,61,27,29	8,53
Educació Infantil	6,11,12,16,17,18,20	2,04

De l'anàlisi de la taula 2, en destaquen 7 aspectes que es troben inclosos en un nivell elevat (superior al 60%) en tots els ensenyaments: en dos graus les preguntes 2,4 i 11 i, en els tres, les preguntes 12,16,17 i 18.

2. En quin grau la bibliografia amb què es treballa prové de fonts internacionals?

4. L'assignatura té en compte el marc internacional de la disciplina o la professió?

11. L'assignatura preveu l'ús combinat de formats, recursos i metodologies presencials, semipresencials i en línia, de manera que garanteixi la igualtat d'oportunitats per a tot tipus d'estudiants?

12. La bibliografia i els materials utilitzats són adequats per a un alumnat de llengua i cultura heterogènies?

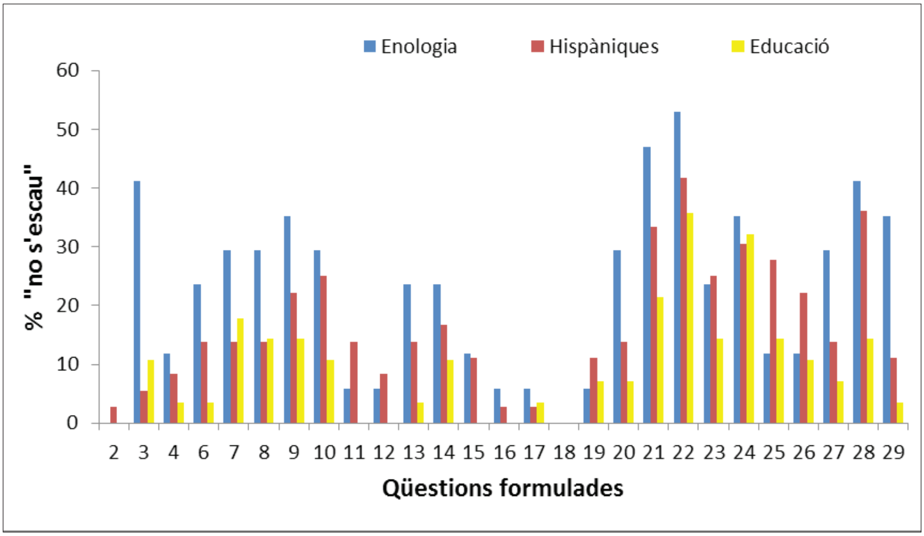
16. Parles i pronuncies amb la suficient cura i a la velocitat adequada perquè el teu alumnat t'entengui perfectament?

17. Presentes la informació o els continguts utilitzant un repertori variat de suports? (exposició oral, material audiovisual, fotocòpies...).

18. Demanes als estudiants que mencionin els conceptes clau o que sintetitzin les idees principals de la teva explicació per comprovar que t'han entès?

En tot cas, la coincidència entre els tres graus apunta a determinats continguts metodològics. D'altra banda, els graus d'Enologia i Llengua i Literatura coincideixen en la percepció d'abordar més que suficientment qüestions generals d'internacionalització, mentre que, en Educació Infantil, el grau es percep com a menor. La figura 2 afina en l'opinió directa de diferents professors envers la idoneïtat dels ítems en les seves assignatures.

Figura 2. Percentatge de professors que han considerat que la pregunta indicada no té sentit en la seva assignatura, en cadascun dels ensenyaments avaluats.



% "no escau"

L'anàlisi global d'aquesta figura porta a la taula 3.

Taula 3. Aspectes que es considera que s'assoleixen en un percentatge molt baix (< 40%) i que més d'un 40% de les assignatures consideren que no escau en aquella assignatura.

	% assolit < 40	% no escau > 40
Enologia	9,13,20,21,22,24,25,29	21,22
Hispàniques	10,21,22,25,28	22 (40%)
Educació Infantil	10,22,24,25,26	22 (35%)

S'observa que les qüestions que plantegen les preguntes 22 i 25 es consideren assolides en un grau molt baix en els tres ensenyaments (< 40%). També es consideren poc assolides les qüestions que es plantegen en les preguntes 10, 21 i 24, com a mínim, en dos ensenyaments:

22. L'assignatura fomenta la col·laboració amb organitzacions locals que treballen en projectes internacionals o en projectes nacionals amb projecció internacional o global?

25. Animes els estudiants a crear un dossier electrònic (e-portfolio)que faci paleses les seves competències interculturals i la seva consciència global?

10. Instes els estudiants a comunicar-se utilitzant mitjans electrònics amb persones d'altres països i del mateix àmbit (estudiants o professionals) per analitzar temàtiques relacionades?

21. Els treballs de recerca dels estudiants requereixen la comparació de pràctiques professionals locals i internacionals?

24. Tens en compte propostes dels estudiants a l'hora de dissenyar criteris d'avaluació pel que fa als objectius internacionals del curs?

Si s'analitza en quin grau aquestes preguntes es consideren oportunes, s'observa clarament que, en el cas de la 22, gairebé tots els ensenyaments la classifiquen com "no escau". Es conclou que donades les característiques, sobretot, dels estudis de grau, però també del tipus d'universitat que, en certs aspectes, difereix força de les universitats de les quals s'ha adaptat el qüestionari, serien ítems eliminables o, almenys, s'haurien d'incloure en un apartat diferenciat de l'anàlisi global. En canvi, caldria afegir a aquest qüestionari alguna pregunta relativa a l'idioma d'impartició de les assignatures, a fi de recollir la diversitat lingüística que s'ofereix, aspecte important no recollit.

Quan, per a cada estudi, es contrasten aquestes respostes amb les de les responsables d'ensenyament, en aquelles preguntes comunes als dos col·lectius es troba força unanimitat, malgrat que també s'identifiquen algunes divergències.

Pel que fa a Llengua i Literatura Hispàniques, sembla important diferenciar entre el grau d'internacionalització i d'interculturalitat de la titulació. Quant a la primera dimensió, tant la responsable de l'ensenyament com els professors enquestats consideren important la internacionalització, però assenyalen que algunes assignatures són difícils d'avaluar en aquests termes a causa de la seva especificitat. En relació amb la segona dimensió, es tracta d'un ensenyament en què és molt present la interculturalitat —de fet s'imparteixen assignatures que analitzen, precisament, la manifestació d'aquesta dimensió en l'art i la literatura— però, de vegades, ho és més de manera subtil que explícita. La percepció dels estudiants de quart de la titulació sobre la internacionalització i la interculturalitat no difereix de manera significativa de la de la responsable (RE) i dels professors: només les respostes a les preguntes 13, 14, 15 i 22 presenten discrepàncies significatives. Les enquestes permeten deduir que el grau presenta més punts forts que dèbils pel que fa a la internacionalització i la interculturalitat, com era de preveure per les característiques dels estudis, per la branca de coneixement a què s'adscriu i per la voluntat que va presidir el disseny de la titulació.

A Enologia, les preguntes del bloc general (2-10) presenten un grau d'assoliment acceptable i no hi ha gaire divergència entre professors i RE, sobretot en aquelles que tenen un major grau d'assoliment. En els continguts de les assignatures i en els materials que s'utilitzen en la docència són els àmbit on més es treballa la internacionalització. La major part de la bibliografia prové de fonts internacionals i es considera

que és adequada per a un alumnat heterogeni tant en cultura com en llengua. L'alumnat internacional aporta experiència i coneixements que el professor utilitza a l'aula per tenir en compte altres perspectives, sobretot en les assignatures específicament de continguts enològics. La interculturalitat es veu menys reflectida. La responsable d'ensenyament confirma aquests resultats i hi afegeix que l'estudi també tracta de qüestions com la qualitat i la sostenibilitat, les quals són importants dins la perspectiva d'un món globalitzat.

En el cas d'Educació Infantil, on es disposa d'una resposta prou elevada dels estudiants d'entre 3r i 4t del grau (68%) i, per tant, es poden contrastar les percepcions del professorat, l'estudiantat i la responsable acadèmica, resulta que, en general, hi ha força acord entre professorat i estudiants. Les respostes en l'apartat general indiquen una baixa i/o dispersa percepció entre els tres agents, tant del caràcter d'internacionalització com d'interculturalitat, a diferència de la percepció clara de la presència de continguts ètics. També es podria incrementar el nivell d'interacció i col·laboració interculturals. En els aspectes relatius a pràctiques docents i avaluació, les quals s'espera que siguin respectuoses amb la interculturalitat i que promoguin la igualtat d'oportunitats entre les diferents tipologies d'estudiants, no sembla que aquests les percebin d'aquesta manera. També els estudiants i el professorat tenen una percepció relativament baixa tant de l'estímul de la mobilitat i de les pràctiques en comunitats diverses com de la participació en esdeveniments multiculturals extracurriculars.

2. Conclusions

Si partim de la base que les competències internacionals i interculturals que els estudiants han d'adquirir impliquen la comprensió de les complexitats dels problemes globals i les perspectives internacionals en diferents àmbits, la capacitat d'aplicar el coneixement disciplinari en un context global i de treballar amb persones d'altres cultures, a més de l'apreciació i la comprensió de la diversitat ètnica i cultural, és necessari, en primer lloc, compartir el marc conceptual que ho fonamenta, així com el corpus de competències específiques que la internacionalització a casa (IaH) considera que formen tal perfil, a més d'organitzar del currículum per aconseguir-ho. La proposta de la qual hem partit per analitzar un currículum internacionalitzat ens sembla una bona eina.

L'aproximació interdisciplinària que s'ha dut a terme es considera vàlida per obtenir un marc conceptual i unes eines que permetin valorar el grau de formació dels diferents titulats per treballar en un món global. Hi ha força acord internacional en la idea que dotar els estudiants d'un currículum per a la "internacionalització" i l'ocupabi-

litat és dotar-los, també, de competències d'"interculturalitat" i de preparació per a una ciutadania global amb vinculació i responsabilitat locals.

Quin és el grau d'internacionalització dels tres estudis que hem analitzat? Considerant l'anàlisi dels mapes competencials, es podria concloure que els aspectes d'internacionalització que cobreixen les competències B6 i C5 és garantiran de manera suficient, en tots tres ensenyaments, mentre que els que cobreix la competència C1 poden presentar alguna dificultat, tot i que les noves normatives catalanes van en la direcció de garantir l'exigència d'un nivell de llengua estrangera B2 en els titulats de les properes promocions (Llei d'acompanyament dels pressupost, Generalitat de Catalunya, 2014). Sembla important, també, identificar quins aspectes de les competències formulades cal incorporar de nou en els currículums.

D'altra banda, concloem que el qüestionari serveix per analitzar el grau *d'internacionalització integral* (Hudzik, 2011) de les titulacions estudiades, tot traient-ne o ubicant-hi de manera diferenciada les qüestions 10, 21, 22, 24 i 25, i mantenint-hi la resta d'ítems, així com la mateixa estructura. El qüestionari indica aspectes que caldria treballar més en cada estudi i, un cop esmenat, seria una eina que es podria utilitzar per generalitzar la internacionalització; òbviament, caldria provar-ne la validesa amb grups mostrals més grans.

La percepció del professorat, de l'RE i dels estudiants en l'autodiagnòstic convida a proposar accions formatives, curriculars i organitzatives que incloguin les de conscienciació sobre els àmbits de la internacionalització integral en els tres col·lectius, i a més la consideració de metodologies que incrementin la interacció i les experiències d'interculturalitat.

Potser el desenvolupament de la competència intercultural demana un tractament més integral. En aquest sentit, alguns models del desenvolupament intercultural, com el de Deardorff (2009), suggereixen que el desenvolupament d'aquesta competència comença amb les actituds fonamentals de respecte, obertura i curiositat que porten a la adaptabilitat i a la flexibilitat dins de diferents contextos culturals i, en definitiva, a la comunicació i al comportament apropiats en les situacions interculturals.

3. Accions posteriors i en curs

Al llarg dels cursos 2014-15 i 2015-16, les accions i les anàlisis han estat evolucionant, entre d'altres, en els sentits següents:

- S'han afegit estudiants a l'aplicació del qüestionari per incrementar la base de recollida de dades, motiu que ha donat lloc al canvi de la participació dels estudis d'Enologia pels de Biotecnologia.

- A partir del contrast d'opinions del professorat i els estudiants, s'està començant a dissenyar una proposta definitiva de qüestionari com a eina utilitzable per a altres estudis.
- Hem iniciat el retorn dels resultats al professorat i als estudiants (grau d'Educació Infantil) i s'estan prenent decisions a partir de les propostes i els resultats recollits.

4. Referències bibliogràfiques

AQU (2014). Criteris per a l'avaluació de dimensions addicionals en el procés d'acreditació de les titulacions de grau i màster: desenvolupament i inserció professional, recerca i internacionalització. Versió:1.0 (6 de febrer de 2014).

Beelen, J., (ed.) (2007). *Implementing Internationalisation at Home, EAIE Professional Development Series for International Educators*. Amsterdam: European Association for International Education.

Berardo, K.; Deardorff, D. (2012). *Building Cultural Competence: Innovative Activities and Models*. Virginia, Sterling: Stylus Publishing.

Brandenburg (2011). <http://www.eurashe.eu/wp-content/uploads/2011/10/intlztion-Misconceptions.pdf>.

Brandenburg, U.; Wit, H. de (2011). "The End of Internationalization". *International Higher Education*, 62, 15-17.

Deardorff, D. K. (ed.) (2009). *The SAGE Handbook of Intercultural Competence*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Deardoff, D. K.; Wit, H. de; Adams, T. (2012). *The SAGE Handbook of International Higher Education*. Califòrnia: Thousand Oaks: SAGE Publications.

Wit, H. de (2011). "Internationalization of Higher Education: Nine Misconceptions". *International Higher Education*, 64, 6-7.

Hudzik, J. K. (2011). *Comprehensive Internationalisation. From concept to Action*. Washington: NAFSA.

Leask, B. (2012). Internationalisation of the currículum (IoC) in action. A Guide. <http://www.olt.gov.au/resource-internationalisation-curriculum-action-2012>.

Leask, B.; Bridge, C. (2013). "Comparing internationalisation of the curriculum in action across disciplines: theoretical and practical perspectives". *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 43(1), 79-101 Consultat el 1-3-2013 a <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03057925.2013.746566>.

Lee, J. J. (2013). "The False Halo of Internationalization". *International Higher Education*, 72, 5-7.

Soria, K. M.; Troisi, J. (2014). "Internationalization at Home Alternatives to Study Abroad: Implications for Students' Development of Global, International, and Intercultural Competencies". *Journal of Studies in International Education* 18 (3), 261-282.

Annex 1.Qüestionari per als professors

1. L'assignatura inclou resultats d'aprenentatge de caire internacional i/o intercultural?
2. En quin grau la bibliografia amb què es treballa prové de fonts internacionals?
3. En l'assignatura, es requereix als estudiants l'anàlisi o la comparació de casos i exemples internacionals, globals o relatius a diversos països?
4. L'assignatura té en compte el marc internacional de la disciplina o la professió?
5. L'assignatura afavoreix el coneixement de llengües estrangeres i/o de la diversitat cultural?
6. L'assignatura tracta d'assumptes i qüestions de caire ètic des de la perspectiva d'un món globalitzat?
7. L'assignatura facilita o promou la relació entre estudiants de diferents orígens, cultura i formació?
8. L'assignatura inclou activitats col·laboratives (tallers, taules rodones, debats i seminaris) que afavoreixin la consciència internacional i multicultural?
9. Per al treball en equip, es promou la formació de grups culturalment diversos?
10. Instes els estudiants a comunicar-se utilitzant mitjans electrònics amb persones d'altres països i del mateix àmbit (estudiants o professionals) per analitzar temàtiques relacionades?
11. L'assignatura preveu l'ús combinat de formats, recursos i metodologies presencials, semipresencials i en línia, de manera que garanteixi la igualtat d'oportunitats per a tot tipus d'estudiants?
12. La bibliografia i els materials que s'utilitzen són adequats per a un alumnat de llengua i cultura heterogènies?
13. En aquesta assignatura, es conviden conferenciants i/o docents de procedència geogràfica, cultural i professional diversa?
14. Utilitzes material amb el qual participin membres de col·lectius (locals o internacionals) d'ètnia o procedència diversa?

15. Et serveixes de l'experiència i els coneixements d'alumnat internacional i/o culturalment divers com a recurs educatiu? (per ex., per conèixer aspectes rellevants de la matèria en altres països, per tenir en compte altres perspectives...).
16. Parles i pronuncies amb la suficient cura i a la velocitat adequada perquè el teu alumnat t'entengui perfectament?
17. Presentes la informació o els continguts utilitzant un repertori variat de suports? (exposició oral, material audiovisual, fotocòpies...).
18. Demanes als estudiants que mencionin els conceptes clau o sintetitzin les idees principals de la teva explicació per comprovar que t'han entès?
19. Tens present que el sentit de l'humor i alguns registres lingüístics (per ex., el col·loquial) poden ser de difícil comprensió atesa la seva alta especificitat cultural?
20. Combines l'avaluació de diversos tipus de tasques individuals i grupals per valorar la competència de l'alumnat per treballar en entorns globals (multilingües/multiculturals)?
21. Els treballs de recerca dels estudiants requereixen la comparació de pràctiques professionals locals i internacionals?
22. L'assignatura fomenta la col·laboració amb organitzacions locals que treballen en projectes internacionals o nacionals amb projecció internacional o global?
23. Promous l'assessorament entre estudiants i entre estudiants i experts externs?
24. Tens en compte propostes dels estudiants a l'hora de dissenyar criteris d'avaluació pel que fa als objectius internacionals del curs?
25. Animes els estudiants a crear un dossier electrònic (e-portfolio) que faci paleses les seves competències interculturals i la seva consciència global?
26. Animes els estudiants a unir-se a associacions/organitzacions internacionals vinculades amb la seva professió/disciplina?
27. Promous entre els estudiants estades internacionals perquè facin estudis, pràctiques o cooperin?
28. Es promou la interacció amb comunitats diverses mitjançant períodes de pràctiques o algun altre tipus d'activitats fora del campus?
29. Promous o afavoreixes la participació dels estudiants en esdeveniments multiculturals extracurriculars?
30. Si us plau, escriu aquí els comentaris que vulguis fer sobre les preguntes o qualsevol tema que hi estigui relacionat.

Estudiant els drets humans des d'una perspectiva transversal i transnacional

Víctor Merino Sancho

Departament de Dret Públic, Universitat Rovira i Virgili

A. International Seminar on Human Mobility and Human Rights (Seminari Internacional sobre Drets Humans i Mobilitat Humana)

Coordinadors: Hajime Nishitani (Universitat d'Hiroshima) i Víctor Merino (URV)

El Seminari Internacional sobre Drets Humans i Mobilitat Humana sorgeix després d'una primera col·laboració amb el professor Nishitani quan va participar en l'International Student Seminar (Seminari Internacional d'Estudiants), que se celebra cada any a la Universitat d'Hiroshima. Sota el paraigua de la Xarxa International Network of Universities, de la qual forma part la URV, se celebra el Seminari sobre Ciutadania Global i Pau, en el qual participem professors i estudiants de la URV. Va ser en un d'aquests seminaris, i com a estratègia de consolidació de la xarxa, quan es va decidir dur a terme a la URV un seminari específic que tractés de qüestions relatives als drets humans, fent especial èmfasi en la problemàtica de les mobilitats humanes. Al març de 2013 es va celebrar la primera edició d'aquest seminari —ha continuat cada any ininterrompudament—, que vam coordinar el professor Nishitani i jo mateix, i en el qual van participar més de vuit professors de diferents departaments de la URV.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 109–119. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Nombre de la entidad solicitante : Universidad Rovira i Virgili
Nombre y apellidos de la persona representante : Victor Merino

JPES400-359
Madrid, 21 de 2 de 2014
Embajada del Japón en España

Certificado de reconocimiento como proyecto para la celebración de los 400 Años de Relaciones entre Japón y España (El Año de Japón en España)

Por la presente, le agradecemos la presentación de su solicitud de proyecto para los 400 Años de Relaciones entre Japón y España (El Año de Japón en España).

Una vez que se ha examinado su solicitud "Seminario Internacional sobre Movilidad Humana y Derechos Humanos" presentada con fecha del 5 de 2 de 2014, tenemos el gusto de certificar su proyecto como actividad oficial para la celebración de los 400 Años de Relaciones entre Japón y España (El Año de Japón en España).

Perfil dels estudiants

Els estudiants que han participat en les quatre edicions d'aquest seminari tenen perfils diferents. Els de la Universitat d'Hiroshima provenien de disciplines i graus diversos: ciències jurídiques, econòmiques, enginyeries, ciències socials, ciències humanes… No obstant això, sí que hi ha hagut un canvi en el perfil dels estudiants de la URV que han participat en l'última edició.

La convocatòria per poder participar en el seminari s'obria a tots els estudiants de la Facultat de Ciències Jurídiques de la URV. Tanmateix, els que hi van sol·licitar participar el primer any i els dos següents van ser del grau de Dret. En l'últim any, i atès que vaig integrar aquest projecte amb el COIL (Universitat de Monterrey) en les classes de Drets Socials del grau de Treball Social, hi vaig poder implicar estudiants d'aquest segon grau. Al meu entendre, això afavoreix la implantació del seminari a la Facultat i permet el treball conjunt amb estudiants amb perfils diferents no només de la Universitat d'Hiroshima, sinó també de la URV. En les diferents edicions han participat 31 estudiants de la Universitat d'Hiroshima i 32 de la URV.

Contingut i professorat

Els temes que s'aborden en aquest seminari guarden relació amb aspectes relatius als drets humans, i especialment amb temes de mobilitat humana. Si bé és cert que l'orga-

nització del seminari ha estat una tasca conjunta amb el professor Hajime Nishitani, els professors que han impartit les classes en cadascuna de les quatre edicions són professors de la URV, adscrits a diferents departaments i amb perfils diversos. Aquesta interdisciplinarietat ha estat un dels elements distintius d'aquest seminari, cosa que ha estat convenient per poder estudiar els drets humans des de diferents perspectives i poder atreure, així, el màxim nombre d'estudiants.

Entre els temes que s'han tractat en les diferents edicions trobem:

- Ciutadania i territori
- Asil i migracions en la Unió Europea
- Unió Europea i llibertat de circulació.
- Drets socials i la crisi de l'estat del benestar.
- Perspectives sociològiques de les migracions.
- Sancions penals i drets humans.
- Desplaçats mediambientals.
- Gènere i Nacions Unides.
- Pluralisme religiós i drets humans.
- Polítiques públiques i racisme.
- Dret mediambiental i drets humans.
- Drets indígenes i la protecció del medi ambient.
- Litigació internacional i medi ambient.
- Llibertat de circulació i residència i discriminació inversa.

Algunes de les sessions s'han mantingut al llarg de les edicions, especialment aquelles relatives als desplaçaments forçats i a la mobilitat humana, que constitueixen l'essència del seminari.

Els professors que han participat en les diferents edicions han estat: Antonio Cardesa, Jordi Jaria, Aitana de la Varga, Susana Borràs, Albert Noguera, Juan Ramón Fallada, Adrià Calvet, Raquel Vañó, Núria Torres, Beatriz Felipe, Thays Recarte, Malka San Lucas, Lorena Martínez i Màriam Lufti, del Departament de Dret Públic de la Facultat de Ciències Jurídiques; Diana Marín, del Departament de Dret Privat, Financer i Processal de la Facultat de Ciències Jurídiques, i David Dueñas del Departament de Gestió d'Empreses de la Facultat de Ciències Econòmiques. De la Universitat d'Hiroshima, hi han participat el professors Hajime Nishitani i la professora Emiko Nakasaka.

Des de la primera edició del seminari, es va considerar oportú incloure-hi una sessió introductòria en la qual els estudiants de cada universitat es presentessin en la seva pròpia llengua i ensenyessin als estudiants de l'altra a fer-ho en la llengua d'aquells. D'aquesta manera, volíem transmetre que es treballaria en un context intercultural on la llengua vehicular, l'anglès, no era la llengua materna de cap dels participants. Uti-

litzar l'anglès com a llengua vehicular podia ser motiu de rebuig per als estudiants que no acostumen a aprendre continguts d'aquesta forma, però es va insistir, des d'un primer moment, que aquest fet havia de ser una oportunitat per desenvolupar les competències lingüístiques. Finalment, la valoració positiva dels nostres estudiants va fer que alguns d'ells sol·licitessin informació sobre la possibilitat d'estudiar assignatures en anglès, així com sobre cursos d'especialització en Drets Humans en altres universitats.

Els seminaris s'acompanyaven d'un programa cultural que donava als estudiants l'oportunitat de compartir espais i temps fora de les classes, que servia per donar a conèixer les tradicions, la llengua i la cultura de Tarragona i Catalunya a estudiants japonesos. Entre d'altres, s'organitzaven visites guiades a la ciutat, es presenciava un assaig dels Castellers de Tarragona i es feia una calçotada com a clausura del seminari. A partir de la tercera edició, s'hi va afegir una sessió en què es convidava els estudiants a valorar les metodologies, els continguts de les sessions, les activitats i altres qüestions del seminari. Aquesta reunió final va servir perquè el coordinador i els professors tinguéssim en compte les valoracions dels estudiants i orientéssim el seminari següent d'acord amb les expectatives dels estudiants, sempre que fos possible.

En l'última edició s'ha afegit una metodologia que ha tingut una bona acollida entre els estudiants. D'una manera similar a la metodologia que es duu a terme cada mes d'agost en el seminari de la Xarxa INU a Hiroshima, s'ha fet un *role playing* en el qual els estudiants es divideixen en grups i simulen una reunió de l'Assemblea General de Nacions Unides amb la finalitat d'aprovar una resolució relacionada amb el tema central del seminari. Així doncs, es va proposar als estudiants que treballessin per grups un dels temes que lliurement havien triat i el presentessin en l'última sessió del seminari. En aquesta sessió, la resta d'estudiants podien discutir i aportar les seves reflexions sobre la problemàtica triada, fent referència als continguts que s'havien treballat en les sessions anteriors.

Treball conjunt dels estudiants URV-UH

Per aconseguir que tots els integrants del grup s'impliquessin en la preparació del treball i adoptessin un paper igualment rellevant en l'exposició, es va optar per formar grups de dos estudiants. Cada grup estava format per un estudiant de la URV i un altre de la Universitat d'Hiroshima. A més, per potenciar la igualtat de participació, es va instar els estudiants a fer que seguissin la metodologia següent:

1. Elecció motivada d'un dret humà: Els estudiants havien de triar un dels drets inclosos en la Declaració Universal dels Drets Humans i una problemàtica real en la qual algú es veiés afectat. D'aquesta forma, i atès que el perfil dels estudiants no era necessàriament jurídic, aquests havien de conèixer una realitat i com aquesta afectava el dret triat. A més, com que havien de justificar l'elecció, els estudiants havien de dur a

terme una anàlisi sociològica que els permetés apropar-se als drets humans no només des d'un punt de vista teòric, que ja es feia en cadascuna de les sessions, sinó més orientada a la realitat social que ens tenalla.

2. Anàlisi comparada d'aquesta problemàtica al Japó i a l'Estat espanyol: Per poder implicar-hi els estudiants i facilitar-los la comprensió dels drets humans, se'ls va instar a conèixer i analitzar la situació sobre aquesta problemàtica al seu respectiu país, i a reflexionar-hi. Atès que cada estudiant podia accedir a la informació del seu país i als documents internacionals que jo mateix li indicava (informes d'ONG internacionals que estaven en anglès), havia d'explicar a l'altre company quina era la situació al seu país per, així, poder comparar ambdues situacions.

3. Reflexió sobre l'estat actual de la qüestió i la protecció efectiva dels drets humans: Finalment, tots dos integrants del grup havien de reflexionar sobre com els drets humans són instruments per garantir l'autonomia, la llibertat i la igualtat dels éssers humans i, a més, necessiten garanties en cadascun dels ordenaments jurídics. Atès que aquests supòsits tenien un ordenament diferent, també comprenien que el dret i els drets reflecteixen els valors, els principis i les concepcions que cada societat comparteix.

El resultat va ser una sessió interactiva en la qual els estudiants prenien la veu i discutien sobre realitats que afectaven, igualment, la societat japonesa i espanyola, tot i que les respostes jurídiques podien ser -i ho eren- ben diferents.

No estic pensant reproduir aquest mateix format, tot i que pot ser un bon punt de partida per decidir com poden treballar els estudiants, en aquest cas, de tres universitats amb una diferència horària considerable. Em sembla que una bona idea seria plantejar als estudiants una simulació similar, però no per països, o sí (pot ser interessant veure com estudiants japonesos representen Mèxic o l'Estat espanyol i com els estudiants mexicans o espanyols representen el Japó). En canvi, es podria fer una simulació per agents: uns podrien ser algunes ONG, altres representarien diversos estats i d'altres farien d'agències internacionals. Per exemple, les conferències es podrien fer al matí i a la tarda, perquè la diferència horària no fos un problema i poguessin treballar els estudiants conjuntament.



B. COIL UDEM – URV

Coordinadors: Victoria Méndez (UDEM) i Mario Ruiz, Ángeles Galiana, Juan Ramón Fallada i Víctor Merino (URV)

A diferència de l'anterior, el projecte COIL (Collaborative Online International Learning), *Estudiant els Drets Humans des d'una perspectiva transversal i transnacional* entre la Universitat de Monterrey i la URV, es va dur a terme com una activitat curricular en l'assignatura de Drets Socials del grau de Treball Social. Es tracta d'una de les activitats avaluatives que es duu a terme en els seminaris. En aquest projecte, els estudiants havien de formar grups de tres persones per treballar, conjuntament, amb grups d'estudiants de dues persones de la Universitat de Monterrey (UDEM), estudiants de l'assignatura Tòpics Internacionals que impartia la professora Victoria Méndez, del Departament de Ciències Socials de la UDEM. Tots dos mòduls s'iniciaven en el segon quadrimestre del curs acadèmic, la qual cosa va afavorir el desenvolupament del projecte. Així mateix, els professors de l'àrea de Filosofia del Dret del Departament

de Dret Públic, Mario Ruiz, Ángeles Galiana i Juan Ramón Fallada, hi han participat adaptant les sessions i el contingut de les sessions magistrals a les necessitats dels seminaris en els quals es va aplicar aquesta metodologia. Finalment, va haver-hi 12 grups formats per 38 estudiants de la URV i 30 estudiants de la UDEM.

Metodologia

L'activitat que els estudiants havien de desenvolupar consistia a plantejar un projecte en el qual s'apropés el Dret al carrer, o s'estudiés una realitat social, amb la finalitat que els estudiants pensessin com els drets poden ser instruments de canvi de les realitats socials. En aquesta activitat, la col·laboració entre els estudiants d'ambdues universitats havia de procedir de la forma següent:

1. Elecció d'un tema, una qüestió o una problemàtica social actual relacionada amb els drets socials o la igualtat: Per exemple, podien tractar-se des de qüestions relacionades amb els subjectes de dret o situacions de desigualtat, reptes que han anat apareixent, grau de reconeixement, garanties, creació de bones pràctiques o recomanacions fins a l'anàlisi del grau de compliment efectiu dels drets socials. Així mateix, els estudiants de la URV havien de cenyir l'anàlisi del seu treball a Tarragona, Catalunya o l'Estat espanyol i els estudiants de la UDEM s'havien de limitar a Monterrey, Estat de Nuevo León o Mèxic. Ara bé, tots ells havien d'identificar un problema que afectés la realitat quotidiana que suposés una vulneració de la igualtat o d'algun dret social concret.

2. Els estudiants havien de fer ús de la metodologia denominada Street Law; és a dir, portar el dret al carrer. Per a això, havien de detectar o identificar la problemàtica segons el que s'ha assenyalat en el punt anterior: havien d'avaluar per què es tracta d'una problemàtica que vulnera els drets socials, o els drets humans, i havien d'intentar avaluar aquesta problemàtica implicant els agents que poguessin intervenir-hi o que es s'hi veiessin afectats. En aquest sentit, es tractava d'avaluar una realitat social a partir dels drets per imaginar solucions factibles i reals a partir del discurs i els drets socials.

3. Amb aquesta finalitat, els estudiants havien de comparar i avaluar, de manera crítica, l'estat de la qüestió triada d'acord amb les indicacions anteriors en cadascun dels països o les ciutats en la forma que, lliurement, s'havia triat i que resumia el projecte (assenyalant les dades, la hipòtesi, la metodologia i les conclusions), i s'havien de presentar a classe davant la resta d'estudiants.

Les exposicions de cada grup havien de contenir l'estudi comparat i els punts següents:

- Motiu o raó de l'elecció de la problemàtica tractada.
- Metodologia utilitzada per dur a terme el projecte.

– Explicació detallada de la recerca i, sobretot, de la reacció dels agents socials, les persones o els membres dels col·lectius entrevistats, consultats o que havien participat en el projecte.
– Conclusions a les quals s'havia arribat i propostes de millora de la situació social avaluada.

Per dur a terme aquesta activitat, els professors vam començar a organitzar les activitats i un cronograma que vam posar a la disposició dels estudiants mitjançant la plataforma de Facebook. Vam crear un grup privat i vam convidar els als estudiants a participar-hi, conscients del freqüent i generalitzat ús que els estudiants en fan.



Es va acordar, així mateix, que triessin la forma telecol·laborativa amb què es comunicarien i vam demanar proves del treball de cadascun dels membres del grup. La nostra idea va ser regular el procediment o com podien treballar, sense oblidar que havíem de coordinar-nos i participar per poder intervenir en cas que algun grup no funcionés o hi haguessin dificultats de qualsevol tipus per poder solucionar possibles "problemes" abans que impliqués el rebuig o abandó dels estudiants.

Es van avaluar els estudiants que van intervenir en aquesta activitat amb els mateixos criteris i procediments que la resta d'estudiants de l'assignatura de Drets Socials, però, per assegurar el reconeixement de l'esforç i la singularitat de l'activitat que desenvolupaven, es van ampliar a 14 els ítems avaluatius de l'exposició, cosa que va permetre ponderar la nota segons les peculiaritats d'aquest projecte. Així mateix, es va

sol·licitar a la vicerectora d'Internacionalització un certificat que donés constància de la participació dels estudiants.

El resultat, segons es desprèn de la valoració de l'activitat que han fet els mateixos estudiants, ha estat positiu. Malgrat els problemes que van ocórrer durant el desenvolupament del projecte en alguns dels grups, especialment a causa del diferent tipus d'assignatura en un i un altre cas, s'ha valorat positivament la pràctica d'una activitat en la qual s'ha mostrat que les realitats són diferents, com és el cas del Seminari Internacional amb la Universitat d'Hiroshima. De la mateixa manera, crec oportú assenyalar que amb tots dos projectes els estudiants han adquirit consciència de la força i rellevància del discurs dels drets humans; han après que els drets necessiten tenir garanties que els facin efectius, i que els contextos interculturals permeten comprendre les realitats socials a les quals els drets donaven resposta.

Testimoniatge

El meu primer contacte amb la Universitat d'Hiroshima va ser durant el 3r seminari de Drets Humans de la Universitat Rovira i Virgili (URV), el març de 2015. Va ser una experiència molt enriquidora per aprendre coses noves sobre els Drets Humans. Les activitats culturals van construir relacions més estretes amb els estudiants japonesos, cosa que va fer que em decidís a sol·licitar una beca per assistir al seminari de l'estudiant de l'INU a Hiroshima, l'agost de 2015. Va ser molt emocionant tornar a contactar amb ells i trobar-me amb gent d'arreu del món amb els meus mateixos interessos. Va ser la primera vegada que vaig estar parlant en anglès les 24 hores del dia, cosa que em va ajudar a tenir més confiança.



Com que em va agradar molt assistir a aquests dos seminaris i tot el que hi vaig aprendre, vaig sol·licitar novament poder assistir al 4t seminari de Drets Humans de la URV. Em va sorprendre gratament trobar-me un altre cop amb dos estudiants que vaig conèixer quan preparàvem un joc de rol al seminari de l'INU a Hiroshima.

Recomano fermament a qualsevol persona que tingui interès en qüestions internacionals i que li agradi conèixer gent nova participar en els seminaris internacionals que organitza la xarxa INU.

Meritxell Salvat (a l'esquerra a la fotografia)
Estudiant de Dret de la URV

Sóc molt afortunada per tenir l'oportunitat de participar en el seminari de Drets Humans. A la URV hem tingut moltes conferències interessants i la que més em va atraure va ser *Human mobility and citizenship across the EU*, perquè és un tema que no havia tractat mai abans. Vam visitar Montserrat, Barcelona i Reus, i vam tastar les tapes tradicionals i vam beure vi. Vam aprendre història i cultura dels museus i dels estudiants de la URV. Va ser una experiència inoblidable i meravellosa a Espanya.

Li Hua
Universitat: Universitat d'Hiroshima, Japó

El que més em va impressionar de la URV va ser els estudiants. Per mitjà d'un seminari internacional, no solament vaig aprendre sobre el concepte de drets humans a Europa, sinó que també vaig fer un munt d'amics. Tots van ser molt amables amb mi, vam anar junts a bars, discoteques i per la ciutat. Tarragona és el lloc perfecte per estudiar i passar-s'ho bé amb gent molt simpàtica.



Yamashita Masafumi
Facultat d'Enginyeria (Civil)
Universitat d'Hiroshima
Japó

L'European Nursing Module, una eina per desenvolupar la sensibilitat intercultural dels estudiants del grau d'Infermeria

Coordinadora de la proposta

María Inmaculada de Molina Fernández

Facultat d'Infermeria, Universitat Rovira i Virgili

Persones participants en aquesta proposta

Elena Abelló, Marisa Mateu, Roser Ricomà, María Jiménez

Facultat d'Infermeria, Universitat Rovira i Virgili

Antecedents

Vivim en un món globalitzat on les persones tenen similituds i diferències. Els drets humans han de constituir la base de totes les societats. El desenvolupament de la sensibilitat intercultural és una manera d'augmentar la comprensió d'un mateix i dels altres. Les persones han de ser respectades independentment del seu origen sociocultural.

El mòdul d'Infermeria Europea (ENM) S'ha dissenyat per proporcionar un marc estructurat per a l'intercanvi internacional d'estudiants del grau d'Infermeria, i s'ha apostat perquè el benefici màxim d'aprenentatge professional es pugui obtenir en un període relativament curt (2 setmanes) d'estudi internacional. Els intercanvis tenen lloc entre els estudiants de les institucions que són membres de la Xarxa Europea ENM. Durant aquest intercanvi l'accent/atenció se centra en unes pràctiques clíniques on l'estudiant, encara que no podrà practicar tècniques d'infermeria, observarà les activitats que desenvolupen els estudiants d'Infermeria i els professionals que treballen en aquell centre, sense deixar de banda l'observació global que faran de l'entorn: les re-

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 121–140. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

lacions que s'estableixen entre el pacient, la seva família i les infermeres, les diferències culturals i els aspectes més característics del sistema sanitari de cada país.

Creiem que l'intercanvi d'estudiants ENM permet el coneixement intercultural. L'experiència de "ser un estrany", juntament amb l'anàlisi i la reflexió intercultural, pot ajudar a la reestructuració dels valors i el reconeixement de la necessitat de desenvolupar la competència intercultural. Pensem també que la comprensió del paper dels valors culturals en la salut, la malaltia, la infermeria i l'atenció de la salut millora l'experiència del pacient i la qualitat i l'eficàcia de l'atenció.

La participació dels alumnes en els programes d´intercanvi que les universitats ofereixen actualment als seus estudiants d'Infermeria afegeix un gran valor a la seva formació professional. Aquests programes els permet ampliar-ne els coneixements i enriquir-ne el perfil curricular, el que afavoreix una major sensibilitat a l'hora de valorar la diversitat de l'individu, atès que té l'oportunitat de conèixer i gaudir de les diferents cultures. També li permet enfrontar-se amb escenaris laborals diferents, cosa que li suposa incrementar la seva autonomia, la seva capacitat de resiliència i l'ajuda a construir xarxes (1).

L'objectiu de la internacionalització de l'educació superior és afavorir el creixement professional i cultural dels estudiants i professors, amb la construcció de xarxes socials i de coneixement que permeten apropar-nos en una relació d'ajuda mútua amb fins merament positius, amb la finalitat última d'afavorir el creixement de l'ésser humà en la seva totalitat.

L'European Nursing Module Network (ENM) és un programa específic de la carrera d'Infermeria que es va gestar a Sussex, Anglaterra, l'any 1994, durant una reunió de professionals que oferien els estudis bàsics d'Infermeria. La finalitat d'aquest mòdul va ser que l'alumne/a pogués accedir a un intercanvi de curta durada en una institució d'un altre país i que el temps que passés a la institució de destinació fos reconegut com a part de l'ensenyament dels estudis d'Infermeria (2).

Amb aquest programa conviuen, en l'àmbit de la nostra Facultat, altres opcions d´intercanvi amb alumnes d'altres institucions i països. Possiblement, el més conegut és el Programa ERASMUS, en el qual participen diferents institucions de la Unió europea, que es va impulsar significativament a partir de la Declaració de Bolonya de l'any 1999, que establia un sistema de crèdits europeus que va facilitar la lliure circulació d'estudiants, professors i investigadors. L'alumne/a que participa en aquest programa pot cursar assignatures de la Universitat de destinació i acreditar-les en el seu pla d'estudi original. Poden ser intercanvis de tres a dotze mesos, i els alumnes tenen la possibilitat de demanar una beca que ajuda a compensar els costos de la mobilitat.

També hi ha programes i convenis a la Facultat d'Infermeria més reduïts que permeten la mobilitat dels alumnes a altres països, com per exemple el Programa

MOU de la Universitat de la Frontera de Temuco (Xile) i el conveni establert amb la James Madison Universitat de Harrisonburg de Virgínia a Amèrica del Nord.

La cultura de cuidar

L´intercanvi efectiu amb alumnes en el Programa ENM va començar l'any 1997 i la Facultat d'Infermeria de la Universitat Rovira i Virgili s'hi va incorporar l'any següent amb l´objectiu de treballar amb els estudiants que hi participaven el concepte de cultura de *cuidar*, desenvolupant la consciència, la comprensió i l'acceptació de les diferències culturals de cada individu, un aspecte crucial en la nostra professió..

Madeleine Leininger és la fundadora del camp de la Infermeria Transcultural, que se centra en la investigació i en la teoria dels cuidatges humans comparatius. Si reconeixem que la Infermeria és un art i una ciència, podem veure la nostra professió des d'una perspectiva cultural (3). Aquesta teoria ha estat acceptada i adoptada arreu del món. La gran acceptació ha fomentat l'aparició de noves branques que sustenten les premisses, una de les quals és la teoria cultural del cuidatge (4).

Un aspecte important d'aquesta teoria és el coneixement de cuidar èmic i ètic. El coneixement èmic és el que prové directament dels informants dins del seu propi context cultural. El coneixement ètic ve de les visions de la gent de fora, com per exemple les infermeres (5).

Segons Cecilia Rohrbach (6), cuidar és el desig de tota estudiant d'Infermeria i de tota professional infermera. Fins ara, la teoria que s'ha impartit a les classes ha estat la biomèdica: científica, quantitativa i positivista. En el moment que apareix la relació entre cultura i salut apareix, també, la inquietud d'estudiar la salut en un context molt més ampli i que afavoreix la identitat de la infermera com a tal.

L'any 1995, l'Acadèmia Americana d'Infermeria va definir el cuidatge d'Infermeria culturalment competent com a sensible als temes de la cultura, la raça, el gènere, l'orientació sexual, la classe social i la situació econòmica (7).

Perquè els professionals tinguin un coneixement ètic culturalment adequat hi ha d'haver, en la formació reglada, teoria específica, conceptes i mètodes per investigar i descobrir el cuidatge basat en la cultura de les diferents cultures i subcultures (5).

Les infermeres d'avui dia necessiten una visió antropològica per poder oferir uns cuidatges basats en la cultura (4). El model de "sol naixent" de Leininger explica quins són els factors que s'han de tenir en compte: religió, política, economia, visió del món, medi ambient, valors culturals, història, llenguatge, gènere i d'altres (4).

Una de les propostes de Madeleine Leininger és aprofitar aquest vesant del cuidatge per potenciar la diferència entre la professió infermera i altres professions sanitàries (5).

Un dels punts clau en aquesta transformació és que està demostrat que les relacions que s'estableixen entre els estudiants i els professors dels diferents països i cultures, mitjançant una mobilitat ben informada i organitzada, permeten que les experiències globals pedagògiques siguin enriquidores. La mobilitat nacional i internacional ajuda a ampliar criteris, provoca major respecte dels drets humans, menys racisme i, sobretot, facilita la transferència de coneixements (8).

La cultura que té Europa és pròpia com a continent i té una marcada diversitat cultural que l'enriqueix (6). L'adquisició d'altres idiomes afavoreix i promou l'intercanvi de coneixements.

La immigració global que està tenint lloc fa que la preocupació d'un cuidatge culturalment competent es consideri molt important. El bon cuidatge no és que es tracti a tothom de la mateixa manera, demostrant tenir bones intencions, si no que hem de tenir en compte que una bona infermera és la que pot diferenciar que les diverses cultures tenen unes conductes, uns valors i unes percepcions de la salut diferents (7).

Característiques del programa ENM

Actualment participen en el programa ENM un total de 30 institucions acadèmiques de 15 països europeus: Bèlgica, Bulgària, Dinamarca, França, Itàlia, Macedònia, els Països Baixos, Noruega, Romania, Rússia, Sèrbia, Espanya, Suècia, Suïssa i el Regne Unit.



Aquest programa està dirigit a estudiants del grau d'Infermeria, a estudiants de màster i a professors de les institucions participants per potenciar la mobilitat durant els estudis i facilitar l'aprenentatge d'Infermeria des de diferents cultures.

Cada institució firma un conveni multilateral de cooperació amb cada una de les altres institucions. Per poder participar en aquest programa de mobilitat, només hi ha dos requisits: el primer és acreditar un bon nivell d'anglès, ja que aquest es l'idioma que s'utilitza durant les dues setmanes de desplaçament, sigui quin sigui el país d'origen i/o destinació, i el segon és que l'escola o la universitat han de pertànyer a una de les institucions membre de l'ENM.

Els membres de cada una de les institucions decideixen el nombre de places que poden i/o volen oferir i en quina època de l'any (vegeu Annex 1). Els períodes d'intercanvi són tres: març, maig i octubre i estan establerts de manera que coincideixen amb períodes de pràctiques dels estudiants d'Infermeria de cada país.

Cada centre organitza l'estada, les pràctiques i l'organització de diferents maneres. Els alumnes, quan fan la inscripció, hi han de fer constar un màxim de tres institucions en ordre de preferència i, a més, tenen un apartat on poden suggerir on els agradaria fer les pràctiques clíniques, si a hospital o a atenció primària. En el moment que l'alumne/a és acceptat, el coordinador ENM de la institució demanada es posa

en contacte amb l'alumne/a per donar-li les instruccions pertinents. Es disposa d'uns quatre mesos per organitzar l'estada.

Fins ara, la Universitat Rovira i Virgili ha ofert places per a estudiants estrangers des de la seva incorporació l'any 1998, des de fa uns anys només en dues de les edicions (març i octubre) (vegeu Annex 2).

Participen estudiants del Campus Catalunya, Campus Terres de l'Ebre i Seu Baix Penedès. S'hi pot participar de dues maneres. La primera, i més coneguda, és desplaçar-se a un dels països participants durant 15 dies per observar i comparar les diferències i les similituds de les pràctiques clíniques. La segona és participar com a alumne/a guia acompanyant els estudiants que vénen de fora durant el període de pràctiques. La funció de l'alumne/a estranger/a és observar i la de l'alumne/a guia és ensenyar, mostrar i traduir totes les activitats i tasques que fa.

Les dues setmanes que els alumnes estrangers passen amb nosaltres s'han d'organitzar de manera que siguin molt intenses, tant des d'un punt de vista personal com professional. A més d'organitzar els períodes de pràctiques, intentem que participin en el màxim dels nostres costums i de les nostres activitats.

La durada total del programa es de quatre a cinc setmanes. Les dues primeres i l'última són al país d'origen i la segona i la tercera, per als que marxen, transcorren al país escollit. L'alumne guia s'ofereix voluntàriament a participar-hi, una vegada la professora responsable del programa li explica en què consisteix la seva col·laboració. Cada un dels alumnes que ens visiten té assignat un alumne guia del grau d'Infermeria de la URV, amb un bon coneixement de l'anglès, que li acompanya durant les seves pràctiques d'observació a l'hospital o al centre d'atenció primària. Durant les setmanes prèvies a l'intercanvi, la professora encarregada del programa té un parell de reunions amb els alumnes guies per preparar-ne la participació en el programa. En aquestes reunions, els alumnes es comprometen a preparar una sessió dirigida als estudiants ENM per explicar-los el pla d'estudis del grau d'Infermeria de la URV, la nostra ciutat, els nostres costums i les peculiaritats del nostre sistema sanitari. També se'ls fa participar en les activitats lúdiques i culturals que es planifiquen durant les dues setmanes que ens visiten.





Jornada reflexiva amb la professora delegada del Programa ENM al campus Catalunya, amb 4 alumnes procedents de l'Ostfold University College (Norway) i els seus alumnes guia URV. Març de 2015.





Dinar ENM amb productes típics de la comarca, amb tres estudiants procedents de Winterthur (Suïssa), una estudiant procedent d'Antwerp (Bèlgica), la professora delegada i els alumnes guia de la URV, al campus Catalunya, març de 2016.



Jornada de reflexió al campus Terres de l'Ebre amb alumnes de Rumania, Macedònia i Noruega i els alumnes guia de la URV, octubre de 2015.



Jornada de reflexió a Tortosa amb estudiants procedents de Noruega i Suècia, març de 2016.

Els alumnes que participen en el programa marxant a altres països i institucions han de treballar les setmanes prèvies, amb la professora delegada ENM, les característiques del sistema sanitari del país on aniran, així com els seus aspectes geogràfics, polítics, històrics i culturals amb l'objectiu d'aprofitar al màxim l'experiència. També els demanem que preparin una presentació que inclogui el pla d'estudis del grau d'Infermeria de la URV i informació de la nostra ciutat, els nostres costums i les peculiaritats del nostre sistema sanitari per compartir-la amb els professors i els alumnes del lloc de destinació (vegeu Annex 3).

Dur a terme les activitats en un altre centre d'ensenyança ubicat en un altre país amb una cultura diferent enriqueix tots els alumnes personalment i professionalment, ja que es comparteixen valors humans i tècniques professionals que ajuden a millorar el desenvolupament integral del professional i que poden produir sinergies positives (9).

Els objectius principals especificats del Programa European Nursing Module són els següents:

- Desenvolupar la comprensió dels estudiants del concepte de cultura.
- Desenvolupar la comprensió dels estudiants en les qüestions culturals i professionals europees que exerceixen en diferents departaments per promoure i millorar l'atenció de la salut dels individus.
- Capacitar els estudiants per reconèixer la dimensió internacional del coneixement infermer professional a fi de tenir cura de la salut.
- Desenvolupar la consciència, la comprensió i l'acceptació de les diferències culturals.
- Desenvolupar la consciència de respectar la cultura individual del client.
- Desenvolupar la comprensió de l'estudiant sobre la seva cultura professional i la d'altres tenint en compte la influència dels factors històrics, filosòfics, ètics, econòmics i polítics.
- Desenvolupar la comprensió de la cultura professional i el seu rol, augmentant la consciència de la seva pròpia identitat cultural.

Durant l'estada a fora han d'emplenar un diari de reflexions seguint el model de Knowles (10). Hi han de plasmar tot el que troben diferent o xocant. Aquesta eina té molt de valor, tant si l'experiència ha estat positiva com negativa, perquè permet que l'estudiant hi reflexioni i accepti les diferències (9).

No sempre aprenem de les experiències que vivim, sinó que necessitem reflexionar-hi i pensar-hi, i a més les hem d'assimilar per obtenir el màxim benefici. Tot això ens ajudarà a aconseguir els objectius d'aprenentatge del programa:

- L'estudiant haurà desenvolupat la seva consciència sobre la influència de la cultura en la salut i el benestar, i sobre la infermera professional.

- L'estudiant valorarà haver compartit el coneixement multicultural i l'experiència.
- L'estudiant demostrarà tenir consciència i tolerància d'altres cultures.
- L'estudiant reflexionarà sobre els seus valors i les seves actituds en relació amb la Infermeria i cuidatge de la salut.
- L'estudiant compartirà la seva experiència d'aprenentatge amb els seus companys.
- L'estudiant aconseguirà comprendre l'experiència de ser estranger i empatitzar amb qui és estranger.
- L'estudiant desenvoluparà la seva comprensió de com les cultures infermeres defineixen la infermeria i les tasques d'aquesta.

A la tornada, es demana als estudiantsque facin una valoració per escrit seguint un formulari amb preguntes estandarditzades que han acordat totes les institucions participants en l'ENM. L'avaluació és sobre l'estada, el tutor de la institució d'origen, el tutor del país estranger, l'organització, l'allotjament i les pràctiques. Els resultats els comparteixen la institució hoste i el/la coordinador/a del sistema. Tant el qüestionari com els resultats s'avaluen en les reunions que, amb una periodicitat anual, es fan als diferents emplaçaments on es troben les institucions que participen en l'ENM. En aquestes reunions s'expliquen les experiències dels estudiants i els professors a les diferents destinacions, es treballen en comissions aspectes relacionats amb els objectius del mòdul i es fan propostes de millora.



Aquest any s'ha fet, a la Universitat Francisco de Vitoria de Madrid, la reunió anual dels membres de les institucions participants en l'ENM. En la foto, veiem els encarregats de liderar la reunió de l´any que ve a Bèlgica

Bibliografia

1. Quintana Zavala, M.O.; Paravic Klijn, T.; Rojas M.A. (2011). "Internacionalización de la educación en Enfermería y sus desafíos". *Enfermería Global.* (24): 200-209
2. European Nursing Module Network. Pàgina web. [Data de consulta: 26-05-2016]. Disponible a: <http://www.leeds.ac.uk/europeannursing/index.htm>.
3. Comelles, J.M.; Martorell, M.A.; Bernal, M. (2009). "Enfermería y Antropología. Padeceres, cuidadores y cuidados". Barcelona: Icaria. [capítol ix].
4. Leininger, M. (2002). Culture Care Theory: "A Major Contribution to Advance Transcultural Nursing Knowledge and Practices". *Journal of Transcultural Nursing,* 13: 189-192.
5. Leininger, M. (2007). "Theoretical Questions and Concerns: Response from the Theory of Culture Care Diversity and Universality Perspective". *Nursing Science Quarterly,* 20; 9.

6. Rohrbach-Viadas C. (1997). "Antropología. Cuidar es antiguo como el mundo y tan cultural como la diversidad de la humanidad". *Cultura de los Cuidados*, 2: 36-39.
7. Lipson J. (2002). "Temas culturales en el cuidado de enfermería". *Investigación y Educación en Enfermería*, xx (1): 56-68.
8. Martínez Rodríguez, J.B. (2004). "Movilidad/movilización de profesorado y estudiantes para la formación". *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 18 (3); 233-250.
9. Button, L.; Green, B.; Tennah, C.; Johansson, I.; Baker, C. (2004). "The impact of international placement on nurses' personal and professional lives: literature review". *Journal of Advance Nursing*, 50 (3): 315-324.
10. Watt, S.; Law, K.; Ots, U.; Waago, K. (2002). "Reflections Across Boundaries: The European Nursing Module". *Journal of Transcultural Nursing*, 13: 318-324.

Annex 1. Places ofertades en l'ENM per a l'any 2016

La taula indica quants estudiants pot acollir cada institució en els tres períodes d'intercanvi. Les dates concretes per a cada període d'intercanvi es decideixen en l'Annual Management Conference Network a l'abril.

INSTITUCIÓ	MARÇ 16	MAIG 16	OCT. 16	TOTAL
Università degli Studi de Modena Reggio Emilia, Itàlia	3	3	3	
University College Zaeland Faculty of Health Education, Dinamarca	4	4	4	
VIA University College, Silkeborg, Dinamarca	5	5	5	
University College Lillebaelt, Vejle, Dinamarca	4	4	0	
University of Applied Sciences, Leiden, Department of Nursing, Leiden, els Països Baixos	4	0	0	
Artesis Plantijn University College, Antwerp, Bèlgica	4	4	0	

Karel de Grote University College, Antwerp, Bèlgica	4-6	4-6	4-6	
Haute Ecole de Namur Liége, Namur, Bèlgica	4	4	4	
Østfold University College Faculty of Health & Social Work Studies, Fredrikstad, Noruega	2	0	2	
Faculty of Nursing, Sør-Trøndelag University College, Trondheim, Noruega	0	0	6	
Higher Medical School in Bitola, Macedònia	2	2	2	
Carol Davila Nursing College Bucharest, Romania	15	15	15	
The Post Secondary Nursing School "Carol Davila", Pitesti, Romania	2	2	2	
Plovdiv College of Medicine, Plovdiv, Bulgària	4	4	4	
Taganrog Medical College, Taganrog, Federació Russa	0	2	2	
Rostov Base Medical College, Rostov-na-Donu, Federació Russa	0	0	4	
College of Health Education in Cuprija, Sèrbia	4	4	0	
Universidad Francisco de Vitoria, Madrid, Estat espanyol	10	10	10	
Universitat Rovira i Virgili Escola Universitària d'Infermeria, Tarragona, Estat espanyol	9	0	9	
Escuela de Enfermería de Vitoria, Vitòria, Estat espanyol	8	0	8	
Örebro University, School of Health and Medical Sciences, Örebro, Suècia	4	0	4	
Sophiahemmet University, Estocolm, Suècia	4	0	4	

Berner Bildungszentrum Pflege, Berna, Suïssa	0	10	10	
Zurich University of Applied Sciences, Winterthur, Suïssa	15	0	0	
Sanitary Medical School of Applied Sciences "VISAN", Belgrad, Sèrbia	5	9	5	
Milutin Milankovic High Medical College of Vocational Studies, Belgrad,Sèrbia	3-5	0	3-5	
University of Brighton, School of Health Sciences (Nursing), Brighton, Anglaterra	0	4	6	
University of Leeds, School of Healthcare, Leeds, Anglaterra	5	5	0	
University of Northampton / Milton Keynes Hospital, School of Health, Northampton, Anglaterra	4	4	6	
	2009-88	2009-63	2009-97	248
	2010-84	2010-57	2010-98	239
	2011-73	2011-72	2011-81	226
	2012- 65	2012-74	2012-88	227
	2013-91	2013-88	2013-104	283
	2014-122	2014-106	2014-119	347
	2015			344

Annex 2. Relació d'alumnes ENM, els últims 10 anys

OUT: Alumnes de la Facultat d´Infermeria de la URV que van marxar fora i IN: Alumnes de fora que van escollir la nostra facultat com a institució de destinació

2007	IN	OUT
MARÇ	7	0
MAIG	8	0
OCTUBRE	4	1

2008	IN	OUT
MARÇ	6	0
MAIG	5	0
OCTUBRE	0	1

2009	IN	OUT
MARÇ	7	0
MAIG	6	6
OCTUBRE	0	15

2010	IN	OUT
MARÇ	8	0
MAIG	6	0
OCTUBRE	0	8

2011	IN	OUT
MARÇ	6	0
MAIG	3	0
OCTUBRE	0	27

2012	IN	OUT
MARÇ	10	5
MAIG	-------	-------
OCTUBRE	0	14

2013	IN	OUT
MARÇ	7	12
MAIG	------	------
OCTUBRE	9	12

2014	IN	OUT
MARÇ	7	0
MAIG	------	------
OCTUBRE	7	15

2015	IN	OUT
MARÇ	6	14
MAIG	-------	-------
OCTUBRE	7	17

2016	IN	OUT
MARÇ	8	10
MAIG	------	-------
OCTUBRE	7	6

Annex 3. Vull participar en l'ENM, què he de fer?

Per començar.....

- Estar segur de que entens els objectius del ENM
- Escollir tres de les opcions de destí ofertades
- Contactar amb el professor responsable de la teva institució
- Practicar l´angles

Despres de rebre la confirmació de l´intercanvi....

- Millorar el teu coneixement del lloc de destí assignat:aspectes culturals, històric
- Millorar el teu coneixement del sistema sanitari vigent al pais de destí
- Preparar una presentació envers el teu país, i el sistema sanitari vigent aqui

Abans de l´intercanvi

- Treballar amb el teu coordinador local i el de destí les teves expectatives, object durant la participació en el programa.
- Preparar un diari reflexiu

Durant l´intercanvi

- Participar amb el professor delegat, les infermeres i resta d´estudiants en las ses reflexives.
- Discutir les situacions crítiques que es presentin durant la teva estada en aquest sessions
- Realitzar la presentació que vas preparar previament

Programa no oficial durant l´intercanvi

- Participar en activitats diverses amb els altres estudiants
- Pendre part de les activitats culturals que se t´ofereixin
- Disfruta i descobreix la regió/pais

Despres de l´intercanvi

- Evalua amb el teu coordinador a la tornada, la consecució dels teus objectius
- Omple l´evaluació i envia copia al teu coordinador i al coordinador del lloc on ha
- Explica la teva experiència als teus companys

Testimoniatge

A l'European Nursing Network (ENM) hem tingut estudiants d'intercanvi des de l'any 1997. Sempre ha estat un gran plaer treballar a la xarxa amb els estudiants i amb els coordinadors de l'ENM.

Hem continuat tots aquests anys amb l'ENM perquè beneficia enormement als estudiants. Tot i que els estudiants són a l'estranger només dues setmanes, l'impacte de l'experiència és molt important. En una escala de l'1 al 4, en la qual l'1 indica el nivell més baix (gens) i el 4 indica el nivell més alt (completament), el 94 % dels estudiants en un període de tres anys (326 estudiants) va puntuar amb un 4 les preguntes «En quina mesura el mòdul ha desenvolupat la teva comprensió sobre qüestions culturals?« i «En quina mesura el mòdul ha desenvolupat la teva comprensió sobre la cultura professional?» Crec que això és degut al disseny detallat i complet del mòdul i al fet que se'ls obliga a reflexionar i participar abans, durant i després de l'intercanvi.

Els meus estudiants tornen dels intercanvis de l'ENM plens de noves perspectives sobre la seva professió. Quan visiten altres països diferents de Dinamarca i la cultura danesa, els sorprèn el que es pot aconseguir amb pocs diners i recursos en un sistema d'assistència sanitària que no es basa en el model de benestar del sistema sanitari danès que coneixen. Expliquen anècdotes de la seva experiència que mostren clarament que són conscients de la influència de la política i la cultura en l'assistència sanitària i la professió d'infermeria. Porten aquest coneixement a l'aula i parlen de la infermeria. La higiene és sempre un tema que els interessa, ja que les normes difereixen en gran mesura entre els països europeus. L'ètica també és un tema que sobresurt especialment en relació amb l'autonomia del pacient, la relació pacient-infermer, la participació dels pacients en l'assistència sanitària i la relació amb els familiars i, per exemple, el fet que sigui obligatori escriure un diari de reflexió els ajuda a registrar i reflexionar sobre els seus pensaments. Això sembla que també és beneficiós per als estudiants de l'ENM que visiten la nostra institució. A les sessions de reflexió, sempre parlen de com els apunts que prenen els ajuden a recordar els punts d'interès. Estan plens d'impressions i oberts a debatre les seves experiències, sobretot quan parlen en anglès amb confiança. Per poder treure un tema sensible es necessita un cert nivell d'anglès, però en general els estudiants s'ajuden entre ells alhora d'expressar els seus pensaments.

Conèixer estudiants d'altres països és sempre una experiència molt positiva. Fins i tot de trobades tan curtes com ara dues setmanes han sorgit amistats duradores. Parlar de la vida de l'estudiant també ajuda a comprendre bé la cultura del país i els permet veure que països diferents tenen polítiques diferents que donen als joves possibilitats molt diferents.

Per a molts estudiants és difícil ser un observador durant les dues setmanes del mòdul. Els resulta incòmode estar drets mirant els pacients i les feines d'infermeria.

Necessiten ajuda i supervisió, ja que estan acostumats a participar en el servei d'infermeria als seus llocs clínics anteriors. Però una vegada accepten que actuen com a observadors, la majoria dels estudiants aprecien el paper perquè els ofereix una visió que no aconseguirien si participessin plenament en el servei d'infermeria. D'aquesta manera, els sorgeixen moltes preguntes a mesura que s'adonen de les diferències respecte a allò a què estan acostumats o el que esperen. Els aporta un començament molt valuós per a reflexionar en profunditat.

L'ENM ajuda als estudiants que no poden realitzar un intercanvi llarg a millorar la comprensió d'altres cultures que resulten difícils d'aprendre al seu propi entorn cultural.

Mette Bønløkke
Coordinadora d'Educació/Coordinadora del mòdul European Nursing.
Professora titular, MPH
VIA University College
Departament d'Infermeria a Silkeborg
Dinamarca

* * *

L'European Nursing Module ofereix als estudiants la possibilitat de viatjar a l'estranger per veure, tocar, escoltar, tastar i sentir una altra cultura. És una experiència d'immersió completa que permet als estudiants:

- veure llocs nous, paisatges de colors nous;
- tocar de primera mà les dificultats d'estar en un lloc nou on hi ha rutines diferents;
- escoltar una llengua diferent i, de vegades, sons i música diferents;
- tastar menjar nou i
- sentir l'experiència de viure una petita aventura.

A més de tot això, l'estudiant pot veure l'entorn de treball que caracteritzarà la seva vida laboral futura. Podrà reflexionar sobre les diferències i similituds entre el país d'origen i el d'acollida, cosa que alhora el pot ajudar a comprendre millor com és la infermeria arreu d'Europa.

L'intercanvi de dues setmanes no és un període llarg, però pot anar bé per als estudiants que tenen problemes a l'hora de passar molt de temps fora de casa. Un període curt a l'estranger representa un petit repte que l'estudiant pot superar amb facilitat i que pot donar lloc a períodes més llargs en altres programes, ja que l'estudiant tindrà més confiança.

És molt important que les dues institucions ofereixin i rebin informació perquè els estudiants obtinguin el màxim benefici d'aquesta experiència curta però molt intensa, ja que els permet compartir i entendre de debò la nova informació.

Cinzia Gradellini i Daniela Mecugni
Curs d'Infermeria de Reggio Emilia
Universitat de Mòdena i Reggio Emilia

El programa SMiLE (Students of Mobility & Learning English): estudiants de mobilitat i aprenentage d'anglès

Elizabeth Russell, Mònica Escarcelle, Susana de Llobet

Universitat Rovira i Virgili

Una de les polítiques de la Unió Europea és promoure el multilingüisme, amb un enfocament especial en el que es defineix com a llengües minoritàries. Al mateix temps, però, hi ha una necessitat de donar suport a les 24 llengües oficials o de treball com l'anglès, el francès i l'alemany, utilitzades diàriament per informar els ciutadans dels seus drets.

Les autoritats educatives a Catalunya s'enorgulleixen del fet que el català i el castellà són llengües cooficials a les universitats i a les escoles. No obstant això, el fet que s'hagi reconegut l'anglès com a llengua internacional de comunicació en molts nivells de la societat ha provocat la necessitat de preguntar per què l'anglès no ha tingut èxit com a llengua de comunicació en aquest país. Hi ha moltes raons per a això. Per exemple, les pel·lícules i sèries de televisió estan doblades; tot i que el doblatge és excel·lent, no obliga els espectadors a escoltar l'idioma original parlat. Una altra raó és que l'ensenyament d'anglès a les escoles d'educació primària i secundària potser s'ha centrat més en la gramàtica, l'escriptura i la lectura de textos: això prepara els estudiants per als exàmens, però fa que tinguin poca pràctica en les habilitats orals.

L'objectiu de l'SMiLE és omplir aquest buit i, mitjançant els estudiants estrangers nouvinguts, promoure les habilitats de la parla. Les classes de l'SMiLE s'han d'entendre com una activitat complementària a les classes regulars d'ensenyament d'idiomes. Un avantatge afegit és que l'SMiLE és una activitat intercultural que promou el coneixement i les cultures populars tant dels estudiants com dels assistents al programa.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 141–147. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Què és l'SMiLE?

L'SMiLE és un programa reconegut oficialment per la Universitat Rovira i Virgili (URV) i el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya (Serveis Territorials a Tarragona). Ofereix classes de conversa en anglès, alemany i francès a les escoles públiques de primària i secundària de Tarragona i Reus.

Les classes de conversa les imparteixen els estudiants estrangers que arriben a la URV. Aquests estudiants normalment cursen programes d'intercanvi de mobilitat com Erasmus, Study Abroad o Free Movers. Cada estudiant és entrevistat en anglès, alemany o francès abans de ser admès dins del programa SMiLE. En funció dels interessos dels estudiants i de la seva experiència prèvia, se'ls assignarà una escola de primària o de secundària.

Els estudiants del programa SMiLE de la URV estan obligats a fer 40 hores de classes de conversa cara a cara. No se'ls remunerarà per les classe, però sí que rebran 6 crèdits ECTS per la feina, així com un certificat del director de l'escola amb la nota corresponent. És important remarcar que el programa ofereix beneficis a les tres parts: al Departament d'Educació de la Generalitat perquè les classes de conversa de l'SMiLE són gratuïtes, als estudiants de mobilitat perquè poden gaudir de l'experiència docent i rebre un certificat oficial per al seu currículum, i a la URV perquè es promouen relacions institucionals entre sistemes educatius i fomenta que els estudiants de secundària en el futur triïn aquesta universitat per als estudis de grau.

Com va començar el programa SMiLE?

L'any 2008, Mònica Escarcelle es va dirigir a l'Oficina de Relacions Internacionals (actualment, el Centre Internacional) per preguntar si a la URV l'interessava un programa d'intercanvi que incloïa estudiants del Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys per oferir pràctiques de conversa a estudiants de secundària. Susana de Llobet era la coordinadora de l'Oficina Internacional en aquell moment, i Elizabeth Russell era la coordinadora de mobilitat del Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys. Mònica Escarcelle i Elizabeth Russell van coordinar els aspectes acadèmics del programa, mentre que Susana de Llobet hi va contribuir amb el suport administratiu.

Durant el primer curs, el 2008-2009, es va informar del projecte els degans de les universitats estrangeres, amb l'esperança de rebre¡n el reconeixement oficial i poder així validar el sistema de crèdits ECTS per a l'SMiLE. Això era fonamental, ja que el projecte havia de ser avaluat pels comitès acadèmics de les universitats d'origen dels estudiants de l'SMiLE abans que es pogués garantir el procés de validació. Al final es van aconseguir les validacions i, de mica en mica, els estudiants d'altres departaments i facultats de la URV es van anar interessant i van voler participar en el programa. En el

nostre primer any de l'SMiLE, hi van participar 14 estudiants. Durant el curs acadèmic 2015-2016 vam tenir un total de 30 estudiants de l'SMiLE: 26 per a converses en anglès, 3 per a converses en alemany i 1 per a francès.

Programes de pràctiques/formació de l'SMiLE

Durant el curs acadèmic 2015-2016, el programa SMiLE ha començat a oferir als estudiants estrangers de postgrau la possibilitat de realitzar programes de pràctiques o programes de formació a les escoles de primària i secundària de Tarragona i de Reus. La diferència entre els programes de pràctiques/formació i el programa SMiLE normal és que els estudiants entrants poden fer classes intensives de conversa, és a dir, durant un període de tres setmanes a tres mesos. Els alumnes en pràctiques de l'SMiLE estan obligats a participar en el programa a través de la URV i no rebran cap paga per la seva feina, però tenen la possibilitat de sol·licitar una beca de pràctiques europea a través de la seva universitat d'origen.

Qui és qui a l'SMiLE?

Mònica Escarcelle representa el Departament d'Educació (Serveis Territorials a Tarragona). És la coordinadora de les escoles de primària i secundària de Tarragona i Reus. Té experiència com a docent de ciències i també s'especialitza en l'ús de noves tecnologies a l'aula. La seva adreça de contacte és smileprogramme@xtec.cat.

Susana de Llobet coordina els aspectes administratius i acadèmics del programa SMiLE des del Centre Internacional de la URV. La seva adreça de contacte és susana.llobet@urv.cat.

Núria Golobardes promou el programa SMiLE i gestiona les sol·licituds dels nous estudiants per als programes de pràctiques o de formació. L'adreça de contacte de la Núria Golobardes és mobility.internship@urv.cat.Elizabeth Russell és la coordinadora acadèmica de l'SMiLE. Entrevista els estudiants per al programa i coordina els aspectes acadèmics de la feina dels estudiants. La seva adreça de contacte és liz.russell@urv.cat.

Inmaculada Rius és professora de l'àrea de francès del Departament d'Estudis Hispànics. Està posant en marxa un programa de pràctiques de francès de l'SMiLE. La seva adreça de contacte és immaculada.rius@urv.cat.

A més a més, el programa SMiLE ha rebut l'assessorament i el suport de tres vicerectores d'Internacionalització: Montserrat Duch, Anna Ardèvol i Mar Gutiérrez-Colon.

El suport dels Serveis Territorials del Departament d'Ensenyament a Tarragona ha estat fonamental per a l'èxit del programa SMiLE. Així, cal fer un agraïment especial a Sílvia Rodes Guedes (directora) i Rosa M. Codines (inspectora).

Escoles SMiLE

El programa ha tingut molt d'èxit pel que fa al nombre d'escoles públiques que volen formar-ne part. La selecció d'aquestes escoles depèn exclusivament dels criteris del Departament d'Ensenyament a Tarragona. Com que els estudiants de l'SMiLE han de combinar els seus horaris amb les classes de l'SMiLE, ha estat difícil incloure-hi escoles que no estiguin a poca distància caminant dels campus universitaris. La llista següent es modifica cada any d'acord amb la demanda de l'SMiLE i la disponibilitat dels estudiants.

Escoles d'educació primària:
ESC Tarragona
ESC Cèsar August
ESC Pràctiques
ESC Pau Delclòs
ESC Saavedra
ESC Pax
ESC Rubió i Ors
ESC Joan Rebull
ESC Miracle
ESC Serrallo

Escoles d'educació secundària:
INS Martí i Franquès
INS Pons d'Icart
INS Tarragona
INS Comte de Rius
INS Vidal i Barraquer
INS Sant Pere i Sant Pau
INS Gaudí
INS Roseta Mauri
INS Gabriel Ferrater

Valoració del projecte SMiLE d'una coordinadora d'institut

Col·loquialment, els coordinadors dels instituts i de la Universitat es refereixen als estudiants pel nom simpàtic de SMiLETS! Ana Espada, que participa en el programa des del bon començament, diu el següent:

> Al nostre institut, l'INS Martí i Franquès, ja fa temps que gaudim de l'experiència gratificant del programa SMiLE i la col·laboració d'estudiants d'Erasmus de diverses nacionalitats. Els SMiLETS fan d'ajudants dels nostres professors i imparteixen classes interessants i estimulants en alemany, francès i anglès.
>
> Aquest enfocament docent té dos objectius. En primer lloc, fa que els estudiants millorin les habilitats comunicatives orals. Els SMiLETS són estrangers joves i els nostres estudiants s'hi troben a gust. A més, tenen curiositat i, per tant, realment senten la necessitat de comunicar-se amb ells en la seva llengua i en un context significatiu. I en segon lloc, les tres parts implicades en el programa en treuen profit, compartint i utilitzant llengües i cultures diferents. Tot plegat és una experiència molt positiva i tothom hi surt guanyant. És altament recomanable!

Ana Espada, INS Martí i Franquès. Coordinadora de SMiLE



Estudiants de segon d'ESO de l'INS Martí i Franquès,
Andrew Ray, Mònica Escarcellé i Ana Espada, 2011.

SMiLE a les notícies

SMiLE va aparèixer al lloc web de la URV el 19 de febrer de 2010 i el 12 de març de 2014. El 5 de desembre de 2013 es va convidar els estudiants de l'SMiLE i els seus coordinadors a una recepció a l'Ajuntament de Tarragona, presentada per l'alcalde, Josep Fèlix Ballesteros, en la qual els estudiants van rebre un certificat i paraules d'agraïment.

19/02/2010:

<http://wwwa.urv.cat/noticies/diari_digital/cgi/principal.pl?fitxer=noticies/noticia009936.htm>

23/01/2014:

<http://wwwa.urv.net/noticies/diari_digital/cgi/principal.pl?fitxer=noticies/noticia015500.htm>

Una publicació a l'Associació Internacional d'Universitats *Horizons* sobre el programa SMiLE i, a més, sobre SUCTI. Vegeu:

ACTIVITATS DELS MEMBRES RELACIONADES AMB LA INTERNACIONALITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ SUPERIOR

<http://www.iau-aiu.net/sites/all/files/IAU_Horizons_Vol_21_2_EN.pdf>

Ajuntament de Tarragona:

<http://www.tarragona.cat/ensenyament/noticies/lalcalde-rep-als-alumnes-erasmusparticipant-en-el-projecte-smile-als-instituts-deso-de-la-ciutat>

Tarragona Ràdio:

<http://www.tarragonaradio.cat/noticia/lalcalde_rep_als_alumnes_erasmus_del_projecte_smile_als_instituts_de_la_ciutat/29941>

Aspectes acadèmics destacats de l'SMiLE

El 6 de juny de 2013 el projecte SMiLE va rebre una beca de suport a la innovació docent per part de l'Institut de Ciències de l'Educació de la URV per donar feina a un estudiant especialista en TI per redactar un blog:

<http://smileprogramme.blogspot.com.es/p/welcome-to-smile.html>

Pla estratègic de tercera missió, Pla estratègic d'internacionalització i Pla estratègic de docència: són tres plans estratègics de la URV que han estat actius des de l'any 2002 i dels quals el programa SMiLE ha adoptat les seves bases.

El 2014, l'Elizabeth Russell va rebre el premi a l'ensenyament de qualitat per part del Consell Social de la URV.

SMiLE en el futur

El futur es veu brillant! Esperem obrir el programa SMiLE a més estudiants de mobilitat que arribin d'altres facultats de la URV. Això significarà haver de convèncer les universitats d'origen dels estudiants estrangers per garantir la validació dels crèdits ECTS. No serà una tasca fàcil. També esperem enfortir els vincles amb els estudiants francesos perquè entrin al programa de pràctiques. Malauradament, en aquests moments hi ha poca demanda de francès, però això pot canviar en el futur.

El programa de pràctiques SMiLE donarà la benvinguda als estudiants dels Estats Units dins de l'intercanvi I-Global Student.



El Programa Col·labora en un projecte de cooperació internacional de la Universitat Rovira i Virgili

Inés Solé Guillén i Joan Fusté García

Centre de Cooperació al Desenvolupament URV Solidària, Universitat Rovira i Virgili

1. Introducció. Neix una idea, es consolida un projecte

Fruit de la reflexió que en matèria de cooperació es duu a terme en els últims anys en les universitats catalanes i espanyoles, tenint en compte que en el Codi de conducta de les universitats en matèria de cooperació al desenvolupament s'esmenta que "[...] les universitats han d'afavorir l'establiment d'un diàleg fluid i de mecanismes de coordinació d'esforços amb la resta d'agents socials de la cooperació, entenent aquesta de manera complementària i no competitiva, i buscant en conseqüència el suport mutu i la conjunció d'esforços", sumat al potencial que en matèria de cooperació al desenvolupament hi ha a la universitat, va sorgir a la universitat Rovira i Virgili (URV) de Tarragona una iniciativa que permetia l'encaix entre les inquietuds solidàries de la comunitat universitària i les necessitats més especialitzades de les organitzacions no governamentals per al desenvolupament (ONGD) del territori.

Així va ser com el programa Col·labora en un Projecte de Cooperació Internacional, iniciat el 2008, va anar prenent forma fins avui.

És ben sabut que, en molts casos, les organitzacions no governamentals per al desenvolupament que treballen sobre el terreny troben obstacles afegits a la dificultat mateixa que representa dur a terme un projecte en condicions complexes i difícils de superar amb els recursos humans de què disposa l'organització. D'altra banda, resulta obvi que la universitat, com a institució especialitzada en la formació al màxim nivell,

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 149–158. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

disposa d'uns recursos, tècnics i humans, que la fan especialment adequada per cooperar en el desenvolupament i que s'han d'aprofitar i s'han de posar a disposició de la societat en general, fins i tot més enllà de l'àmbit territorial de la institució mateixa.

Des del Centre de Cooperació al Desenvolupament URV Solidària de la Universitat Rovira i Virgili (CCD-URV Solidària), vam començar a detectar que determinats projectes que duien a terme ONGD col·laboradores no quedaven resolts degudament a causa de la falta d'especialistes en determinats moments del procés d'elaboració d'aquests. A partir d'aquest moment, i producte d'un procés d'observació i anàlisi, vam procedir a identificar els elements clau que podien resoldre aquesta problemàtica i, així mateix, vam avaluar els nostres propis recursos per identificar la capacitat real d'incidir positivament en els projectes en els quals estàvem compromesos.

Conseqüentment, vam formular la proposta, que aquí s'exposa, a ONGD col-laboradores els projectes de les quals eren susceptibles d'incorporar personal especialitzat, de tal manera que contribuís a millorar-los i que, a més, aquesta incorporació no suposés una càrrega econòmica, ni per al projecte ni per a l'organització. La proposta va ser molt ben acollida. Així, després d'un període de revisió i perfeccionament de la idea, naixia la present acció, com a clar exemple de cooperació universitària.

El pas següent va ser publicar la primera convocatòria (2008), orientada a incorporar especialistes universitaris de diferents perfils en projectes sobre el terreny en col·laboració amb diferents ONGD. Els requisits documentals s'estructuren de la manera següent:

1. Documentació que la persona interessada ha de presentar:

a. CV amb la informació següent:

- Perfil personal general
- Experiència personal en cooperació internacional
- Coneixements referents al perfil acadèmic i/o professional de la plaça d'interès

b. Carta de motivació: Explicació breu sobre els interessos i les afinitats amb el projecte i les activitats associades.

c. Resguard de la matrícula (per al cas d'estudiants)

Condicions de participació:

a. Integrar-se a l'ONGD prèviament al desplaçament per conèixer:

- La missió, la visió i els objectius de l'ONGD
- El projecte pel qual s'ha convocat la sol·licitud de col·laboració, així com per participar de les activitats que hi estan relacionades.

b. Tenir disponibilitat per desplaçar-se al lloc de destinació per desenvolupar les tasques corresponents al projecte.

c. Participar de les activitats de difusió del projecte.

2. *Quant als criteris d'avaluació i selecció, es tindrà en consideració:*

a. Tenir el perfil acadèmic i/o professional adequat preferent de cada plaça (50% de la valoració). En el cas dels estudiants, es valorarà que es trobin en l'última etapa dels estudis que estiguin cursant.

b. Tenir formació i experiència en cooperació internacional (20% de la valoració).

c. Formar part d'alguna ONG, col·lectiu associatiu de cooperació, ser voluntari actiu o desenvolupar activitats anàlogues (20% de la valoració).

d. Demostrar, prèviament a l'inici del projecte, un compromís ferm en totes les fases d'aquest (10% de la valoració).

La plaça podrà quedar deserta si cap de les candidatures presentades supera el 50% de la valoració.

2. Objectius. Cooperació i sensibilització, una suma necessària

Les metes que el programa es va marcar en un inici eren abundants i diverses. Aquí s'assenyalen les que formen, avui, l'estructura principal i l'essència del projecte.

1. Fer que el CCD-URV Solidària doni suport a les necessitats de les ONGD de l'entorn territorial i s'hi comprometi.

a. Accions:

- Interacció i vincle amb l'ONGD del nostre àmbit territorial.
- Estudi previ de la problemàtica concreta i del context global dels projectes.
- Identificació i avaluació de necessitats específiques en projectes de cooperació.
- Col·laboració del personal de la comunitat universitària en projectes de cooperació.
- Avaluació dels recursos propis (econòmics i humans) per a la correcta col·laboració del CCD-URV Solidària en els projectes.
- Accions de formació específiques per a necessitats concretes.

2. Fer que tota la comunitat universitària faciliti la possibilitat de col·laborar en projectes de cooperació.

a. Accions:

- Identificació de necessitats específiques en els projectes d'ONGD que membres de la comunitat universitària les puguin cobrir.
- Comunicació clara i concisa sobre els llocs que cal cobrir, l'ONGD demandant i el projecte que s'ha de dur a terme i el seu context.

- Suport en la gestió de la logística necessària: visats, vacunacions, assegurances, vols, etc.
- Finançament del desplaçament dels candidats escollits.

3. Sensibilitzar la comunitat universitària, i la societat de l'entorn, sobre els problemes de desigualtat en un món global a través dels projectes del CCD-URV Solidària.

a. Accions:

- Formació i assessorament durant totes les fases del projecte.
- Activitats de sensibilització (exposicions, seminaris, conferències, etc.) sobre les temàtiques relacionades amb el treball de camp fet i sobre els problemes socials, ambientals, econòmics, etc. associats a aquest.

3. Metodologia. Treball en equip, formació, ciència i utilitat

El mecanisme que articula el funcionament del programa Col·labora amb un Projecte de Cooperació Internacional es basa en una relació de mútua confiança en què les organitzacions sol·licitants han d'exposar el seu projecte i les seves necessitats específiques. Un cop l'equip tècnic del CCD-URV Solidària ha avaluat positivament la viabilitat d'aquest, totes les parts integrants col·laboren estretament cap a un objectiu comú:

a. El voluntari-especialista (estudiant, docent o personal tècnic):

- Posa a disposició del projecte el seu temps, la seva experiència i el seu treball.
- Es compromet amb la missió i els objectius del projecte.
- Es compromet a divulgar els resultats de la seva actuació.

b. L'ONGD:

- Planteja una necessitat específica i puntual a la universitat.
- Col·labora en la selecció de candidats i en la seva formació inicial.
- Proporciona, quan és possible, l'allotjament i l'acompanyament en el lloc d'actuació.
- Avalua els resultats finals de l'acció i n'informa.

c. El CCD-URV Solidària:

- Identifica la viabilitat del projecte i avalua que s'ajusti als requeriments del programa.
- Assessora en la gestió i col·labora en la formació de voluntaris.
- Finança el desplaçament del membre de la comunitat universitària que és seleccionat per al projecte.
- Avalua els resultats finals de l'acció i n'informa.

Un cop travat tot l'engranatge que constitueix cada part interessada, es porta a terme un procés que comprèn set fases seqüencials:

1.Anàlisi prèvia
2.Convocatòria
3.Selecció
4.Assessorament i formació
5.Treball en el terreny
6.Avaluació del treball
7.Difusió

3.1 Un cas com a exemple: "Trobades de salut"

En el curs 2004-05 a instància de l'entitat La Reus Cultural i Solidària per la Pau, de Reus, vam començar a treballar conjuntament a la zona nord de l'Estat de Chiapas, (Mèxic). El projecte, que havia estat dissenyat, de manera conjunta, entre l'esmentada entitat civil de Reus i la Facultat de Medicina de la nostra universitat, se centrava a promoure la capacitació de formadors en el sistema de salut autònom zapatista aportant, per a això, l'experiència i els coneixements d'especialistes i contribuint a l'equipament de les cases de salut amb material sanitari i farmacològic. Amb aquesta finalitat s'organitaven seminaris, cursos i tallers, i es compartien experiències.

Coneixíem la situació del sistema de salut de l'Estat de Chiapas, ja que cooperants de la nostra universitat hi col·laboraven des de feia alguns anys. Pels seus relats, sabíem que la nostra ajuda podia significar un pas qualitatiu en una iniciativa que, de per si, havia aportat una millora en la salut de la població, especialment en la de la població infantil. Així doncs, tant a la Facultat de Medicina com en La Reus Cultural i Solidària per la Pau, com al Centre de Cooperació al Desenvolupament URV Solidària, ens va animar saber que la nostra aportació podia ser decisiva.

El projecte va suposar una preparació prèvia de totes les persones que havien mostrat el seu desig de col·laborar-hi, un estudi en profunditat de la situació i una identificació de les teràpies i dels tractaments més adequats i útils que podíem ensenyar als nostres destinataris.

Des del CCD-URV Solidària ens vam dirigir a tota la comunitat universitària, i especialment al professorat i alumnat de les especialitats de salut. Al llarg d'aquests vuit anys de contínua col·laboració, hem pogut incentivar la participació de professorat i, especialment, d'alumnat de diversos ensenyaments: Medicina, Fisioteràpia, Infermeria i Nutrició. El nombre total de participants de la nostra comunitat universitària en aquest projecte és de 96 fins a dia d'avui.

A través d'aquesta experiència, tots els nostres col·laboradors s'han acostat a una realitat que els era desconeguda, han conegut el valor del treball en equip, han

pogut posar a prova els seus coneixements i han millorat, de manera significativa, el seu nivell de formació.

Com a últim comentari de l'exemple exposat, és rellevant esmentar que, al novembre de 2012, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears va reconèixer el projecte "Trobades de salut" amb el premi Joaquin Bonal per a projectes de solidaritat, dotat amb la quantitat de 5.000 €.



Font: La Reus Societat Civil Cultural i Solidària per la Pau, any 2012.

4. Resultats. Una anàlisi més enllà de les xifres

Al llarg d'aquests anys de Programa, són diverses les ONGD que hi han col·laborat. D'aquestes, n'hi ha quatre que ho han fet amb més assiduïtat: Enginyeria Sense Fronteres (ESF), Milpa, Sura i La Reus Cultural i Solidària per la Pau, les quals han inclòs en la planificació dels seus projectes de més llarg recorregut un espai per a la incorporació d'especialistes universitaris.

Es tracta, doncs, d'optimitzar al màxim tots els recursos i els beneficis que aquesta relació de col·laboració (cooperació) ofereix a tots els agents que hi interactuen, atenent el significat de cooperació universitària al desenvolupament, en sentit ampli, que preveu l'Estratègia de Cooperació Universitària al Desenvolupament (CEURI, 2000), de la qual cal destacar "[...] la cooperació bilateral o multilateral entre universitats i altres agents públics i privats, per induir, fomentar i donar suport a estratègies de desenvolupament [...]"

En relació amb el nombre de membres de la comunitat universitària dels quals ha disposat el Programa, en total, al llarg d'aquests vuit anys, cal referir-se a més de 137 participants, que, majoritàriament, han estat estudiants, tant de grau i llicenciatura com de màster.

Quant als perfils més sol·licitats per les ONGD, en destaquen els següents: en l'àmbit de la química, l'enginyeria química i juridicoambiental, a petició d'ESF; en l'àmbit del treball social, la psicologia, l'educació social i/o les ciències de l'educació, sol·licitats per ONDG com Sura, i, finalment, alguns dels més demanats, i que són els més tradicionals, com els relatius a les ciències de la salut (medicina, infermeria, fisioteràpia i nutrició), sol·licitats, generalment, per les ONGD Milpa i La Reus Cultural i Solidària per la Pau.

Així mateix, en un altre nivell de perfils demanats, se situen els de l'àmbit del turisme, de la comunicació i l'antropologia, per a projectes en destinacions com l'Índia, el Senegal i Algèria[1].

En conclusió, com a resultat de les dades que aquí s'expressen, s'observen diferents factors destacables. D'una banda, la consolidació del Programa, en gran mesura, propiciada per la confiança que les ONGD han tingut en aquest, que ha contribuït a fomentar el vincle entre tots els agents que s'interrelacionen, la qual cosa permet conèixer l'organització, els seus membres, el seu funcionament i els seus projectes, de la mateixa manera que aquestes coneixen el funcionament del nostre Centre, els nostres procediments i els recursos de què disposem.



Font: La Reus Societat Civil Cultural i Solidària per la Pau, any 2012.

1 Tindouf - Campaments de refugiats sahrauís.

5. Conclusions. Innovar per a la solidaritat. Una solució òptima per a una actualitat incerta

El finançament dels viatges ha estat, i continua sent, un dels dilemes de la cooperació per al desenvolupament. En el finançament de projectes, les ajudes per al desplaçament solen tenir "mala premsa". Certament, hi ha hagut abusos en aquest sentit i, d'altra banda, els cooperants i els voluntaris "pioners" del nostre país van tenir per costum assumir els costos de la seva "cooperació", entre d'altres coses perquè aquesta no estava finançada per ningú, atès que constituïa un apunt insignificant en les agendes polítiques d'abans, quan el nostre país era receptor d'ajuda. No obstant això, des del nostre Centre, hem advertit que, en molts casos, l'únic element que requereix ajuda per a la correcta consecució d'un projecte és el desplaçament d'un especialista, que es traslladarà posant a disposició del projecte el seu temps i la seva experiència i, en alguns casos, assumirà la seva manutenció *in situ*. Així doncs, ens vam convèncer que donar suport financer al desplaçament era convenient i raonable.

En aquest sentit, després de vuit anys de Programa, podem considerar que aquesta activitat és una de les més destacades quant a les de cooperació per al desenvolupament que ofereix la URV, a través del CCD-URV Solidària, tant per als diferents membres de la comunitat universitària com per als agents de cooperació de la nostra demarcació (ONGD, entitats, associacions...) que participen en el Programa i se'n beneficien.

Estem, doncs, convençuts que aquesta és una fórmula imaginativa, útil i viable que permet donar impuls al potencial humà de la universitat, oferint-li la possibilitat de col·laborar conjuntament, sobre el terreny amb el seu treball o especialització, en la tasca de cooperació de projectes solidaris amb un alt component acadèmic i/o científic que desenvolupen determinades ONGD. D'aquesta manera, és possible optimitzar recursos i dotar tècnicament els projectes que ho requereixen, cosa que permet millorar els resultats. Així, s'estableix una relació *win-win* en la qual tots els *stakeholders* resulten beneficiats, perquè cadascú aporta una part de les seves capacitats i rep, així mateix, les aportacions de l'altre, el que genera una interacció positiva en benefici d'una causa comuna.

En aquest mateix context, el Pla de Cooperació Universitària per al Desenvolupament 2011-15 de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP, 2011) s'expressa de la manera següent:

> "[...] En l'actual context internacional de globalització creixent, les universitats es converteixen en actors clau en la definició de respostes als reptes que planteja una realitat constantment canviant. La inserció de la universitat en la societat de la qual forma part passa per l'adaptació del procés de creació de coneixement als desafiaments i a

> les necessitats que s'observen. En aquest sentit, la universitat ha de potenciar el seu rol en la creació de coneixement orientat al progrés en el desenvolupament humà. Cal treballar en la transferència d'aquest construint ponts entre la universitat i la societat. En aquest sentit, resulta determinant establir vincles bidireccionals de manera que la universitat no només ofereixi resposta als reptes i a les necessitats socials, sinó que aquesta resposta es posi, efectivament, a disposició de la societat."

D'aquesta manera, i mitjançant el treball en xarxa amb les diferents organitzacions que formen el teixit associatiu solidari de la nostra demarcació, podem mantenir el pols del que passa al nostre entorn, formant-ne part com un agent de cooperació més.

En suma, es tracta de complir amb la missió que, en aquesta matèria, tenen les universitats, des de la vocació de "[...] la promoció del respecte als drets humans i al medi ambient, l'educació per a la pau i la cooperació internacional, especialment amb els països en desenvolupament [...]" (Estatut URV). Aquesta missió la recullen la majoria d'estatuts de les universitats catalanes i espanyoles, fins i tot consta en les últimes incorporacions en les normatives referents a continguts, valors i missions d'aquestes, com figura en el Pla de Projecció Internacional de les Universitats Públiques Catalanes (ACUP, 2010), on es va subratllar el reconeixement a la cooperació universitària pel que fa al desenvolupament com un dels sis eixos prioritaris de la internacionalització de les universitats catalanes.

Referències bibliogràfiques

Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) (2010). *Pla de Projecció Internacional de les Universitats Públiques Catalanes.*

Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) (2011). P*la de Cooperació Universitària per al Desenvolupament 2011-15.*

Comitè Espanyol Universitari de Relacions Internacionals (CEURI-CRUE) (2006). *Codi de conducta de les universitats espanyoles en matèria de cooperació al desenvolupament.*

Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CEURI-CRUE) (2000). *Estratègia de Cooperació Universitària al Desenvolupament.*

Estatut de la Universitat Rovira i Virgili, que es va aprovar pel Decret 202/2003, de 26 d'agost, publicat en el DOCG núm. 3963 de 8 de setembre de 2003, amb modificacions que consten en el DOGC núm. 107 de 4 maig de 2012.

Govern Autònom Municipal de Francisco d'Orellana (Equador) (2012). *Projecte d'Ordenança Única Ambiental, per al cantó Francisco d'Orellana.*

Testimoniatge

Amb l'objectiu de promoure un model social i ambiental més just, a Enginyeria Sense Fronteres (ESF) Tarragona treballem des de la incidència política i l'educació pel desenvolupament a través de campanyes i accions a les comarques tarragonines i amb un projecte de cooperació pel desenvolupament a l'Amazònia equatoriana, concretament a Orellana. Orellana és una província que gaudeix d'una gran biodiversitat i de recursos renovables i no renovables, la qual cosa ha provocat l'increment sense planificació de la presència de la indústria hidrocarburífera, que ha provocat la contaminació de les aigües que nodreixen les comunitats de la província. Des dels nostres projectes donem suport a diferents institucions i organitzacions de la societat civil equatoriana, amb la finalitat de garantir l'apoderament de les comunitats rurals perquè puguin lluitar pel ple exercici i la defensa dels seus drets.

ESF Tarragona va néixer lligat a la Universitat Rovira i Virgili, i durant almenys els últims cinc anys hem dut a terme moltes activitats en col·laboració amb la URV, especialment amb el Centre d'Estudis de Dret Ambiental i amb el Centre de Cooperació al Desenvolupament URV Solidària. El projecte "Col·labora en un projecte de cooperació internacional" de la URV Solidària ens ha permès donar continuïtat a les nostres activitats, concretament amb el Programa de Coneixement de la Realitat (PCR). Mitjançant aquest programa les nostres voluntàries marxen a l'Equador (2-3 mesos) per conèixer de primera mà la regió i la feina que desenvolupem; així, quan tornen a Catalunya, poden difondre el que han vist i sentit i, d'aquesta manera, fer partícip la societat catalana del que han après i fomentar la reflexió sobre els impactes que el nostre model de vida causen en altres llocs del món.

Docència en anglès a la Facultat d'Economia i Empresa

Coordinadores de la proposta

M. Teresa Sorrosal i Mercedes Teruel

Facultat d'Economia i Empresa

Unitats participants

Facultat d'Economia i Empresa, Departament de Gestió d'Empreses i Departament d'Economia

Professors/ores participants curs 2015-16:

Josep Maria Arauzo Carod, Maria Jesús Blasco Pérez, Javier Coca Sánchez, Aurelio Fernández Bariviera, Sabine Flamand, José Manuel Giménez Gómez, Xiaoni Li, Daniel LivianoSolís, Yuliya Lovcha, Anna Moskalenko, António Miguel Osório da Costa, Eleni Papaoikonomou, Antonio Quesada Arana, Paola Rodas Paredes Inmaculada Vázquez Labella, Misericòrdia Vilella Bach

PAS participants:

Mercè Taratiel, Maricel Ortiñá

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 159–165. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Antecedents i descripció

La Facultat d'Economia i Empresa (FEE) sempre ha intentat desenvolupar projectes amb un vessant internacional. Per aquest motiu, i des de la implantació dels graus a la FEE durant el curs 2009-10, s'ha ofert la possibilitat, als nostres estudiants, de cursar (de forma voluntària) alguna/nes de les assignatures del grau en llengua anglesa. L'evolució de l'oferta d'assignatures impartides en anglès i els estudiants matriculats es troben en la taula 1.

Taula 1. Oferta d'assignatures en anglès i estudiants matriculats

ASSIGNATURES	09-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16
Introducció a la Microeconomia	16	25	21	17	36	28	24
Estadística I		30					
Matemàtiques I	16	26	31	29	24	28	17
Introducció a la Macroeconomia	16	25	26	24	22	25	21
Principis d'Economia Aplicada	17	27	20	19			22
Matemàtiques II	16	22	32	32	26	21	21
Organització d'Empreses	16		26	15	36	32	34
Dret Mercantil	16						
Microeconomia		19	21	31	25	36	21
Direcció Financera: Inversió		15	24	17	15	42	18
Macroeconomia		16	16	25	9	18	18
Direcció Financera: Finançament			25	33	25	36	22
Economia Mundial			25	20	17	33	17
Menció en Comerç Internacional							
Finances Internacionals			45	46	42	52	34
Màrqueting Internacional			43	53	24	43	29
Economia Internacional			32	35	32	54	31
Relacions Econòmiques Internacionals			48	31	41	50	39
Dret del Mercat Internacional			25	31	25	42	21
Total	113	205	460	458	399	540	389

Com es pot comprovar en la taula 1, l'oferta s'ha anat incrementant des de les 7 assignatures del curs 2009-10 (60 ECTS) fins a les 16 del curs 2015-16 (96 ECTS). Quant al nombre d'estudiants matriculats en assignatures impartides en anglès, ha tingut fluctuacions, si bé podem fixar un llindar mínim al voltant dels 400.

L'oferta d'assignatures en anglès es pot agrupar en dos grans blocs:

- Assignatures del Pla Formatiu Comú, que són comunes als tres graus que ofereix la FEE (Finances i Comptabilitat, Administració i Direcció d'Empreses, Economia) i que, per tant, permeten tenir un nombre de grups su-

ficients perquè un d'aquests s'imparteixi en anglès. Aquesta programació implica un esforç d'organització docent, ja que els horaris d'aquestes assignatures han de coincidir amb la resta de grups de la mateixa assignatura però que s'imparteixen en català o castellà, perquè així és l'única forma que tots els estudiants puguin cursar aquestes assignatures independentment del grup al qual estiguin matriculats.

- La Menció en Comerç Internacional té cinc assignatures (30 ECTS) que correspon als crèdits optatius que un estudiant ha de cursar en el seu grau. L'estudiant pot optar per fer totes les assignatures de la menció, o bé cursar assignatures soltes.

Aquest programa es va presentar en el Pla de Docència en Anglès (DANG) de la URV.

Aquesta oferta d'assignatures de grau en anglès té, tal com hem comentat, com a principal objectiu aprofundir en la internacionalització de la Facultat i dels seus estudis. Concretant més, podríem fixar cinc subobjectius bàsics:

1. Que els nostres estudiants que, per motius econòmics o d'altres, no puguin fer estades de mobilitat en altres universitats sí que puguin seguir una bona part dels seus estudis (un 40% dels crèdits de l'ensenyament) en llengua anglesa.

En la taula 2 podem observar l'evolució dels nostres estudiants OUT i en l'annex 1 es detallen els països on han fet les estades.

Taula 2: Estudiants OUT

Curs	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	Total
Erasmus	31	48	44	40	31	**194**
MOU	0	0	4	5	6	**15**
Sicue	3	7	2	0	0	**12**
TOTAL	34	55	50	45	37	221

Amb una simple anàlisi de les dades, es pot comprovar que els estudiants *out* han anat disminuint (aquest curs 15-16 han estat 36 en total). Aquesta disminució dels estudiants OUT creiem es pot explicar a causa de les dificultats econòmiques dels últims anys, malgrat que la Facultat té un ajut de la Fundació Privada Reddis que permet que els nostres estudiants tinguin un ajut complementari de 500 €, en el cas d'estades quadrimestral, i de 1.000 €, en el cas d'estades anuals.

2. Incrementar el nombre d'estudiants d'altres universitats que fan estades a la nostra Facultat. Fins que es va iniciar aquesta oferta, la Facultat només era receptora

d'estudiants que tenien suficient coneixement d'espanyol, el que limitava molt les possibilitats que el nostre centre fos triat com a destinació. Com succeeix en molts països de parla no anglesa (per exemple, els països del nord i l'est d'Europa), si es vol tenir un nombre significatiu d'estudiants IN de mobilitat, és necessari oferir assignatures en anglès.

Quant als estudiants IN, el nombre d'aquests durant els últims cinc cursos es recull en la taula 3 i en l'annex 2 es detallen els països de procedència.

Taula 3: Estudiants IN

Programa	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	Total
Erasmus	37	35	32	23	48	175
MOU	1	7	20	5	18	51
Sicue	0	0	0	0	0	0
TOTAL ESTUDIANTS IN	38	42	52	28	66	226

Excepte en el curs 2013-14, per motius que no sabríem explicar, el nombre d'estudiants de grau estrangers s'ha incrementat notablement. Aquest curs 2015-16 hem tingut 68 estudiants IN (més tres matriculats a la Facultat de Lletres que cursen algunes assignatures a la nostra Facultat), cosa que, respecte al curs 2010-11, implica un increment de gairebé el 80%. Això suposa un percentatge important respecte a tota la mobilitat IN de la URV. Així doncs, estem convençuts que l'oferta d'assignatures en anglès ha estat un motiu principal per a aquest increment tan notable.

D'altra banda, l'increment d'estudiants IN permet mantenir els convenis vius, ja que qualsevol facultat està més interessada en un conveni quan hi ha més estudiants seus implicats. En conseqüència, a nosaltres ens permet tenir cada any més convenis actius, incrementar les places ofertes als nostres estudiants, promoure els intercanvis de professorat i augmentar la nostra visibilitat internacional.

3. L'oferta, íntegrament en anglès, d'una menció en Comerç Internacional que permet que els nostres estudiants puguin obtenir una especialització significativa en aquest àmbit i, també, que els estudiants IN la puguin cursar. Aquest fet suposa oferir als nostres estudiants la possibilitat d'especialitzar-se en un àmbit d'internalització de l'empresa. A més, hem comprovat l'interès que aquesta especialització té en els estudiants IN.

Si bé s'ofereix que els estudiants tinguin la possibilitat de cursar assignatures soltes que puguin ser del seu interès.

4. Inicialment, la proposta també tenia com a finalitat facilitar als nostres estudiants l'obtenció del nivell de llengua estrangera. Els estudiants que van accedir a un grau entre els cursos 2009-10 i 2013-14 podien acreditar la competència de nivell d'idioma (B1) superant 12 ECTS impartits en anglès a la mateixa Facultat. Aquesta situació va canviar en el curs 2014-15, ja que, a partir de llavors, s'exigeix un nivell de B2, i aquest només es pot acreditar de forma externa. Malgrat això, és evident que cursar assignatures en anglès és també una manera de preparar-se per a aquesta acreditació, i, a més, s'assoleix una terminologia econòmica i empresarial en llengua anglesa, que és un altre valor afegit en el currículum dels estudiants de la FEE.

5. Continuant amb aquesta línia d'internacionalització a casa i d'atracció d'estudiants estrangers que es va començar amb els graus, també es proposa iniciar un nou màster durant el curs 2016-17, el de Mercats Internacionals, que s'impartiria parcialment en anglès.

Aquest projecte no hagués estat possible sense un gran esforç col·lectiu, també d'organització, però, sobretot, gràcies a la implicació de molts professors/ores. La voluntat de la Facultat és reconèixer el seu esforç i continuar ampliant l'oferta de docència en anglès.

Annex 1. Països destinataris d'estudiants OUT

Programa	País	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15
ERASMUS	Alemanya	1	8	1	2	2
	Àustria	2	2	2	2	1
	Bèlgica					2
	Escòcia	2	3	3	2	4
	Eslovàquia		2	4	2	
	França	11	13	14	14	7
	Grècia		1	1	1	
	Holanda	3	4	4	2	2
	Irlanda	2	2	2	2	2
	Itàlia	4	7	7	4	5
	Lituània				2	
	Polònia	1	1		1	3
	Portugal		1		2	
	Regne Unit, el					
	Romania	3	3			
	Suècia	2	1	4	4	3
	Suïssa			2		
MOU	Argentina			1	1	
	Brasil, el			1	2	
	Canadà, el					2
	Colòmbia					
	EUA, els				1	4
	Marroc, el					
	Mèxic					
	Xina, la			2	1	
SICUE	Estat espanyol	3	7	2		
	TOTAL PAÏSOS	1	1	1	0	0
	TOTAL ESTUDIANTS OUT	3	7	2	0	0
TOTS ELS PROGRAMES	TOTAL PAÏSOS	11	14	15	17	12
	TOTAL ESTUDIANTS OUT	34	55	50	45	37

Annex 2. Països de procedència dels estudiants IN

Programa	País	10-11	11-12	12-13	13.14	14-15
ERASMUS	Alemanya	5	2	3	4	4
	Àustria			1		2
	Azerbaijan, l'					1
	Bèlgica					1
	Escòcia			2		
	Eslovàquia		2	1	2	4
	França	9	10	8	6	12
	Geòrgia					1
	Grècia		2			
	Holanda					3
	Irlanda					
	Itàlia	14	11	9	9	15
	Lituània		2	3	1	1
	Polònia	2	1			2
	Portugal					
	Regne Unit, el					
	Romania	6	4	1	1	2
	Suècia	1	1	2		
	Suïssa			2		
MOU	Argentina			6		1
	Brasil, el					
	Canadà, el		2	2		
	Colòmbia		1			3
	EUA, els				1	6
	Kazakhistan, el				2	
	Marroc, el					
	Mèxic	1	4	9		3
	Xile					2
	Xina, la			3	2	3
SICUE	Estat espanyol					
TOTS ELS PROGRAMES	TOTAL ESTUDIANTS IN	38	42	52	28	66

La comunicació 360° de la internacionalització URV: s'internacionalitza la comunicació alhora que es comunica la internacionalització

Coordinació

Marina Casals, Núria Golobardes, Rebeca Tomás

I-Center, Universitat Rovira i Virgili

Participants en la proposta

Roc Arola, Joan Gabriel Blanch, Alexandra Godeanu, Georgina Grau, Susana de Llobet, Marta Musté, Marisol Puga, Yolanda Soria, Julia Verderas, Marina Vives

I-Center, Universitat Rovira i Virgili

Introducció

L'I-Center, un servei a la internacionalització

No és possible internacionalitzar una universitat sense recórrer a educar tots els seus grups d'interès sobre la importància d'aquesta internacionalització. Sense aquesta comunicació de 360°, la internacionalització es redueix a la gestió que fa l'Oficina Internacional i alguns grups aïllats naturalment convençuts del valor d'aquesta.

L'I-Center de la URV neix el 2009 de l'antiga Oficina de Relacions internacionals (ORI) com a servei de gestió de processos i d'activitats internacionals, treballant per a la internacionalització de la Universitat. L'any 2013 es fusionen la Unitat d'Internacionalització (UI), que formava part del Gabinet Tècnic del Rectorat, i l'I-Center, i es crea una oficina integrada de gestió de processos internacionals i promoció de la internacionalització.

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 167–192. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

L'I-Center s'organitza en tres àmbits amb funcions diverses: acollida, mobilitat i estratègia internacional. L'equip de l'I-Center està format per 12 persones especialitzades en gestió de processos i temàtiques internacionals, el qual dirigeix la cap del servei, que organitza l'equip humà i proposa i prioritza les tasques que cal desenvolupar.

L'I-Center està concebut com la finestreta única per als estudiants i treballadors de la URV que programen una activitat internacional durant la seva formació acadèmica a la Universitat. Des de l'I-Center se'ls assessora i dóna suport en els processos que han de seguir i, als estudiants i visitants (PDI i PAS) internacionals, se'ls dóna la benvinguda i se'ls orienta per a una millor acollida i integració a la Universitat i la seva regió.

Així mateix, la secció d'Estratègia Internacional de l'I-Center s'encarrega de promocionar la internacionalització de i en la comunitat universitària, a través de l'elaboració i el seguiment del Pla Estratègic d'Internacionalització (PEI) i proporcionant orientació sobre polítiques internacionals, entre d'altres projectes internacionals.

Descripció del projecte

S'internacionalitza la comunicació alhora que es comunica la internacionalització: descripció de les eines comunicatives desenvolupades

La URV, com a universitat oberta al món, aspira a incrementar la seva visibilitat i competitivitat internacional, a potenciar la internacionalització dels seus estudiants i del personal (PAS i PDI) i a atreure estudiants internacionals.

Com a part intrínseca de les tasques i les activitats vinculades a l'I-Center, i a fi de complir amb el compromís d'internacionalitzar la comunitat universitària (*Internationalisation at Home*, IaH), alhora que es dóna a conèixer la URV al món, l'I-Center ha fet ús durant els darrers anys de diverses eines comunicatives que són les que porten a presentar aquest projecte de bones pràctiques.

Les detallem a continuació:

International Newsletter

La Newsletter té els seus inicis a la Unitat d'Internacionalització (UI) de la URV, que va ser l'encarregada d'elaborar el primer Pla Estratègic d'Internacionalització (PEI) de la URV 2009-14, el qual havia d'establir un mapa de ruta detallat dels objectius internacionals de la Universitat i de les estratègies dels anys que comprenia el PEI. Aquest projecte incloïa entre els seus objectius internacionalitzar la Universitat i promoure la cultura d'internacionalització a la institució. Això es materialitzava a través de diverses accions: informar la comunitat universitària de la URV sobre el Pla Estratègic d'Internacionalització; informar els grups d'interès externs sobre el PEI de la URV, i desenvo-

lupar una cultura d'internacionalització a casa (IaH). Això volia dir fer visible el PEI a través d'eines de comunicació a la comunitat universitària i a la comunitat internacional (grups d'interès externs) o crear-ne, en el cas que no n'hi haguessin. Va ser així com va sorgir la idea de comunicar el PEI, el seu contingut, els seus objectius i la seva projecció a través d'una *newsletter* bimensual que es va enviar des d'octubre de 2008 fins a abril de 2012 a tota la comunitat universitària i als agents externs involucrats o amb interès en el PEI, que incloïa notícies que descrivien en quina fase es trobava, quines activitats es feien per anar avançant en els seus objectius i qui hi estava involucrat.

Amb coordinació i gran suport del Gabinet de Comunicació, tant quant a continguts com a format i difusió, a poc a poc aquesta *newsletter*, anomenada URV International, va anar canviant de funcionalitat i es va convertir en una eina complementària als butlletins i als comunicats per passar a difondre les activitats internacionals que es portaven a terme a la URV.

En termes tècnics, fins al número 14, es tractava d'un arxiu PDF al qual es podia accedir des d'un enllaç amb imatge al cos del correu i, posteriorment, les notícies es van poder llegir directament al cos del correu. La *newsletter* internacional s'anomenava la *ten minutes news*, era en català i es penjava a la pàgina web internacional per poder-hi accedir en tot moment i tenir-ne un arxiu.

Després de 17 edicions, la *newsletter* es va deixar de publicar a causa de la càrrega que suposava per al Gabinet de Comunicació i de la no-evidència de l'impacte que tenia en els lectors.

Des de juliol de 2014, es va recuperar aquesta eina comunicativa amb dues grans diferències: es fa, íntegrament, des de l'I-Center (no des del Gabinet de Comunicació) i es publica en anglès.

L'aposta per fer un butlletí íntegrament en anglès va ser agosarada, però important pel que això significa en la normalització de l'ús de l'anglès dins de la nostra universitat, i en l'oportunitat que presenta per a tota la comunitat URV de practicar la lectura en aquest idioma. També es va començar amb una periodicitat mensual que, després de 6 números, es va passar a fer bimensualment, ja que suposava una càrrega de feina difícil d'assumir per l'I-Center.

El fet de publicar les notícies en anglès també ha ajudat a mantenir l'apartat de News de la web internacional, que no s'actualitzava de manera sistemàtica i que, per tant, donava una imatge molt poc internacionalitzada de la nostra universitat. Ara, aquest apartat és molt dinàmic i es nodreix de totes les notícies publicades, i en molts casos també redactades per l'I-Center.

D'altra banda, l'editorial escrit per la vicerectora d'Internacionalització també és un gran pas endavant en la transmissió de la importància de la internacionalització,

de la seva visió estratègica i de les directrius polítiques del rector i el seu equip a tota la comunitat universitària.

El públic principal de la *newsletter* internacional és el PAS, el PDI i l'estudiantat, però també els socis de les xarxes de les quals la URV és membre i aquells agents que han estat protagonistes de les notícies o que es considera que podrien estar interessats a llegir el butlletí.

Per enviar la *newsletter*, es va crear un compte de correu específicament per a tal propòsit (international.newsletter@urv.cat), que també serveix per rebre articles de qualsevol membre de la comunitat universitària que vulgui publicar una notícia en el butlletí.

Després de fer una anàlisi de les eines que estan disponibles en el mercat per poder gestionar butlletins electrònics, es va arribar a la conclusió que l'eina de màrqueting per correu electrònic MailChimp cobria totes les necessitats, ja que permet generar i gestionar les campanyes en HTML, fer l'enviament dels butlletins i gestionar subscripcions. Aquests són els avantatges que presenta i que s'han tingut en compte:

- És un servei gratuït.
- Es pot integrar a les xarxes socials com Facebook i Twitter, i permet publicar directament en aquestes xarxes des de la mateixa plataforma i configurar el missatge que vulguem, augmentant-ne, així, l'abast de l'impacte.
- Permet gestionar les bases de dades dels subscriptors. Ara mateix es fa un enviament a tota la comunitat universitària a través de les llistes de distribució del correu electrònic de la URV, però, en el futur, es planteja que qualsevol membre interessat a rebre aquesta informació pugui donar-se d'alta en la *newsletter* i convertir-se en subscriptor, amb la possibilitat de donar-se'n de baixa sempre que es desitgi. A més, l'eina permet crear diverses llistes d'enviament, i això ho aprofitem per difondre les campanyes a les xarxes internacionals i als socis amb els quals mantenim un flux constant d'informació.
- A banda de l'enviament de la *newsletter*, cal destacar que també hem aprofitat el potencial d'aquesta eina per crear campanyes específiques, com per exemple en el cas de la comunicació amb els participants de la International Staff Training Week, als qual vam fer arribar informació pràctica en petites dosis a fi de preparar la seva estada.
- És una eina versàtil, visual i molt àgil. Presenta una bona usabilitat que ajuda a fer que l'edició dels diferents números de la newsletter sigui més eficaç, ja que se'n pot controlar el disseny a través de les plantilles i hi ha la possibilitat d'ajustar-lo a través del codi amb el llenguatge HTML.

- És possible monitoritzar i avaluar l'impacte de les campanyes. Sabem qui obre el correu electrònic, quines notícies es consulten en text complet i quants clics s'efectuen.

El procés de creació de notícies i de la *newsletter* és el següent:

- Primer s'obté el contingut de les notícies internacionals i s'elaboren en format notícia. Cal destacar que la major part de notícies es redacten també a l'I-Center.
- Després, es puja cada notícia a la pàgina web internacional, a l'apartat habilitat per a tal efecte, en la seva versió en llengua anglesa i espanyola.
- Finalment, s'elabora la newsletter a través de MailChimp, on consta el titular i una breu entrada amb l'enllaç al text complet, que es vincula directament amb la notícia publicada a la pàgina web.



Imatge 1: Campanya gestionada des de MailChimp. International Newsletter n.7, Març-Abril, 2015.

És important mencionar que, a partir de 2015, s'ha iniciat una col·laboració amb el Gabinet de Comunicació de la URV per integrar aquesta newsletter en el diari digital, URV Activa. Aquest fet ha modificat la dinàmica de treball, ja que hem passat d'utilitzar la web pròpia de la unitat (www.urv.cat/international) per publicar el text complet de les notícies a usar l'eina pròpia del Diari Digital.

La coordinació amb el Gabinet de Comunicació també ha comportat una unificació en l'estil visual de la International Newsletter, i per tant la plantilla de MailChimp usada segueix la mateixa línia i estil que els butlletins generats per la URV, que també empren aquesta eina de màrqueting per correu electrònic.

A més, arran d'aquest treball conjunt amb el Gabinet de Comunicació, ha sorgit la possibilitat de poder incorporar les notícies internacionals a la seva plataforma, el diari digital de la URV (http://diaridigital.urv.cat), que es basa en Wordpress. Aquesta plataforma de publicació digital permet un accés multiusuari, i l'I-Center té autoritat per crear noves entrades en llengua catalana, espanyola i anglesa.

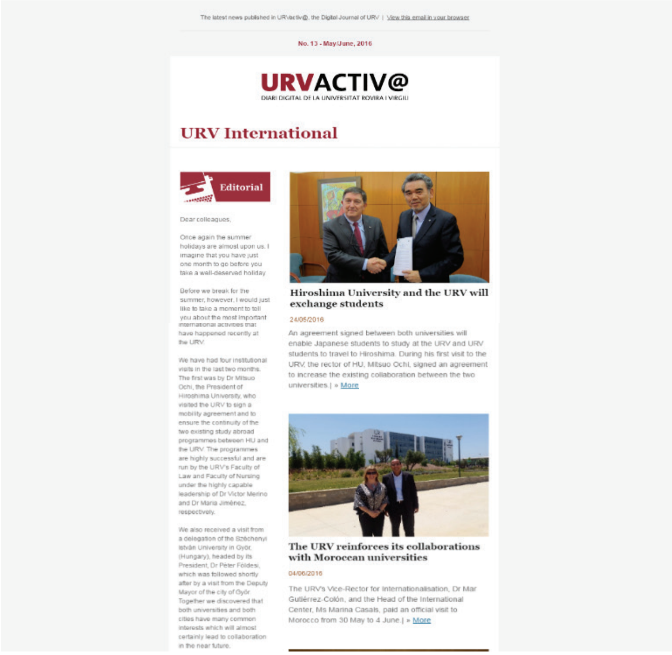
Per tant, això ha comportat un canvi en la dinàmica que consisteix en el flux de treball següent:

- Generació del contingut de les notícies internacionals.
- Creació de les noves entrades en el diari digital de la URV, en llengua catalana, castellana i anglesa.
- Elaboració de la *newsletter* amb la plantilla model URV.
- Enviament a la comunitat universitària, xarxes institucionals i publicació en xarxes socials.



Imatge 2: *URV Activa*, diari digital de la URV, mostrant totes les notícies de la secció "URV Internacional", en català.

A data de juliol de 2016, la *newsletter*, que té 13 números des que es fa des de l'I-Center, inclou notícies sobre qualsevol aspecte o esdeveniment internacional a la URV: visites de delegacions internacionals; viatges institucionals a països i visites a institucions; noves col·laboracions amb institucions estrangeres; nous programes i convocatòries en les quals participa la URV; mobilitat d'estudiants i personal; cursos que organitza la URV o amb assistència d'algun representant URV, o participació en xarxes i conferències, per nombrar alguns exemples.



The latest news published in URVactiv@, the Digital Journal of URV | View this email in your browser

No. 13 - May/June, 2016

URVACTIV@
DIARI DIGITAL DE LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

URV International

Editorial

Dear colleagues,

Once again the summer holidays are almost upon us. I imagine that you have just one month to go before you take a well-deserved holiday

Before we break for the summer, however, I would just like to take a moment to tell you about the most important international activities that have happened recently at the URV.

We have had four institutional visits in the last two months. The first was by Dr Mitsuo Ochi, the President of Hiroshima University, who visited the URV to sign a mobility agreement and to ensure the continuity of the two existing study abroad programmes between HU and the URV. The programmes are highly successful and are run by the URV's Faculty of Law and Faculty of Nursing under the highly capable leadership of Dr Victor Merino and Dr Maria Jiménez, respectively.

We also received a visit from a delegation of the Széchenyi István University in Győr, (Hungary), headed by its President, Dr Péter Földesi, which was followed shortly after by a visit from the Deputy Mayor of the city of Győr. Together we discovered that both universities and both cities have many common interests which will almost certainly lead to collaboration in the near future.

Hiroshima University and the URV will exchange students

24/05/2016

An agreement signed between both universities will enable Japanese students to study at the URV and URV students to travel to Hiroshima. During his first visit to the URV, the rector of HU, Mitsuo Ochi, signed an agreement to increase the existing collaboration between the two universities.| » More

The URV reinforces its collaborations with Moroccan universities

04/06/2016

The URV's Vice-Rector for Internationalisation, Dr Mar Gutiérrez-Colón, and the Head of the International Center, Ms Marina Casals, paid an official visit to Morocco from 30 May to 4 June.| » More

Imatge 3: Campanya gestionada des de MailChimp, segons el nou format International Newsletter n.13, Març-Juny 2016, enviada a les xarxes internacionals.

Xarxes socials

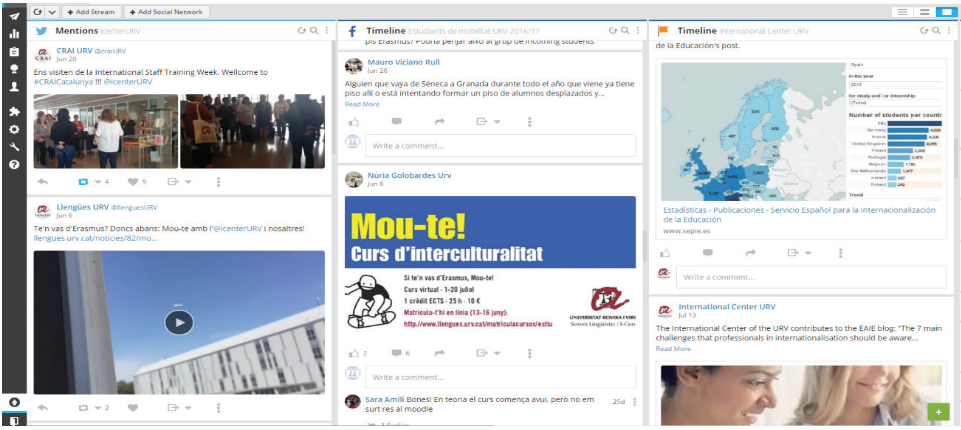
La presència de l'I-Center a les xarxes socials és més recent que la *newsletter* i deriva de la voluntat i predisposició d'aquesta unitat a ser-hi present a fi de contribuir a la missió de crear consciència de la importància de la internacionalització i de plataformes variades per arribar al màxim del seu públic objectiu.

La decisió de ser present en xarxes socials es recolza, a més, en els objectius del document publicat pel Gabinet de Comunicació, *Política de presència de la URV a les xarxes socials* de 2015:

- Crear comunitats de públics que participen en les activitats i els objectius de la Universitat.
- Fomentar el sentiment de pertinença i els lligams entre la comunitat universitària i els grups d'interès.
- Augmentar la visibilitat de la URV a la xarxa i millorar el posicionament de la marca.
- Millorar la reputació de la URV a la xarxa.
- Potenciar la captació de talent i recursos.

Tenint en compte les característiques dels diferents públics amb els quals es treballa a l'I-Center —estudiants URV i estudiants internacionals, PDI i PAS URV, professors i personal visitant, universitats sòcies, institucions potencialment sòcies i comunitat local—, s'ha decidit ser present a Facebook i a Twitter.

Cal destacar que, a banda de la gestió que es duu a terme des de la pàgina pròpia de cada compte, també s'utilitza l'eina Hootsuite per programar publicacions i missatges.



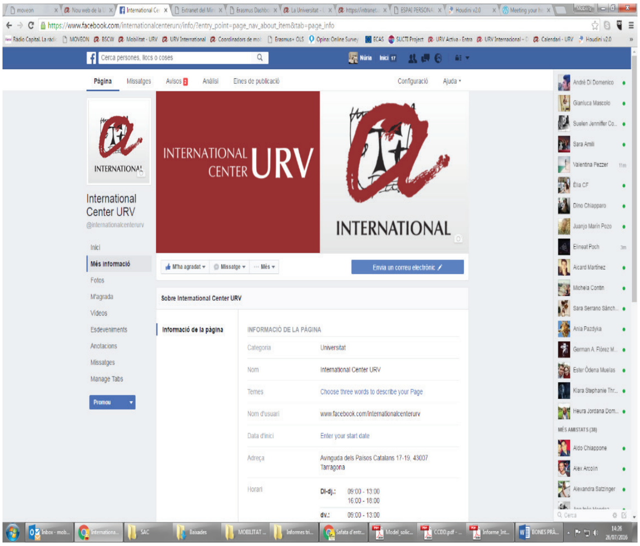
Imatge 4: Dashboard de Hootsuite des d'on es programa l'activitat de les xarxes socials de l'I-Center.

Facebook

Facebook, per una banda, ha permès crear una pàgina de referència on tots els públics poden trobar informació sobre la unitat, ens poden contactar directament, reben *inputs* constants de les activitats internacionals que es desenvolupen i poden, també, expressar-se. És una eina que permet difondre diversos tipus de continguts:

- Comunicacions formals, com per exemple comunicats que fan referència a fets que han ocorregut sobre els quals l'I-Center vol prendre part o posicionar-se.
- Informació d'altres pàgines d'interès, com per exemple publicacions del programa Erasmus+, convocatòries de beques d'altres institucions, articles que tracten alguna temàtica internacional, reunions d'organismes que afecten l'activitat de la unitat, etc.
- Informació d'activitats internacionals, com reunions per a estudiants de mobilitat, cursos de llengua, experiències d'estudiants i personal de mobilitat o visites internacionals.

- Actualitzacions de tota aquella informació que, per la seva volatilitat, format o importància, no té cabuda a la pàgina web o no és viable enviar-la per correu electrònic a destinataris específics.



Imatge 5: Pàgina de Facebook de l'I-Center.

Actualment, la pàgina Facebook de l'I-Center, que es va crear el 30 de juny de 2015, té més de 560 seguidors (amb data de 26 de juliol de 2016), amb una mitjana d'abast orgànic de les publicacions de 100, en el període de 15 de setembre de 2015 a 26 de juliol de 2016, i una mitjana d'abast total orgànic de 168 en el mateix període.

Per l'altra banda, el fet d'usar Facebook per comunicar l'activitat de l'I-Center també permet segmentar la informació per públics i, per aquest motiu, vam crear diferents grups. Concretament s'han creat grups de Facebook per a estudiants de mobilitat per cada any acadèmic:

- Estudiants de mobilitat URV 2015-16 (46 membres)
- Estudiants de mobilitat URV 2016-17 (421 membres)
- Official: URV Exchange students 2015-16 (363 membres)
- Official: URV Exchange students 2016-17 (168 membres)

Tots són grups tancats amb una gestió centralitzada en l'usuari de l'I-Center, que neixen de la necessitat de comunicar processos, tràmits i accions específiques que només afecten la comunitat d'estudiants definida pel nom del grup.

S'ha detectat que amb aquests grups s'ha potenciat el vincle de l'estudiantat, tant local com internacional, amb l'I-Center. Hi ha hagut un apropament als nostres usuaris, ja que la connexió a través dels seus ordinadors i del seu telèfon mòbil és cons-

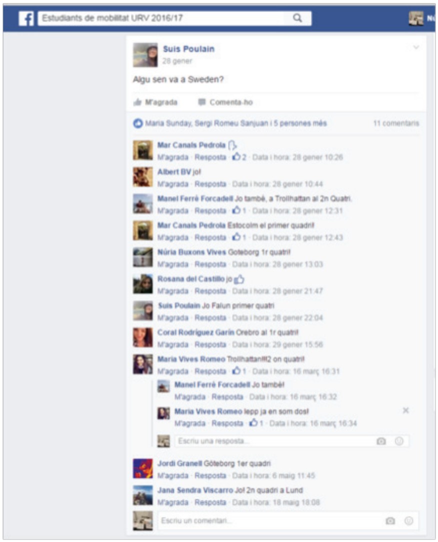
tant. La comunicació ha millorat notablement, ja que amb aquest nou canal de comunicació ens contacten directament i obtenen una resposta en breus instants, amb un to més informal que genera confiança, proximitat i augmenta l'eficàcia percebuda i l'eficiència en la gestió administrativa.



Imatge 6: Exemple de comunicació informal a Facebook.



Imatge 7: Exemple de comunicació directa amb els estudiants internacionals.



Imatge 8: Interacció entre els membres del grup de Facebook d'Estudiants de Mobilitat URV 2016-17.

Twitter

Aquesta xarxa s'ha seleccionat perquè presenta unes característiques diferents a Facebook però que són complementàries, i a més aporten una sèrie de beneficis interessants per a l'activitat internacional de l'I-Center.

La presència a Twitter és més institucional i el tipus de relacions establertes són de caràcter més formal. En el cas particular de l'I-Center, se'n fa un ús purament informatiu, de suport a informacions de Facebook i per redifondre missatges d'interès internacional. Això ocorre perquè el públic que hi és present no és el mateix que a Facebook. En aquest cas, generalment parlem no tant de persones físiques sinó d'institucions, organitzacions, administracions, departaments, etc.

Twitter permet, també, estar en contacte amb les institucions sòcies, obrir camins a oportunitats de relació i conèixer què s'està fent en altres institucions homòlogues per, d'aquesta manera, implementar les seves bones pràctiques.

Actualment, el compte de Twitter de l'I-Center (International Center @icenterURV) està en contacte amb més de 40 oficines internacionals i institucions d'educació superior d'arreu del món.



Imatge 9: Logo de Twitter de l'I-Center.



Imatge 10: Exemple d'interacció amb altres institucions.



Imatge 11: *Timeline* del Twitter de l'I-Center amb informació internacional.

En general, l'obertura d'aquestes eines ha comportat que la comunicació de l'I-Center passi de ser estàtica, a través de la pàgina web, a dinàmica i interactiva, atès que els nostres públics poden participar de les converses generades entorn de les activitats i informacions internacionals. Si bé és veritat que la inversió en temps és important, el fet de tenir un canal 24 hores al dia els set dies de la setmana aporta un increment positiu en la imatge no només de l'I-Center, sinó també de la mateixa URV.

Un punt que s'ha de destacar és la interacció d'aquestes eines, ja que permeten comunicar en diversos fronts simultàniament. Un exemple clar d'això seria la publicació de la *International Newsletter*, a través de MailChimp, enviada a la comunitat universitària al correu electrònic de la URV i a les xarxes presents en la llista de subscriptors, publicada automàticament a Facebook i Twitter, cosa que en reforça la difusió i l'impacte. A la vegada, cada notícia redirigeix a la persona interessada en el tema el text complet publicat en el diari digital de la URV.

Els beneficis derivats de la implementació d'aquestes eines són la vinculació que s'estableix i la millora de les relacions amb la comunitat universitària i amb els públics externs, la comunicació 360° a través de la interacció de les eines i la proximitat de la comunitat universitària i local envers les activitats internacionals, que, en definitiva, són les bones pràctiques en l'àmbit internacional que es presenten en aquest article.

Altres eines comunicatives

Vídeos informatius

Amb l'objectiu de fer més transparent i propera la gestió de sol·licitud del NIE i reduir el nombre de visites que feien els seus sol·licitants (estudiants i professors) a l'I-Center, s'han enregistrat uns vídeos on s'expliquen els processos que cal seguir i els formularis que s'han omplir i els documents que cal presentar per aconseguir el número d'identificació fiscal per a estrangers. D'aquesta manera, s'evita que en molts casos els sol·licitants passin per l'Oficina, amb la qual cosa s'alleugereix el volum de treball. A més, és una eina molt senzilla i més amena que no pas l'explicació cara a cara.

Els vídeos s'han publicat en una llista de reproducció del canal de la URV a YouTube:

<https://www.youtube.com/user/canalURV/playlists>



Imatge 12: Fotogrames del vídeo de sol·licitud del NIE.

Edició de fulletons i material promocional

Des de la creació de la Unitat d'Internacionalització, i després a l'I-Center, s'han publicat diversos suports de difusió de l'oferta i per donar a conèixer la URV: fulletó internacional Your Mediterranean University, publicat en anglès i castellà i en format digital; fulletó promocional Study Abroad, d'oferta de cursos d'estiu i semestrals imprès en anglès i en format digital; Pre-arrival Student's Mobility Guide (en format digital); i Survival Guide for International Students (imprès en anglès i en format digital), i el fulletó de presentació de l'I-Center. També s'elabora material per portar a fires internacionals, com un pòster de la URV o un full de mà (flyer) per promocionar el programa SMiLE pràctiques.



Imatge 13: Material promocional elaborat a l'I-Center.

Pack ambaixador i pack visitant

Seguint la línia d'actuació del PEI: "Aprofitar les estades internacionals dels estudiants i professors per donar a conèixer la URV i el territori", es va posar a disposició del PDI i el PAS que se'n va a fer una estada a l'estranger el *pack* ambaixador ("lots d'informació internacional") de la URV, que es pot demanar a l'I-Center o bé es pot descarregar des del web de l'I-Center. D'altra banda, també s'ha considerat important oferir un *pack* informatiu als visitants internacionals que rep la URV. Així, tot i que un visitant només vagi a un departament homòleg, per exemple, aquest també rep informació general de la URV.

El *pack* ambaixador conté:

- Carta de presentació signada per la cap de l'I-Center.
- Fitxa de *feedback* (per donar *feedback* a l'I-Center a la tornada de la visita fora de la URV).
- *Overview* (fulletó Visió global editat per la URV en anglès).
- Fulletó institucional de promoció internacional.
- Fulletó: oferta de postgrau.
- Model de conveni interinstitucional.
- Pin URV.
- Llapis de memòria amb dades sobre la Universitat, incloent-hi una presentació URV (arxiu en format PowerPoint amb informació general i editable).
- Carpeta URV amb fulletons promocionals de la URV i del territori, bloc de notes i bolígraf.
- Bossa motxilla URV.

- Portaidentificador de maleta URV

El *pack* visitant conté:

- Fulletons de promoció URV.
- Tassa de la URV.
- Bolígraf de la URV.
- Pin de la URV.
- Bloc de notes de la URV.



Imatge 14: Pack ambaixador (esquerra) i pack visitant (dreta).

El 2013, que va ser el primer any que es va posar a disposició aquest *pack* d'ambaixador, se'n van donar 16: el 2014, van ser 43, i el 2015, se'n van lliurar 81. La seva gran utilitat i difusió fan que se'n vagi doblant l'ús cada any.

ISSUU

L'I-Center té un ISSUU propi, on es publiquen fulletons de promoció internacional de la URV i de presentació de l'I-Center, la memòria d'activitats de l'I-Center 2014-15 i el Pla Estratègic d'Internacionalització 2014-19.

Marxandatge

Els PEI 2009 i 2014 inclouen diverses accions en referència a la marca URV i de territori, i a la seva projecció internacional. Entre d'altres:

- Crear un sentiment de pertinença a través dels productes de marxandatge.
- Incrementar el nombre d'expositors/vitrines amb productes URV en instal·lacions de la URV.

A l'I-Center es treballa, actualment, per tenir material de marxandatge específic del servei amb la marca URV i I-Center, amb la finalitat que el nom i la imatge de la URV es projecti i arribi a tot el món, a l'hora que es reforça el sentiment de pertinença de la comunitat a la URV. Els productes nous són:

- bossa de tela,
- *frisbee*,
- samarreta I-Center,
- samarreta Mentor
- imants castellers amb el lema "La internacionalització, cosa de tots".



Imatge 15: Bossa de tela.



Imatge 16: Frisbee.



Imatge 17: Samarreta I-Center amb detall a la màniga.



Imatge 18: Samarreta Mentor.



Imatge 19: Joc d'imants castellers.

A més, l'I-Center disposa, des de 2014, d'unes vitrines on s'exposen productes de la botiga de la URV que els estudiants i el personal visitant poden adquirir.



Imatge 20: Vitrines amb productes de marxandatge de la URV a l'I-Center.

Activitats internacionals com a eines comunicatives

Comunicar la internacionalització és una de les principals funcions de l'I-Center en la seva missió d'internacionalitzar la Universitat. Això no seria possible sense un ús extens i combinat de totes les eines comunicatives disponibles i ja exposades anteriorment, però tampoc sense una comunicació que va més enllà d'aquestes eines –anomenem-les 'clàssiques'– de comunicació.

Hem parlat de la comunicació sobre la internacionalització, i aquesta comunicació de 360° inclou, òbviament, tant la interna com l'externa. Aquesta comunicació, doncs, a més de les eines que ja hem vist (newsletter, Facebook i Twitter, entre d'altres) inclouria també, en el seu vessant més extern, la participació activa en conferències, ponències i tallers, així com la publicació d'articles sobre internacionalització, la representativitat institucional a actes internacionals i la participació activa en xarxes d'universitats internacionals i en els seus òrgans de gestió, entre d'altres.

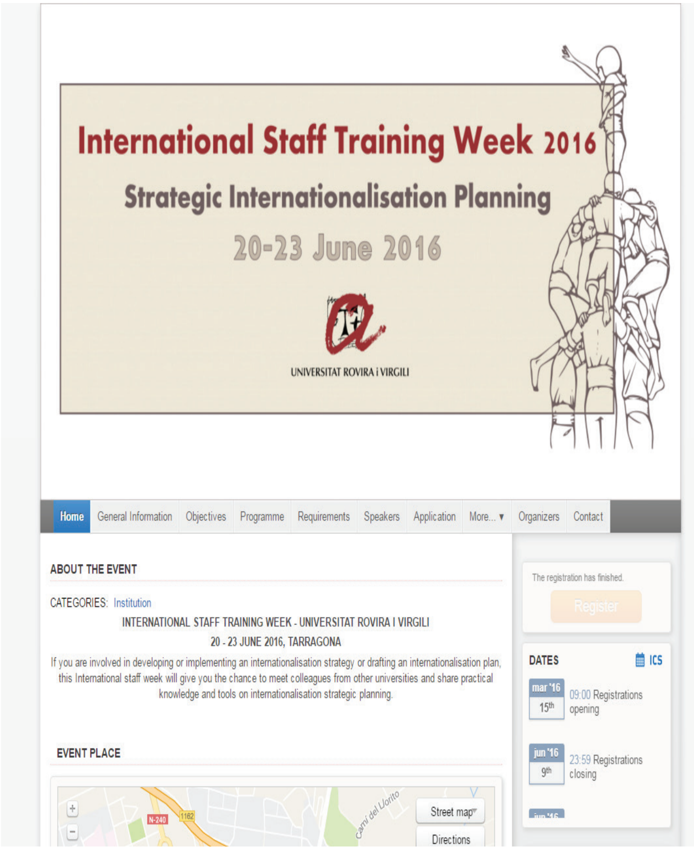


Imatge 21: Treball en equip durant la celebració de la darrera International Staff Week (ISW) a la URV (juny 2016).



Imatge 22: Foto de grup amb els participants i facilitadors URV a la International Staff Week 2015.

Entre les activitats externes de comunicació, hi ha també l'organització de la International Staff Week, que acosta la URV als nostres socis internacionals d'una manera molt positiva. Se celebra cada any i l'organitza l'I-Center. En aquesta setmana internacional, hi participen PAS de tot arreu del món, encara que el nombre de participants de països europeus és més alt, atès que aquesta activitat es veu com de mobilitat per a personal d'Administració i Serveis del programa Erasmus+, i per tant es pot demanar finançament per viatge i manutenció. Aquesta setmana inclou un programa complet d'activitats per donar a conèixer la URV, els seus serveis i la seva oferta. A més, es comparteixen bones pràctiques i experiències entre institucions internacionals. En definitiva, és una oportunitat per fer nous socis i obrir les portes a noves col·laboracions.



Imatge 23: Captura de la pàgina web dedicada a la ISW, per informar-ne i gestionar-ne les inscripcions.

La formació com a eina comunicativa i de gestió del canvi cap a la internacionalització es veu representada pel projecte SUCTI, que té com a objectiu crear consciència i un canvi de cultura intern en les nostres institucions cap a la internacionalització. Des de la Comissió Europea, es busca crear un canvi sistèmic cap a la internacionalització de les institucions d'educació superior europees a través de la mobilitat del personal. Tanmateix, no tot el personal pot optar a aquesta mobilitat per manca del nivell d'anglès, compromisos familiars, impossibilitat de viatjar a causa del lloc laboral que s'ocupa o per falta de visió del cap, que no hi veu el valor afegit. A més, si hi opten, les poques beques disponibles i una estructura poc permeable als canvis que es poden proposar derivats de la mobilitat poden ser obstacles i impedir aquest canvi sistèmic que es busca.

El projecte SUCTI proposa una alternativa a aquests obstacles i busca el mateix objectiu d'internacionalitzar el personal de les universitats. Per aconseguir aquest canvi sistèmic ofereix, doncs, una formació sobre internacionalització dins de la mateixa universitat, per a la qual no cal incórrer en costs de viatge, ni haver de tenir un nivell

alt d'anglès, i a més és molt més econòmica. Tot i així, es promou la importància de la internacionalització: què fa la institució en termes d'internacionalització, quins serveis hi estan treballant, quines són les tendències globals en el món de l'educació internacional i què poden fer els participants per prendre part en aquesta direcció internacional de la seva institució.

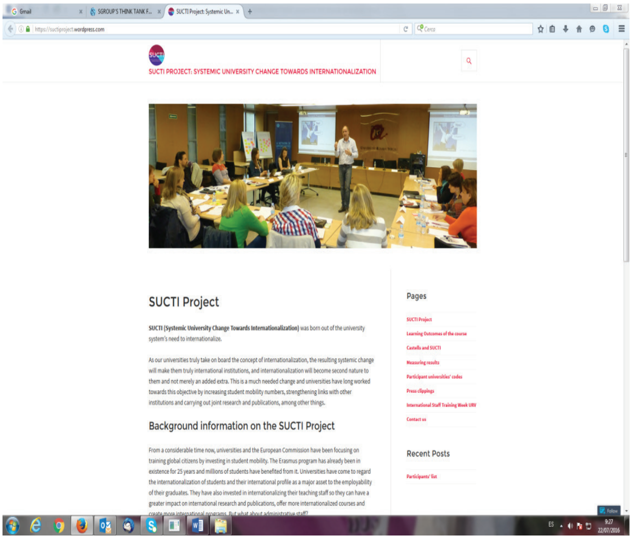
Per valorar si el canvi es produeix en la direcció volguda, es disposa d'un instrument de mesura d'aquest canvi (unes enquestes elaborades amb la col·laboració de la Facultat de Psicologia i Educació).

Aquesta bona pràctica sorgida a la URV ja s'ha obert a altres universitats i s'ha ofert un curs (*Train the Trainers*) que forma formadors (generalment PAS de l'Oficina Internacional) d'altres institucions perquè aquests repliquin el curs als seus col·legues un cop retornin a les seves institucions, en la seva pròpia llengua i a la seva universitat. D'aquesta manera, es promou un canvi de mentalitat perquè es transmet el missatge que la internacionalització és important i que "és cosa de tots", que tothom hi té un paper important.

La URV ha fet cursos del SUCTI sota el nom de La Internacionalització a Casa o La Internacionalització, Cosa de Tots, des de 2011. L'any 2015 es va acollir el curs SUCTI-Train the Trainers, com a part de la International Staff Week d'aquell any, i els formadors que van sortir d'aquest curs estan en fase de fer els cursos als seus col·legues d'institució.

L'any 2016 l'I-Center ha presentat el projecte SUCTI com a proposta a l'acció 2 del programa Erasmus+ en la seva convocatòria de Strategic Partnerships, amb la intenció que fons europeus puguin contribuir a desenvolupar més aquest projecte i fer-lo encara més ampli i conegut.

Més informació a la pàgina web <https://suctiproject.com/>.





Imatges 24 i 25: Esquerra, captura de la pàgina web dedicada al SUCTI. Dreta, l'obsequi que es va donar als participants, i símbol del projecte SUCTI: els castellers amb el lema "La internacionalització, cosa de tots".



Imatge 26: Exemple de certificat atorgat als participants al curs SUCTI.



Imatge 27: Un moment del curs de formació de formadors SUCTI.

Activitats futures

A curt termini, la intenció de creixement en la comunicació internacional passa per la gestió d'un compte de la xarxa social LinkedIn més enfocat a la gestió de l'estratègia internacional, i també a la comunitat Alumni. La URV està present, ja, en aquesta xarxa i s'està treballant per incorporar l'I-Center, com una submarca, dins del paraigua institucional.

Pel que fa a accions específiques, amb l'exemple del vídeo del NIE, esperem que altres serveis s'animin a desenvolupar vídeos similars i aprofitar aquest tipus d'eina d'informació i suport a la gestió.

Finalment, a llarg termini, es busca consolidar la presència a les xarxes socials i aconseguir reflectir, en aquestes xarxes, els esforços comunicatius que duu a terme l'I-Center amb les diferents eines que té a l'abast, sempre amb l'objectiu de democratitzar i popularitzar, acostar i compartir la internacionalització de la URV.

Testimoniatge

El butlletí bimestral *URV International* manté la International Network of Universities al dia dels esdeveniments i programes innovadors a la Universitat Rovira i Virgili, líder en internacionalització d'educació superior. De manera informativa i puntual, el butlletí ofereix actualitzacions pertinents sobre les activitats d'internacionalització de la URV.



Vesna Hart, gestora de projectes, International Network of Universities (EUA)

"La International Staff Week que va oferir la URV, a Tarragona, el juny de 2016, em va semblar excel·lent. Va estar perfectament organitzada per un equip excel·lent. Els participants eren molt simpàtics i estaven molt contents de ser allí. Els tallers en els que vam participar eren enginyosos i creatius, i conduïen a diversos resultats i idees innovadores que es compartien dins el grup. Va ser genial aprendre no solament dels conferenciants excepcionals implicats, sinó també dels participants experimentats que participaven en la formació. Vaig sortir-ne molt inspirada i motivada per compartir l'experiència amb companys de feina i amb un pla sobre com millorar la internacionalització del NWRC."



Marina Jones, administradora de projectes internacionals North West regional College (Regne Unit)

El pràcticum de cooperació a Nicaragua: Una experiència d'aprenentatge-servei per fer les pràctiques externes i el Treball Final de Grau a la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

Coordinadora del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua

Paloma Vicens
Departament de Psicologia, Universitat Rovira i Virgili

Yamilet Vílchez
Fundación El Sueño de la Campana, San Ramón, Nicaragua

Tutors i tutores dels ensenyaments d'Educació Infantil, Primària i Doble Titulació

Joan Fuguet Busquets, Departament de Pedagogia, URV

Jaume Aymí Escolà, Departament de Filologies Romàniques, URV

Montserrat Rios Hevia, Departament d'Història i Història de l'Art, URV

Tutores de l'ensenyament de Pedagogia

Conxa Torres Sabaté i Cristina Grandio Capdevila
Departament de Pedagogia, Universitat Rovira i Virgili

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 193–210. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

Tutores de l'ensenyament d'Educació Social

Cristina Grandío Capdevila, Joana Tierno García i Marta Camarero
Departament de Pedagogia, Universitat Rovira i Virgili

Tutores de l'ensenyament de Psicologia

Misericòrdia Camps Llauradó i Paloma Vicens Calderón
Departament de Psicologia, Universitat Rovira i Virgili

Tutores dels centres de pràctiques a Nicaragua

Karla Lastenia Aguilar Acosta, Sonia Vanesa Izaguirre Sánchez, Mª José Rosales Rodríguez, Elsa Marina Sánchez López, Sayda Patricia Blandón Arista
Escuela Fray Bartolomé de las Casas

Jasmina del Carmen Dormus, Angélica María Alfaro Lira, Sergio Antonio Molina Zelendón
Escuela Comunidad de Yucul

Juana Isabel Sánchez
Escuela Comunidad de Samulalí

Sandra Saenz Mendoza
Aula de Apoyo, Escuela Fray Bartolomé de las Casas

Yamilet Víchez Pérez, Darling Maria Torres Ruiz
Diviérteme y Aprendo

Karla Obregón Quintero
Familias Especiales Santa Justa

Sandra Peña González
Las Hormiguitas

Xochilt Edith Espinoza Tinoco
Ixchen

Karen Elisa Matamoros García
Aldeas Infantiles SOS

El projecte pràcticum de cooperació a Nicaragua

El Pràcticum de Cooperació neix d'un acord de cooperació durant el curs 2004-05 entre la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia (FCEP) de la Universitat Rovira i Virgili (URV) i la Fundació El Sueño de la Campana, de San Ramón (Matagalpa, Nicaragua). El projecte, aprovat per la Junta de Centre, té com a objectiu primordial incloure, dins de la formació dels estudiants d'aquesta facultat, unes pràctiques externes solidàries que els permetin no només formar-se com a bons professionals, sinó també com a persones sensibles als problemes presents en el món actual, alhora que conèixer la realitat d'altres països que es troben en situació de pobresa i marginació. Des del curs 2012-13, el projecte està considerat com una experiència d'aprenentatge-servei (APS).

Què és la Fundació el Sueño de la Campana?

És una entitat privada sense ànim de lucre, no governamental, apolítica, laica i aconfessional. La seva zona d'actuació està ubicada a San Ramón, un municipi fonamentalment rural del departament de Matagalpa. Els primers promotors van ser un grup de persones afins de diferents entorns laborals (educadores, psicòlogues, pedagogues, professionals del món de la justícia i la banca, entre d'altres) que compartien la idea que tots els éssers humans tenen dret a gaudir d'una mínima qualitat de vida i a satisfer, dignament, les seves necessitats bàsiques (www.fundacionlacampana.es).

Els tres eixos d'actuació fonamentals que caracteritzen la Fundació són els següents:

1. Generar llocs de treball autosostenible per a dones, joves i homes nicaragüencs per establir, d'aquesta manera, una cooperació que ajudi a modificar la situació estructural dels països poc desenvolupats i evitar la política merament assistencial que manté i estimula la dependència i la passivitat d'aquests països.
2. Afavorir l'educació, la capacitació i la cultura per als habitants de la zona com una eina bàsica i imprescindible d'ajuda per a la transformació social, fomentant la responsabilitat, l'esperit crític, la seguretat i el compromís.
3. Oferir cooperació professional i humana tant als estudiants del Pràcticum de l'FCEP de la URV com als viatgers del nostre país i d'altres que s'allotgen a l'hotel El Sueño de la Campana, a San Ramón, Matagalpa.

Els projectes de major rellevància que duu a terme la Fundació responen a dos eixos d'actuació fonamentals: el desenvolupament autosostenible i l'educació. Ens referim concretament a:

1. Hotel d'ecoturisme i cooperació

A hores d'ara, les instal·lacions mantenen els llocs de treball estable de 50 persones de l'entorn. Actualment, l'edifici i els seus accessos estan acabats, ben equipats i, des del juny del 2006, acullen amb dedicació i professionalitat tots els hostes viatgers i cooperants.



Durant el desenvolupament del Pràcticum, l'alumnat s'allotja a l'hotel i utilitzen els seus serveis, contribuint, d'aquesta manera, a fer que s'aconsegueixi un dels objectius clau de la cooperació en la qual participen: l'autosostenibilitat dels llocs de treball de la Fundació. Les nostres estudiants gaudeixen, durant la seva estada, d'unes condicions d'allotjament i manutenció de qualitat, i conviuen en un ambient familiar, segur i acollidor amb persones per a les quals el tracte humà, sincer i càlid és un senyal d'identitat.

Situat als terrenys de la Fundació, el Rancho ofereix un espai d'oci per als habitants i visitants de San Ramón, on es pot menjar, saludablement, a un preu molt raonable, prendre una copa i entretenir-se amb el karaoke en un entorn tranquil i agradable. A més, dóna suport al menjador de l'hotel quan es necessiten acollir col·lectius nombrosos.





2. Centre Cultural i Educatiu

L'objectiu fonamental d'aquest centre, ubicat als terrenys de la Fundació, és proporcionar un espai de trobada per als habitants de San Ramón i les comunitats, així com fomentar l'educació i la cultura. El centre ofereix activitats psicoeducatives i culturals a les persones de la zona, prioritzant els nens i les nenes, els joves i les dones. Així mateix, es duen a terme multitud d'esdeveniments socials de tot tipus destinats als habitants de l'entorn: atenció i acolliment a les mares i als familiars d'aquestes nenes i nens, actuacions musicals, cinefòrum, obres de teatre amb ànim de conscienciació social, trobades de grups indígenes, acolliment d'iniciatives molt diverses promulgades per altres entitats, etc.





Aquestes dues actuacions, l'hotel i el Centre Cultural i Educatiu, proporcionen la base fonamental en què s'assenten els altres projectes que es van desenvolupant per donar resposta a les necessitats que es puguin detectar en l'entorn i en la població amb la qual es treballa.

3. "Diviérteme y aprendo"

Actualment, podríem dir que el projecte més important que està duent a terme la Fundació el Sueño de la Campana és l'anomentat "Diviérteme y aprendo". Aquest projecte educatiu es basa en el joc i l'educació emocional, i a través d'aquest les nenes i els nens de San Ramón, i les comunitats del voltant, reben suport educatiu al mateix temps que es diverteixen i reforcen valors socials democràtics que es basen en una cultura de la pau.



4. El Pràcticum de Cooperació de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

El Pràcticum de Cooperació s'emmarca dins d'un pla d'intervenció multisectorial molt més ampli que està duent a terme la Fundació, el qual busca la implicació de tota la comunitat local en el seu propi desenvolupament. Amb aquesta finalitat es parteix d'un diagnòstic que combina les necessitats i una gestió participativa dels diferents projectes. En concret, la participació de la Facultat se centra en aspectes educatius, psicològics i socials, els quals es treballen, principalment, amb els col·lectius més vulnerables: nens i nenes, joves i dones.

Des del punt de vista docent, el Pràcticum s'inscriu dins d'unes pràctiques innovadores a causa del seu caràcter d'internacionalització-interculturalització, de cooperació, d'interdisciplinarietat, de treball en equip i de suport pedagògic i psicològic en un àmbit desfavorit. Des del curs 2012-13, està considerat com una experiència d'aprenentatge-servei (APS), en la qual s'integra el servei a la comunitat i l'aprenentatge de continguts, competències, habilitats o valors, a partir de la pràctica reflexiva. Com s'ha comentat amb anterioritat, aquest permet que es duguin a terme tant les Pràctiques Externes (PE) com el Treball Final de Grau (TFG) en una experiència d'APS en un entorn completament diferent de l'acostumat en els pràcticums oferts per l'FCEP.

A qui va dirigit el Pràcticum de Cooperació?

El Pràcticum va dirigit a tot l'estudiantat que estigui cursant Educació Infantil, Educació Primària, o Doble Titulació Infantil/Primària, Educació Social, Pedagogia o Psicologia, incloses dins de l'assignatura Pràcticum o Pràctiques Externes i Treball Final de Grau d'últim curs dels estudis d'aquestes titulacions, sempre que compleixin els requeriments de la titulació per matricular-les.

El nombre de places disponibles per a cada titulació s'ha establert en funció del nombre d'entrada d'estudiants a cada titulació i de les possibilitats reals d'acollida a Nicaragua:

- Educació Infantil: 4 places.
- Educació Primària: 4 places.
- Doble Titulació Infantil/Primària: 2 places.
- Educació Social: 2-3 places (en funció de les sol·licituds i incloent-hi també les sol·licituds per a Pedagogia).
- Pedagogia: 2-3 places (en funció de les sol·licituds i incloent-hi també les sol·licituds per a Educació Social).
- Psicologia: 5 places.

Els períodes de Pràcticum són:

– Primer quadrimestre per a Educació Infantil, Primària i Doble Titulació.
– Segon quadrimestre per a Educació Social, Pedagogia i Psicologia

En el cas d'Educació Infantil i Primària, si no s'arribessin a cobrir les places d'una titulació, es podrien cobrir amb places de l'altra. Pel que fa a les titulacions del segon quadrimestre, aquesta possibilitat està subjecta a la disponibilitat de places a Nicaragua i, per tant, no podem assegurar que es cobreixin totes les places possibles.

Quins són els objectius del Pràcticum?

El Pràcticum de Cooperació té uns objectius generals que són comuns a totes les titulacions que poden participar-hi. Aquests es podrien concretar en els següents:

a) Col·laborar en l'àmbit educatiu, psicològic i social dins del municipi de San Ramón, treballant amb nenes, nens, joves, dones i persones amb necessitats especials.
b) Oferir la possibilitat als estudiants d'utilitzar els coneixements adquirits en la carrera, en un entorn diferent.
c) Aprendre a adaptar-se a un lloc que té una situació econòmica, social i cultural diferent, amb una actitud oberta i respectuosa.
d) Contribuir al desenvolupament i al creixement personal de l'estudiant.

Tenint en compte aquests objectius generals, un cop es planifica el Pràcticum que farà cada estudiant, es fixen els objectius concrets d'acord amb la seva formació (titulació) i el centre o els centres en què s'incorpori.

A més, atès que es tracta d'una experiència d'aprenentatge-servei, el Pràcticum de Cooperació a Nicaragua fa especial èmfasi a fer que l'alumnat assoleixi la competència nuclear C5, comprometre's amb l'ètica i la responsabilitat social com a ciutadà/ana i com a professional, així com en la pràctica reflexiva.

Com se seleccionen els estudiants?

Generalment durant el mes d'octubre, hi ha una sessió de presentació del Pràcticum de Cooperació a la Facultat per a totes les persones interessades, a càrrec de la coordinadora del Pràcticum. Aquesta sessió va dirigida, especialment, a l'alumnat de tercer curs, que és el que, si supera el procés de selecció, podrà matricular les PE i el TFG del curs següent perfer-los a Nicaragua. Sempre que sigui possible, es dóna la possibilitat de seguir la sessió mitjançant algun sistema de videoconferència per als estudiants del campus Terres de l'Ebre i de la seu Baix Penedès. En aquesta sessió s'expliquen les característiques del Pràcticum, es contesta a totes les preguntes que es puguin plantejar i s'informa de la documentació requerida i dels terminis de lliurament d'aquesta, que ha d'acompanyar la sol·licitud, així com de les dates aproximades en què es faran les entrevistes. És responsabilitat de l'alumnat interessat acudir a la reunió i prendre nota de les dates. La coordinació no es compromet a enviar més informació per correu electrònic.

Atesa la naturalesa del Pràcticum de Cooperació, la selecció de l'alumnat no es fa en funció de criteris exclusivament acadèmics. Característiques com la iniciativa, l'autonomia, la sensibilitat, l'adaptació a un entorn nou, la tolerància i el respecte cap al que és diferent són qualitats i actituds essencials per a aquest tipus de Pràcticum. Per aquest motiu, considerem fonamental fer una entrevista personal presencial i en castellà.

Un cop finalitzat el termini de sol·licitud del Pràcticum, i una vegada s'ha lliurat la documentació, s'envia a l'alumnat que ha sol·licitat plaça un correu informant del lloc i l'hora en que es farà l'entrevista.

L'estudiant ha de ser conscient de les capacitats i les limitacions que poden influir en un Pràcticum com aquest. Per valorar-les adequadament, és aconsellable buscar informació sobre Nicaragua i l'entorn on es fan les pràctiques. Aquestes són qüestions importants sobre les quals reflexionar adequadament abans de presentar la sol·licitud. El Pràcticum és una experiència personal i enriquidora que posarà a prova els estudiants. No obstant això, hem d'incidir que no és pas un espai per solucionar qüestions personals. Entre moltes altres coses, la convivència entre 4-5 persones en un lloc limitat, com ara l'habitació on es conviurà amb les companyes, i el fet de trobar-se lluny de

les nostres xarxes socials en un entorn diferent són aspectes importants que cal tenir en compte i plantejar-se seriosament abans de presentar una sol·licitud. Igualment, cal reflexionar sobre els valors fonamentals que sustenten la nostra conducta i l'adequació o no al nou entorn on volem dur a terme les nostres pràctiques pre-professionals.

La documentació que s'ha de lliurar en els terminis i amb les característiques i el format establerts en la sessió informativa són:

a) Currículum personal, en el qual els estudiants han d'esmentar la seva experiència, tant laboral com de voluntariat i/o cooperació, a Catalunya o en altres llocs, segons el model facilitat.

b) Carta de motivació breu que expliqui quins són els motius que han portat l'estudiant a triar aquest Pràcticum i què és el que pot oferir i què espera rebre.

c) Expedient acadèmic, amb la qualificació mitjana fins al moment i els crèdits superats (serveix el que es pot extreure, automàticament, de la web).

Tota la documentació s'haurà d'enviar per correu electrònic a la coordinadora del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua en un únic document PDF i en un termini concret. A més, s'ha de presentar en castellà, amb el nom de l'estudiant a cada pàgina, les pàgines numerades i fent constar, com a nom del fitxer, el nom de l'estudiant i l'ensenyament que pertany. No s'accepta cap document que no estigui anomenat adequadament, i per tant, si no es fa d'aquesta manera, és motiu suficient per no acceptar la sol·licitud.

Els criteris de selecció, sempre que l'alumnat compleixi els requisits per matricular el Pràcticum o PE i el TFG que requereixen les diverses titulacions, són els següents:

- Expedient acadèmic (nota mitjana i crèdits superats fins al termini de presentació de les sol·licituds), amb un pes específic del 25%.
- Currículum (experiència en cooperació nacional i/o internacional, voluntariat, treball en grup, etc.). Aquest apartat es valorarà amb un 25% del total.
- Entrevista personal, presencial i en castellà. Consistirà en una xerrada amb un tribunal de tres persones sobre la motivació professional i personal per fer aquest Pràcticum, les aficions, els treballs i les opinions de la sol·licitant sobre diversos temes, etc. El tribunal valorarà les aptituds de la sol·licitant per fer un pràcticum de cooperació amb un pes del 50%. El tribunal està format per la coordinadora del Pràcticum, un membre de la Fundació El Sueño de la Campana i un tutor/a de la titulació a la qual pertany la persona sol·licitant.

Com es preparen els/les estudiants seleccionades?

Atès que l'alumnat durà a terme el seu Pràcticum en un entorn geogràfic, cultural i social diferent, des de la Facultat es planifica una preparació OBLIGATÒRIA que consisteix en diverses sessions en què s'aborden els temes següents:

a) Una visió general del que és la Cooperació en països desfavorits a càrrec del company Joan Fuster, director del Centre de Cooperació al Desenvolupament URV Solidària.

b) Una introducció general a la Fundació el Sueño de la Campana, la seva organització, la seva filosofia i els seus projectes, impartida, generalment, pels companys Oriol Curull i Montse Carrión , membres de la Fundació.

c) Funcionament del Pràcticum, el paper de la coordinadora a Nicaragua, de les dues tutores (la de la Facultat i la del centre concret on desenvoluparan les pràctiques a Nicaragua), freqüència de contactes i informació necessària que s'ha d'enviar a les tutores de la Facultat perquè la supervisin. També s'intercanvien reflexions i es comenten els compromisos respecte a les diferents responsabilitats que l'alumnat, la URV i la Fundació han d'assumir durant el Pràcticum. Aquesta xerrada va a càrrec de la Coordinadora del Pràcticum a Tarragona.

d) Finalment, s'organitza també una darrera xerrada sobre Nicaragua i la seva història a càrrec del company Enric Font, president de la Casa Nicaragua a Catalunya. Aquesta és una xerrada dinàmica i enriquidora que ajudarà a l'alumnat a entendre algunes de les particularitats del poble nicaragüenc.

A més a més, s'organitzen reunions amb l'alumnat de totes les titulacions que ha cursat el seu Pràcticum amb anterioritat. D'aquesta manera, l'estudiantat, prèviament, pot preparar i seleccionar material que li pugui ser útil quan treballi en els centres.

Centres de treball del Pràcticum de Cooperació

Els centres de treball d'aquest Pràcticum es poden veure subjectes a modificacions a causa de les seves característiques i, sobretot, del considerable descens d'inversió que estan patint molts dels centres, que, malauradament, se solen sustentar, econòmicament, amb aportacions de diverses ONG. Per aquesta raó, la informació que es fa constar en aquest apartat fa referència a centres amb els quals, en algun moment, el Pràcticum de Cooperació a Nicaragua ha treballat. Considerem important insistir que això no implica que aquests siguin els centres als quals l'alumnat pugui optar ara mateix. A més, l'adscripció de cada centre a cada titulació pot variar en funció de les activitats que s'hi desenvolupin en cada moment.

Així doncs, alguns dels centres on ha treballat l'alumnat que ha cursat aquest Pràcticum en anys anteriors són:

a) **Àmbit educatiu i psicopedagògic:** Escoles de les comunitats de San Ramón, Escuela Fray Bartolomé de las Casas, al poble de San Ramón, i l'Institut de Secundària de San Ramón.

Els diferents centres educatius on treballen els estudiants varien en grandària i població a la qual atenen. Tots disposen de recursos limitats. Les escoles de les comunitats són petites i estan situades a tot el municipi de San Ramón. S'hi imparteix educació primària i, en molts casos, s'atenen nenes i nens de diferent grau a la mateixa aula. L'Escola Fray Bartolomé de las Casas està situada al mateix poble, el nombre d'alumnes és més gran i disposen d'unes instal·lacions una mica més àmplies però limitades, tot i que el nombre d'alumnes per aula és molt alt. Finalment, l'Institut de San Ramón és l'únic centre de secundària del municipi i inclou tots els graus d'aquesta segona etapa educativa. Amb 17 professors atenen una població de més de 1.000 alumnes.

Aquests àmbits de treball són els més apropiats per a estudiants d'Educació Infantil i Primària, Pedagogia i Psicologia interessats en l'àrea educativa. Encara que cada un desenvolupa unes activitats diferents, totes són complementàries i necessàries, i estan encaminades a contribuir a la millora de l'educació dels nens i les nenes de la comunitat, així com a conèixer un entorn educatiu diferent i a aprendre de les persones que hi treballen diàriament. No obstant això, també es podria incloure, com s'està tractant de fer recentment a l'escola Fray Bartolomé de les Cases, el treball amb famílies i l'àmbit comunitari, per la qual cosa, a més, podria ser apropiat per a l'Educació Social.

b) **Àmbit de l'Educació Especial:** Escuela la Amistad i Aula de Apoyo

L'*Escuela la Amistad* és una escola d'educació inclusiva on conviuen nenes i nens amb necessitats educatives especials i d'altres d'educació ordinària, tots ells procedents de zones pobres al districte de Matagalpa. Al centre, hi ha aules d'educació especial on s'atenen nens i nenes amb diferent problemàtica que segueixen una programació amb la qual el director i els mestres porten treballant durant els últims anys. Hi disposen d'aules per a persones amb discapacitats cognitives i motores, i una aula per a nenes i nens sords. A més d'impartir la docència ordinària, tenen tallers de costura, ordinadors, manualitats, etc., en els quals treballen junts les nenes i els nens amb necessitats educatives especials i els d'educació ordinària. Així mateix, tots ells comparteixen els llocs de joc.

L'*Aula de Apoyo* és l'aula inclusiva de l'Escola Fray Bartolomé de las Casas de San Ramón. S'hi atenen els nens i les nenes amb necessitats especials. El tema més recurrent són les dificultats d'aprenentatge, però també s'atenen altres trastorns com són autisme, paràlisi cerebral o el dèficit d'atenció.

En aquests dos centres col·laboren els estudiants d'Educació Infantil i Primària, Pedagogia i Psicologia, desenvolupant, cadascú des de la seva formació, activitats psicoeducatives amb els nens i les nenes amb diferents discapacitats, diagnosticats amb problemes d'aprenentatge o de conducta, i els fan el seguiment a les aules integrades juntament amb la professora encarregada.

c) **Àmbit psicològic i socioeducatiu:** Casa del Niño, Centro Jurídico Popular i Centro de Mujeres Ixchen, de Matagalpa".

La *Casa del Niño* és una agrupació de dones que treballen amb l'objectiu de desenvolupar programes educatius de promoció humana dirigits a sectors econòmics i socialment vulnerables, amb la finalitat d'aconseguir el desenvolupament integral de les persones. Els seus objectius primordials són: promocionar la salut preventiva i la medicina natural, capacitar i formar joves i dones, així com promocionar el turisme de la zona i desenvolupar projectes en les comunitats. En aquest centre han col·laborat estudiants d'Educació Social i Psicologia. Les activitats que duen a terme són variades i entre aquestes destaquen la capacitació de joves i dones en temes d'autoestima, salut i violència familiar, mitjançant tallers, i la col·laboració en campanyes contra la violència en diferents comunitats, a partir del treball en grup i d'activitats culturals.

El *Centro Jurídico Popular* de Matagalpa és una associació civil sense ànim lucre amb seu a Matagalpa, que està dirigit, principalment, al sector marginat, amb especial atenció a la dona i a la infantesa amb poques possibilitats de defensar els seus drets. Ofereixen assistència psicològica i legal a persones d'aquests col·lectius que es troben amb molta freqüència en situacions de violència intrafamiliar. Així mateix, fan capacitacions i sessions informatives per a dones i joves, per a la qual cosa disposen d'una xarxa estructurada de defensors populars en municipis de Matagalpa. Treballen en la xarxa de dones contra la violència, i són membres de la Comissió Executora de la Comissaria de la Dona. Estan en coordinació amb l'Ajuntament en el Comitè de Desenvolupament Municipal.

El *Centro de Mujeres Ixchen* és un dels nou centres de l'Asociación para el Apoyo de la Nueva Familia en Nicaragua (ANFAM). Aquesta és una organització civil sense ànim de lucre creada el 1988, pionera en la defensa dels drets humans de les dones a Nicaragua. El centre Ixchen, de Matagalpa, està situat al centre de la ciutat, és un centre regional de referència de la zona nord de Nicaragua, disposa de serveis i equips mèdics per a les dones i les seves activitats, emmarcades dins del Pràcticum, pertanyen a l'Educació Sexual i la Consulta Psicològica per a nenes i dones maltractades o que han rebut abusos físics o psicològics.

Els estudiants de Psicologia i Educació Social participen, segons la seva formació, en les diverses activitats que es duen a terme en aquests centre. En el cas dels

psicòlegs, fan valoracions i seguiments de casos psicològics sota la supervisió dels professionals del centre, i en ocasions assisteixen a les citacions i jels udicis dels casos de maltractament. Els educadors socials col·laboren en les capacitacions i les campanyes informatives i de sensibilització en les comunitats contra la violència intrafamiliar i sexual.

d) El Centre Cultural i Educatiu El Sueño de la Campana

Gràcies als èxits aconseguits a la Fundació en els últims anys, l'alumnat de totes les carreres ha pogut començar a col·laborar, com a part del seu Pràcticum, en les activitats en l'àmbit educatiu que es duen a terme a la mateixa Fundació. Aquestes activitats estan guiades per una concepció de l'educació que es basa en els pilars següents:

a) Ajudar les persones en el seu creixement perquè arribin a una maduresa plena i a saber prendre part en les decisions que els afecten des de la llibertat i l'autonomia personal.
b) Afavorir el creixement dels éssers humans en totes les dimensions: psicològiques, educatives, socials i culturals.
c) Partir dels interessos, de les capacitats i de les necessitats dels educands, convertint-los en protagonistes actius de la seva pròpia educació.
d) Contribuir a transformar i millorar les persones i el seu entorn social. Educar des de la reflexió, la consciència i el compromís personal i col·lectiu que permeti la superació en la seva pròpia vida.

Algunes de les activitats en què participa l'alumnat del Pràcticum de les diferents titulacions són:

a) Participació activa en el desenvolupament del programa "Diviérteme y aprendo", destinat a millorar la convivència i l'educació, el qual contribuirà a pal·liar dificultats psicoeducatives de grups de nens i nenes de l'entorn.
b) Participació en activitats culturals amb nens, nenes i joves com ara teatre, música, dibuix i totes aquelles altres que l'alumnat mateix vulgui desenvolupar.
c) Col·laboració en el projecte "Encuentros con la formación en memoria de Enric Antón". En aquestes trobades participen 35 mestres, majoritàriament de les comunitats de San Ramón, entre els quals es troben les tutores del nostre alumnat. El seu objectiu és afavorir la comunicació, compartir experiències i la formació d'aquestes mestres en les seves activitats educatives per orientar-les en temes pedagògics i psicològics que els puguin ser d'utilitat.

Coordinació, tutorització i seguiment del Pràcticum

La coordinació del Pràcticum és una tasca conjunta entre les coordinadores d'aquest en l'FCEP i les de la seu de la Fundació a San Ramón, Nicaragua.

Aquestes persones s'encarreguen durant tot l'any de l'organització del Pràcticum, la selecció de l'alumnat, la cerca de centres a San Ramón i proximitats, el disseny, la planificació i el desenvolupament de les sessions formatives, i també de l'acollida dels estudiants a San Ramón, la ubicació de l'alumnat en els diferents centres i el seguiment del desenvolupament del Pràcticum de tot l'estudiantat.

Com és habitual, l'estudiant disposa d'un tutor/a acadèmic que procedeix de l'FCEP. Aquestes tutores són persones que han estat a San Ramón i coneixen la realitat de l'entorn en què l'alumnat desenvolupa les seves pràctiques. Considerem que aquest és un fet fonamental i un valor afegit d'aquest Pràcticum, que permet que el seu desenvolupament sigui adient i ajustat a la realitat. Aquestes persones s'encarreguen del seguiment de l'estudiantat, que tutoritzen mitjançant els informes quinzenals que l'estudiant ha d'enviar per correu electrònic, a partir de les actes de les reunions dels divendres, la connexió per Skype o el WhatsApp, el contacte directe per correu electrònic amb les tutores dels centres, etc.

A més, els estudiants tenen les tutores de cadascun dels centres en què, en última instància, desenvolupen les seves pràctiques.

Finalment, la psicòloga de la Fundació de Nicaragua, Yamilet Vílchez, peça clau en el desenvolupament d'aquest Pràcticum, s'encarrega de la tutorització i del seguiment de l'alumnat. Així doncs, cada divendres es reuneix amb tot l'alumnat amb l'objectiu de compartir experiències, coordinar tasques i treballs i alleugerar l'explosió emocional que pot implicar aquesta experiència a Nicaragua.

Avaluació del Pràcticum

L'avaluació del Pràcticum de Cooperació segueix els mateixos criteris que qualsevol altre pràcticum, encara que adaptant-lo a les condicions en què aquest es duu a terme.

Les Pràctiques Externes (PE)

El sistema d'avaluació de les PE és el propi de cada titulació. Per tant, s'insta l'alumnat a dirigir-se a la normativa específica de Pràcticum o PE de cada titulació per aclarir els termes exactes en què es desenvolupa l'avaluació de les seves pràctiques. No obstant això, cal destacar que, en qualsevol cas, l'avaluació s'articula al voltant dels punts següents:

- Avaluació continuada: L'estudiant té l'obligació d'enviar al seu tutor/a de la Facultat, per correu electrònic, un informe quinzenal de les activitats seguint un

format ja establert. Això permet al tutor/a fer un seguiment del treball de l'estudiant.

- Avaluació de la Memòria del Pràcticum sobre el treball dut a terme durant el Pràcticum, seguint les directrius que ha donat el tutor/a d'acord amb la titulació a què pertany l'estudiant.
- Avaluació que fan les tutores dels centres de San Ramón mitjançant un full d'avaluació elaborat especialment per a aquest Pràcticum. Un cop el tutor/a ha completat i fonamentat l'avaluació amb més detall, si es considera convenient, aquesta s'envia, directament, als tutors/ores corresponents de la Facultat.
- Avaluació general que fa la coordinadora del Pràcticum de la Fundació. Atès que es tracta d'un pràcticum de Cooperació que forma part d'una experiència d'APS, creiem que cal remarcar la importància de l'avaluació del desenvolupament de les pràctiques de l'alumnat en referència a la competència C5. Aquesta avaluació la porta a terme la Coordinació del Pràticum a Nicaragua mitjançant una rúbrica d'avaluació expressament elaborada per a tal fi.

El Treball Final de Grau (TFG)

El sistema d'avaluació del TFG és el propi de cada titulació, de manera que es remet l'alumnat a consultar les normatives pertinents. Tanmateix, cal esmentar la peculiaritat de l'avaluació del TFG del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua. En tot cas, s'avaluarà la idoneïtat i la viabilitat del projecte presentat en l'entorn real com a forma d'avaluar l'alumnat en l'assoliment de la competència C5.

El retorn dels participants

Tornar a la nostra cultura i al nostre món després de tres mesos d'immersió en una cultura diferent i una realitat difícil, com la de Nicaragua, implica un canvi profund en les persones que hem participat. El retorn no és fàcil, ja que hi ha moltes petites coses que han canviat en nosaltres. Per això, proposem als estudiants que participin, al seu retorn, en algunes trobades regulars en les quals treballarem aspectes importants per facilitar-los el reacomodament en el seu entorn. Aquestes trobades no són obligatòries però sí recomanables. Moltes d'aquestes són informals i es fan entre els que hi hem participat, però també hi ha un treball grupal per ajudar a assimilar el que ha implicat aquest viatge. La coordinació contacta amb els participants al seu retorn a fi i efecte de programar aquestes trobades.

Repercussió del Pràcticum

El desenvolupament d'un pràcticum de Cooperació, i creiem que de qualsevol experiència d'APS, ha de suposar un valor afegit per a totes i tots els implicats. Precisament això és el que va portar la Fundació a proposar aquest projecte. El Pràcticum de Cooperació és una possibilitat per complir amb el seu lema: DONAR, REBRE I COMPARTIR.

L'alumnat es compromet a allotjar-se i fer dos àpats a l'hotel de la Fundació de dilluns a divendres, de manera que col·labora activament en la sostenibilitat de l'hotel. Evidentment, les persones amb les quals treballem, i l'entorn de San Ramón en general, es beneficien de les nostres actuacions materials i humanes concretes. Però també és cert que, en compartir aquesta meravellosa experiència, totes nosaltres rebem una mica d'aquest poble i d'aquesta gent, un fet impagable i indescriptible. Ens ajuden a obrir les nostres ments, a entendre el nostre món d'una altra manera, a entreveure, almenys, la nostra responsabilitat com a ciutadans i ciutadanes d'aquest món en les injustícies que hi ha. Ens donen amor, amistat, comprensió, ajuda... (Ens falten les paraules!) Comparteixen amb nosaltres tot el que són i això ens ajuda i els ajuda a créixer com a persones.

A més de l'aportació humana i professional del treball del nostre alumnat en el municipi de San Ramón en aquest Pràcticum, aquesta experiència influeix positivament en la seva formació en tots els sentits. Però no només influeix en els alumnes, sinó també en el seu entorn social, els seus companys i companyes, les seves famílies, amics i coneguts.

Cal remarcar que el Pràcticum de Cooperació no acaba quan l'alumnat torna a la Universitat. Totes i tots els que hi hem participat sabem que, en el temps que s'està allí, podem donar, rebre i compartir moltes coses, però creiem fermament que perquè algun dia cadascuna de les persones d'aquest lloc puguin viure de forma digna, tenir accés a l'educació i a una feina que els permeti créixer, i que també ells puguin veure complir els seus somnis, l'essència del Pràcticum ha de continuar quan es torna aquí. Pensem que el que ells necessiten no és que "canviem el seu món", ja que això només poden fer-ho ells. El nostre compromís i la nostra responsabilitat moral és contribuir, en la mesura que cadascun de nosaltres puguem, a "canviar el món en què nosaltres vivim" perquè hi hagi una distribució més justa de tots els recursos. Aquest propòsit de continuar el treball iniciat a Nicaragua i el desig dels estudiants de seguir vinculats a aquest país i la seva gent han portat a la creació d'un grup de persones que, vinculades a través de la Fundació a Tarragona, treballem per difondre el Pràcticum, donar suport als futurs estudiants del Pràcticum i orientar-los, a més de fer campanyes de sensibilització als instituts i en altres entitats, i canalitzar les iniciatives o els projectes que puguin sorgir.

No volem acabar aquest recull de la nostra experiència sense recordar que el pilar fonamental que va donar suport a l'inici d'aquesta aventura va ser un equip de persones, tant de Nicaragua com de Tarragona, de la Fundació i de la Facultat, al qual volem agrair la seva empenta, dedicació i intuïció, ja que sense ells aquest somni mai no hagués estat possible. Alguns encara hi participen, d'altres, malauradament, ens han deixat, però totes i tots són al nostre cor ajudant-nos a tirar endavant aquesta engrescadora idea del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua. Una peça clau va ser la Misericòrida Camps, llavors degana de l'FCEP, que va portar la idea al centre i, juntament amb els professors Enric Antón i Rosa Sánchez-Casas, van iniciar el projecte. Tampoc no hagués estat possible iniciar aquest projecte sense la implicació dels membres de la Fundació Fernando Bermejo, ni sense la Mercè Rota, la Montse Carrión, l'Oriol Curull, l'Aris Bermejo, la Yamilet Vílchez, la Samari Gonzales i molts d'altres que no afegirem per no allargar-nos, però que també van ser i són fonamentals. No podem oblidar a totes i cadascuna de les tutores dels diferents centres a San Ramón i Matagalpa amb les quals hem col·laborat durant tots aquests anys. I a vosaltres, estudiants del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua, per la vostra inquietud i la vostra qualitat humana. A totes i tots, gràcies!

Testimoniatge

Sóc Yamilet Vílchez, psicòloga nicaragüenca i responsable i tutora, des de fa deu anys, del Pràcticum de Cooperació a Nicaragua que es du a terme gràcies al conveni entre la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la URV i la Fundación El Sueño de la Campana, entitat d'ajut per al desenvolupament sostenible a Nicaragua a la qual pertanyo.

Quan es va proposar crear aquest pràcticum, El Sueño de la Campana no va dubtar a acceptar-ho, essencialment perquè les persones d'ambdues institucions que acollien la iniciativa creien fermament en una forma de cooperació en què l'important és l'intercanvi i l'enriquiment mutu de tots els participants, situats en aquest cas (de forma casual per naixement) en dues zones llunyanes del mateix món.

Al llarg dels anys, el resultat d'aquest excel·lent i valent projecte mostra el lliurament, el compromís i la il·lusió dels qui hem tingut i mantenim l'oportunitat de viure intensament l'experiència, transformant una pràctica professional en un enfocament merament humanista.

Sé perfectament que en les realitats nicaragüenques d'àmbit pedagògic, psicològic i social on han participat professors i estudiants de la URV durant aquest temps hi romanen les idees, l'entusiasme, el coneixement compartit i, sobretot, l'esperança d'un món més just i harmoniós per a tothom. Hi romanen també infants, joves i dones, amb una nova forma d'entendre i de voler la seva difícil realitat i de lluitar-hi. Gràcies en nom seu.

Considero, a més, que El Sueño de la Campana aconsegueix amb èxit part dels seus objectius de cooperació sostenible en els aspectes educatiu, social i econòmic gràcies al conveni creat, fet que l'entitat valora profundament.

Només em resta agrair l'aportació solidària i donar les gràcies als responsables de la URV que creuen en la iniciativa, a cada un dels professors i alumnes que han viscut aquest meravellós viatge, a totes les persones que han confiat i cregut en el projecte i als qui ja no són entre nosaltres i es van acomiadar de Nicaragua somiant la realitat que el Pràcticum continuaria. I aquí segueix.

I segueix també perquè hi ha la voluntat, el lliurament, la disposició i les facilitats econòmiques d'uns pares solidaris desitjosos que els seus fills visquin aquesta experiència de creixement humà i professional. Persones que creuen en l'ànima i en el lema d'El Sueño: donar, rebre i compartir.

Des del punt de vista personal, em resulta difícil oblidar cadascun dels professors i estudiants amb qui he compartit professió, admiració i afectes. Crec que en els seus records propers o llunyans també hi ressonaran sempre la paraula Nicaragua i l'afecte de la seva gent.

Yamilet Vílchez
Psicòloga nicaragüenca responsable del Pràcticum a Nicaragua

Autors

01. Campus virtual internacional URV: Desarrollo de competencias mediante la internacionalización virtual de la docencia

Antoni Pérez-Portabella López és professor del Departament dels Estudis de Comunicació de la URV. És llicenciat en periodisme i magister en Comunicació Audiovisual. Està especialitzat en visualització de la informació i en la producció audiovisual amb finalitat educativa que l'ha possibilitat coordinar nombrosos tallers i seminaris i dirigir distingides produccions educatives com "Descubriendo el Periodismo con Rosa Maria Calaf". Ha participat i liderat gran quantitat de projectes de recerca i d'innovació educativa que experimenten amb l'ús de la imatge i pretenen millorar les metodologies i els sistemes d'avaluació. Entre els diferents premis atorgats, cal destacar que l'any 2011 va obtindre el premi de la qualitat docent del Consell Social de la URV a la categoria individual.

Mario Arias-Oliva és professor titular del Departament de Gestió d'Empreses de la URV. És llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresarials per la Universitat Autònoma de Madrid (1992), doctor per la URV en Finançament i Recerca Comercial (2001) i doctor per la Universitat Complutense de Madrid en Ciències de la Informació (2016). Col·labora amb el Centre for Business Information Ethics (Universitat de Meiji, Tòquio, Japó) com a part de l'International Advisory Board. La seva especialitat és la gestió electrònica i l'anàlisi de l'impacte de les tecnologies en la direcció d'empreses.

Juan Luis López-Galiacho Perona és professor contractat doctor de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Rey Juan Carlos de Madrid, al Departament de Ciències de la Comunicació i Sociologia. És llicenciat i doctor en Ciències de la Informació per la Universitat Complutense de Madrid. És llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresarials per la UNED, on té atorgada la Medalla de Plata i ha impartit classes a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. També té estu-

Diversos autors, *La internacionalització, cosa de tots: Exemples de bones pràctiques a la Universitat Rovira i Virgili*, Publicacions Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 2017, p. 211–222. ISBN: 978-84-8424-512-4. DOI: 10.17345/9788484245124

dis d'Enginyeria Superior de Telecomunicació a la Universitat Politècnica de Madrid i estudis d'Enginyeria Tècnica Industrial a l'Escola Universitària Politècnica de Castella-la Manxa. Actualment és col·laborador habitual de diferents mitjans de comunicació, tant audiovisuals com escrits.

Mar Souto Romero és llicenciada en Dret per la Universitat de la Corunya (1995) i doctora en Economia i Empresa per la Universitat Rovira i Virgili (2013). Ha estat directora de formació de l'Institut Tecnològic de Galícia i consultora a l'Àrea de Recursos Humans, i ha impartit nombrosos cursos de formació en nombroses empreses i institucions. Des de l'any 2000 és professora associada de la Universitat Rovira i Virgili, a l'Àrea d'Organització de l'Empresa, i des de l'any 2016 professora de la Universitat Internacional de la Rioja. Ha col·laborat en molts projectes de recerca i innovació docent. La seva àrea d'especialitat és la intel·ligència emocional, sobre la qual ha dut a terme diversos estudis i publicacions.

Shalini Kesar té un doctorat en Seguretat Cibernètica i dos títols de màster obtinguts al Regne Unit (a la London School of Economics de Salford i a la Demontfort University). Ha treballat en diverses universitats i indústries internacionals als Estats Units, Europa i Àsia. Actualment, compta amb una plaça fixa com a professora adjunta al Departament d'Informàtica i Sistemes de la Informació i és la directora del programa interdisciplinari a la Southern Utah University (SUU). Ha rebut prestigiosos premis concedits per la mateixa SUU, com ara els premis a l'Excel·lència Docent de la Facultat i l'Excel·lència Docent de la SUU i el premi al Lideratge i la Capacitació entre Generacions per al Suport i el Benefici de la Dona i la Infància. Ha rebut nombroses beques, entre les qual s'inclou la de la National Science Foundation (NSF, per les seves sigles en anglès), i és membre de les comissions del seu consell industrial, acadèmic i editorial. Recentment, ha rebut el reconeixement pel seu treball en ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques (STEM, per les seves sigles en anglès) a la regió sud d'Utah (EUA).

Graciela Padilla Castillo és professora al Departament de Periodisme III de la Facultat de Ciències de la Informació (UCM). Doctora amb premi extraordinari i llicenciada en Periodisme i Comunicació Audiovisual, amb premi de final de carrera, ha fet estades internacionals a la Universitat de Califòrnia a Los Angeles (EUA) i a la Benemèrita Universitat Autònoma de Puebla (Mèxic). Les seves línies de recerca se centren en la ficció televisiva, la teoria de la informació i l'ètica i la deontologia de la comunicació.

Jorge Pelegrín-Borondo té un doctorat en màrqueting i és el director d'estudis del Grau en Relacions Laborals de la Universidad de la Rioja (Espanya), d'on és professor associat al Departament de Màrqueting. Ha dut a terme diversos estudis sobre el com-

portament del consumidor, l'acceptació tecnològica, la comercialització dels telèfons mòbils, el comerç electrònic i el turisme. És autor de diversos llibres de text i, durant el 2016, els seus treballs van ser publicats en revistes internacionals com el *Journal of Vacation Marketing, Psychology and Marketing, E&M Economics and Management* i *Frontiers in Psychology*. (ORCID: 0000-0003-2720-1788).

Mónica Clavel és professora contractada del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat de La Rioja. Doctora (amb menció internacional i premi extraordinari) per la Universitat de La Rioja, és autora de diferents articles científics i ha participat com a ponent en congressos d'àmbit estatal i internacional. La seva principal línia de recerca versa sobre l'estratègia d'internacionalització de les organitzacions i l'anàlisi dels recursos i capacitats com a estratègia.

Rubén Fernández Ortiz és professor titular del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat de La Rioja. És llicenciat en Ciències Empresarials (1996) i doctor en Economia i Empresa (2005) per aquesta universitat, i actualment és vicerector d'Estudiants des de maig de 2016. La seva especialitat és la internacionalització de pimes i els factors determinants de l'exportació.

Gustavo Matías (@infolitico) és professor titular d'Economia Aplicada a la Universitat Autònoma de Madrid, on va impartir a la dècada dels noranta el primer curs de doctorat espanyol sobre nova economia de la informació i el coneixement. És coautor d'una dotzena de llibres i ha publicat més de 4.000 articles a *El País, El Mundo, Cinco Días, Expansión, El Economista, La Gaceta de los Negocios, Ibercampus, Cuartopoder*, etc. Doctor en Econòmiques i llicenciat en Ciències de la Informació, es va iniciar com a redactor econòmic a *Europa Press* i va ser sotsdirector fundador de *La Gaceta de los Negocios*.

Kiyoshi Murata és el director del Centre for Business Information Ethics i professor de Gestió de Sistemes de la Informació a la School of Commerce, Meiji University, Tòquio (Japó). Va fundar el Centre l'abril del 2006, convertint-se en l'únic institut d'investigació per estudiar l'ètica de la informació al Japó. El seu objecte de recerca se centra en el comerç electrònic, la gestió de la qualitat de la informació, la gestió del coneixement i l'ètica de la informació en les organitzacions empresarials, que inclou la privadesa, la vigilància, el professionalisme de les TIC i les qüestions de gènere.

Yohko Orito és professora associada de Gestió de la Informació a la Faculty of Collaborative Regional Innovation, Ehime University, Matsuyama (Japó). Va acabar el seu doctorat en Comerç a la Meiji University de Tòquio el 2007. És investigadora associada al Centre for Business Information Ethics de la Meiji University des del mateix any i va ser professora invitada al Centre for Computing and Social Responsability, a la

De Montfort University, a Leicester (Regne Unit) l'any 2010. El seu objecte de recerca és l'ètica de la informació en les organitzacions empresarials, concretament l'ús que les empreses fan de la informació personal i la protecció del dret a la privadesa i la llibertat.

Juan Carlos Yáñez-Luna és professor d'informàtica de la Facultat d'Economia de la Universitat Autònoma de San Luis Potosí. Té els graus de Sistemes Computacionals i de Mestratge en Gestió de Tecnologies i és doctor en Economia i Empresa per la URV. Compta amb diverses publicacions en revistes arbitrades internacionals, en temes com l'aprenentatge en línia, negocis i màrqueting. Ha fet propostes per millorar els processos, la gestió i la implementació de plataformes d'aprenentatge en línia. És membre permanent de la Xarxa Acadèmica de Comerç i Negocis Internacionals (RACNI).

Fermín Navaridas Nalda és doctor en Ciències de l'Educació i professor titular d'universitat a l'Àrea de Didàctica i Organització Escolar de la Universitat de La Rioja. Els seus llibres, articles i línies fonamentals de recerca giren al voltant dels processos d'innovació i millora contínua a les institucions educatives. Participa com a investigador en projectes europeus, estatals i regionals. Ha impartit seminaris i cursos en altres institucions i universitats com a professor convidat.

Teresa Torres-Coronas és doctora en Administració d'Empreses. Distingida amb el Premi de recerca EADA 2000 i la Distinció Jaume Vicens Vives 2016, és autora dels llibres *Higher creativity for virtual teams* (Information Science Reference -ISR, 2007), *The Encyclopedia of HRIS: Challenges in i-HRM* (ISR, 2009), *Information communication technologies and city màrqueting* (ISR, 2009) i *Social i-Enterprise: Value Creation through ICT* (ISR, 2013). És professora de gestió d'empreses a la URV i membre del grup de recerca Social Business and Research Lab.

02. L'AAEDAT: La xarxa permanent de relacions internacionals en materia ambiental a la Universitat Rovira i Virgili

Susana Borràs és professora Agregada de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals i coordinadora del Master Universitari de Dret Ambiental a la URV. Va obtenir el títol de Màster en Dret ambiental (2004) i de doctora amb menció europea i premi extraordinari (2007). Membre del Grup de Recerca de Dret ambiental, Immigració i Govern Local i del Centre d'Estudis en Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT-URV). Investigadora a la NATO/CCMS (Bèlgica); al Max Planck Institut (Alemanya); al CIEL (EUA) i al Centre de Recherche of The Hague Academy of International Law and International Relations. Té diverses publicacions i conferències internacionals sobre diverses qüestions relatives a drets humans, justicia, canvi climàtic i medi ambient.

03. Internacionalització del model de Formació de Supervisors de Doctorat de la URV.

Mar Figueras és la directora de l'Escola de Doctorat de la Universitat Rovira i Virgili (URV), Tarragona (Espanya). Durant els últims vint anys ha treballat en una àmplia varietat d'àrees professionals tant en el sector públic com en el privat. És versada en tots els aspectes de la gestió de Recursos Humans i compta amb 20 anys d'experiència progressiva en la gestió de serveis de Recursos Humans, Relacions Internacionals i Qüestions Doctorals a la URV. Té un doctorat en Psicologia, titulada en Habilitats Personals per a l'Ocupació en l'Àmbit Internacional amb especial atenció als estudiants de doctorat. Es va llicenciar en Psicologia Industrial l'any 1989 a la Universitat de Barcelona. L'any 1991 va obtenir un màster en Administració Empresarial a la Business School ESADE i l'any 2009 el màster de ciències en Avaluació i Mesura de la Conducta a la URV.

Ercilia García Álvarez és catedràtica Serra Húnter al Departament de Gestió d'Empreses de la URV. És IP del grup de recerca QUALOCIO (Recerca Qualitativa als Mercats de l'Oci i les seves Organitzacions) a la URV i fellow del Family Firm Institut (Boston), on actualment és membre del comitè que atorga el Best Dissertation Award.

María del Mar Reguero de la Poza és doctora en Ciències Químiques per la Universitat Complutense de Madrid (1989). Després del doctorat va fer estades al King's College London (1990) i al CSIC (1991), i va treballar com a investigadora sènior al Laboratori de Daresbury, al Regne Unit (1992). El 1993 es va incorporar a la URV. Actualment pertany al Grup de Química Quàntica de la URV, on dirigeix la línia de fotoquímica. Ha publicat més de 40 articles en revistes internacionals i ha dirigit 6 tesis doctorals.

Joan J. Carvajal és Prof. Agregat del Dept. de Química Física i Inorgànica de la URV des de 2011. És llicenciat (1998) i doctor (2003) en Química per la URV. Després d'ocupar una posició de *Fulbright Postdoctoral Fellow* durant 2 anys a la Stony Brook University es reincorpora a la URV el 2006 com a investigador Ramon y Cajal, on forma part del grup de Física i Cristal·lografia de Materials i Nanomaterials. Ha publicat més de 150 articles en revistes internacionals i ha dirigit 6 tesis doctorals.

María José Rodríguez Cuesta es va llicenciar en Química (1999) i és doctora per la URV (2006). A finals de 2004 es va incorporar a la recentment creada Escola de Doctorat de la URV i des d'aleshores hi ha treballat com a tècnica superior a càrrec de processos d'estratègia institucional, programació i qualitat del doctorat. Ha realitzat

estades professionals a escoles de doctorat d'universitats llatinoamericanes i europees, i actualment continua la seva formació en llengües i en competències transversals.

Mireia Valverde es va formar a la Universitat de Barcelona, University of Limerick i Cranfield University. És professora de Direcció de Recursos Humans a la URV des de l'any 2000, on és membre del grup de recerca FHOM (Factor Humà, Organitzacions i Mercats) al Departament de Gestió d'Empreses. Ha estat secretària i directora d'aquest departament, on imparteix un ampli ventall d'assignatures de gestió de persones i metodologies de recerca des de grau fins a doctorat. Ha publicat més de 40 articles en revistes internacionals indexades i ha dirigit 10 tesis doctorals.

04. Wiener Project: Una porta a la internacionalització a través dels tàndems lingüístics en línia

Joel Fernández García es va llicenciar en Filologia Hispànica, amb premi extraordinari de Llicenciatura, en la primera promoció de titulats de la Universitat Rovira i Virgili (1993). Posteriorment va cursar el Màster de Formació de Professors d'Espanyol com a Llengua Estrangera de la Universitat de Barcelona mentre començava a exercir com a docent d'espanyol per a estrangers en el Departament de Filologies Romàniques de la URV. Des de l'any 1998, és el responsable dels cursos d'espanyol per a estrangers del Servei Lingüístic de la URV.

Montse Martínez Ferré es va llicenciar en Filologia Anglesa (1998) i en Traducció i Interpretació (2014) per la Universitat Autònoma de Barcelona. Va engegar la seva carrera docent a UAB Idiomes Barcelona, on va tenir l'oportunitat de formar-se i exercir com a professora d'anglès en diferents àmbits, com ara l'Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera i classes in-company. La seva experiència en l'autoaprenentatge de llengües la va portar a treballar a la Universitat Rovira i Virgili per engegar l'Espai d'aprenentatge de llengües del CRAI.

05. Transcendint la docència tradicional: conèixer en primera persona la realitat de la unió europea a partir de les activitats pràctiques d'una assignatura

Adrià Calvet Casajuana és professor associat del Departament de Dret Públic de la URV, on hi treballa des de 2013. Llicenciat en Dret per la URV, va cursar un Màster en Polítiques Europees de Cooperació internacional a la UAB i va obtenir una beca del Patronat Català Pro-Europa per a realitzar un Màster en Estudis Europeus a la Université Robert Schuman d'Estrasbourg. Després de realitzar les pràctiques professionals a

la Comissió Europea a Brussel.les, ha treballat a la Direcció de Relacions Internacionals de la Diputació de Barcelona i des de l'any 2010 desenvolupa diferents activitats professionals com a consultor en l'àmbit de les relacions internacionals i la Unió Europea.

Alfonso González Bondia és professor titular d'universitat al Departament de Dret Públic de l'URV. Llicenciat en Dret (1991) i màster en Dret comparat (1993) per l'UAB i doctor en Dret per l'URV (2003). Imparteix diverses assignatures relacionades amb el dret i les institucions de la Unió Europa. Els seus àmbits de recerca actuals són la política exterior de l'UE, les relacions entre els ens locals i Europa, el règim jurídic de la seguretat internacional, els processos de secessió i el dret a decidir.

06. Una experiència de valoració del grau d'internacionalització dels estudis per a treballar en un món global: quines competències, quina formació?

Pilar Iranzo García és Professora al Departament de Pedagogia de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la Universitat Rovira i Virgili (FCEP-URV) on treballa des de l'any 1997. Actualment és responsable acadèmica del Grau d'Educació Infantil a la Seu Baix Penedès. És doctora en Pedagogia per la URV (2002), Llicenciada en Pedagogia i Diplomada en Professorat d'Educació Infantil. Les seves línies de recerca i innovació són la formació inicial i permanent del professorat, l'ensenyament i avaluació de competències a la universitat i el lideratge i la millora escolars.

Anna Ardévol Grau és Titular d'Universitat de la Universitat Rovira i Virgili, acreditada per "Catedràtica d'Universitat " per ANECA i AQU. Coordina el grup d'investigació reconegut per la Generalitat de Catalunya "MoBioFood". Té 4 trams de recerca, amb més de 85 articles publicats en revistes internacionals (factor H 21). Té 4 trams de docència i ha estat coordinadora de Màster i Doctorat, secretaria de Departament i Vicerectora de Relacions Internacionals.

Natàlia Català és Doctora en Filosofia i Lletres (Secció Filologia Hispànica) per la Universitat de Barcelona (1986) i Professora Titular de Lingüística General (1987) del Departament de Filologies Romàniques de la URV. La seva activitat docent a la Universitat s'ha centrat fonamentalment en els cursos de Lingüística General i Lingüística Aplicada, tant de grau com de postgrau. La seva activitat investigadora s'ha emmarcat en el context de la Semàntica Lèxica i la Lexicografia i ha dirigit (i participat en) diversos projectes de recerca competitius, tant de l'àmbit de la Filologia com de la Psicolingüística.

Montse Poblet és professora Agregada del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular de la URV, on treballa des de l'any 1996. Es llicenciada en Biologia per la Universitat de Barcelona (1988) i es doctora per la URV (1994). Treballa en el camp de la biotecnologia microbiana aplicada a la millora de la producció d'aliments, especialment en l'àmbit enològic.

07. Estudiant els Drets Humans des d'una perspectiva transversal i transnacional

Víctor Merino i Sancho és Professor Lector de Filosofia del Dret del Departament de Dret públic de la URV, on treballa des de l'any 2009. Es va llicenciar en Dret i és doctor per la UV (2009). Treballa en el camp dels Drets humans, les teories crítiques feministes i queers, i del dret d'asil. Ha realitzat diverses estades a centres internacionals i coordina des de la seva primera edició el Seminari Internacional sobre Drets Humans i Mobilitats humanes en coordinació amb la Hiroshima University.

08. L'European Nursing Module, una eina per desenvolupar la sensibilitat intercultural dels estudiants del Grau de Enfermeria

María Inmaculada de Molina Fernández és Professora, en Comissió de Serveis de l'Institut Català de la Salut (ICS), de la Facultat d´Infermeria de la Universitat Rovira i Virgili (URV), on treballa des de l'any 2011, desprès de mes de 20 anys de pràctica professional com a infermera i llevadora als àmbits de l'atenció primària i hospitalària. Diplomada en Infermeria per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) l'any 1988, Especialista en Infermeria obstètrica i ginecològica (llevadora) pel Ministeri de Sanitat l'any 1998, Màster oficial en Ciències de la Infermeria per la URV l'any 2011 i Doctora per la URV l'any 2014. Es delegada del programa European Nursing Module als Campus Catalunya i Baix Penedès des de l'any 2015.

Roser Ricomà Muntané. Professora a temps complert del Departament d'infermeria des de 1993. Diplomada en Infermeria, Màster en Ciències de la Infermeria (2007) i és doctora per la URV (2015). Imparteix assignatures relacionades amb el malalt crític, i ha participat en diversos projectes d'innovació docent com Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) i Sistemes de Resposta Personal (SRP). Degana de la Facultat d'Infermeria des del 2011. Membre de la comissió de Ciències de la Salut del programa Verifica de l'ANECA del 2008 al 2012.

Maria Luisa Mateu és professora del Departament d'Infermeria de la Universitat Rovira i Virgili al Campus Terres de l'Ebre. Màster en Ciències de la Infermeria. És coordinadora de mobilitat i del programa European Nursing Module (ENM) des de

l'any 2003. Imparteix una assignatura anomenada International Nursing que té com objectiu donar a conèixer llenguatge sanitari i de la salut en anglès així com introduir els alumnes en el concepte d'infermeria internacional i els seus aspectes multiculturals.

Maria Jiménez-Herrera és Professora Titular del Departament d'Infermeria de la URV, on treballa des de l'any 1990. Es va diplomar en Infermeria (1998), llicenciar en Antropologia social y cultural (2001), Màster en Bioètica i Dret per la UB (2002) i és doctora per la URV (2009). Responsable de mobilitat a la facultat d'Infermeria pels campus Catalunya i Baix Penedès. Treballa en el camp de la ètica professional sanitària i la bioètica clínica en les diferents àrees assistencials, teories i models per a la pràctica de la cura, l'atenció als nens i als adults en situacions de urgències, emergències i critiques a la salut de les persones així com en el desenvolupament de la practica avançada en infermeria de urgències i emergències.

Elena Abelló Riley és professora associada de la Facultat d'Infermeria de la Universitat Rovira i Virgili des de l'any 2010. Es va llicenciar a la mateixa universitat l'any 2013. L'assignatura que imparteix és International Nursing, una optativa que intenta ajudar les estudiants d'infermeria a conèixer el llenguatge propi d'infermeria anglès. Ha treballat com infermera a Bury, Anglaterra (1977-1981), a l'hospital de la Creu Roja de Tarragona, Espanya (1983-1986) i a Michigan, Estats Units (1989-1993). Actualment treballa com a infermera a l'Àrea Bàsica de Salut del Morell, Tarragona.

09. The SMiLE Programme

Mònica Escarcelle ensenya ciències naturals a l'Institut d'Altafulla. Té un doctorat en Bioquímica i Biologia Molecular i ha participat en projectes científics en diversos laboratoris de recerca dels Estats Units i Europa. Des del 2004 ha participat en diferents programes educatius en escoles secundàries i en centres de recursos pedagògics. Ha coordinat de manera activa, juntament amb Elizabeth Russell i Susana de Llobet, la posada en marxa del Programa SMiLE, un projecte conjunt entre la URV i el Departament d'Ensenyament.

Elizabeth Russell és catedràtica d'Estudis Literaris i Culturals al Departament d'Estudis Anglesos i Alemanys. Com a primera coordinadora de Mobilitat del Departament, va ajudar a establir vincles amb altres universitats europees. Aquesta activitat va culminar amb el projecte SMiLE, el qual fundà juntament amb Mònica Escarcelle i Susana de Llobet. SMiLE ofereix períodes de pràctiques per als estudiants de mobilitat nouvinguts. L'any 2014 va rebre el premi a l'Ensenyament Innovador de la URV. De la seva carrera professional destaquen les quatre estades docents a la University of Mysore, a l'Índia.

Susana de Llobet és tècnica en estratègia Internacional al Centre Internacional de la URV. Ha cursat màsters en documentació i en Antropologia Mèdica, estudis amb el que té el DEA. La seva trajectòria professional està centrada en el món de la Educació Internacional i en el de la documentació. Ha treballat a escoles, al CRDP de Lyon i a la Fundació Catalana per la Recerca a Barcelona col·laborant en diverses publicacions d'educació universitària. A la URV va posar en funcionament i dirigir l'Oficina de Relacions Internacionals i a l'any 2009 va participar amb la Dra. Russell i la Sra. Mònica Escarcelle amb el llançament del projecte d'educació Internacional SMiLE i amb el que actualment col·labora en el seu desenvolupament.

10. El programa "Col·labora en un projecte de cooperació internacional" de la Universitat Rovira i Virgili

Joan Fuster és tècnic del Centre de Cooperació al Desenvolupament "URV Solidària", és geògraf i DEA en geografia, postgraus "Agent de desenvolupament internacional" y "Responsabilitat social", i màster en "Gestió turística per al desenvolupament local i regional". Coordina el postgrau "Cooperació, desenvolupament i innovació social" (URV) i es professor col·laborador de l'assignatura Desenvolupament sostenible (Economia i empresa, UOC).

Inés Solé Guillén és tècnica del Centre de Cooperació al Desenvolupament "URV Solidària" des del 2010, és llicenciada en dret per la URV i postgraduada en Cooperació, desenvolupament i innovació social per la URV.

11. Docència en anglès a la facultat d'Economia i empresa

Mercedes Teruel és professora agregada del Departament d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili. Té estudis en Economia (URV), Màster en Economia (University of Essex), i Doctorat en Economia i Empresa (URV). Ha realitzat un post-doc en el Max Planck Institute of Economics (Alemanya). Els seus interessos són el comportament empresarial i la innovació. Ha guanyat el Richard R. Nelson Prize (2016) i actual responsable del Grau d'Economia.

M. Teresa Sorrosal Forradellas és Professora Col·laboradora del Dept. de Gestió d'Empreses de la URV, on es va incorporar el 2005. És llicenciada en Administració i Direcció d'Empreses (1996) i doctora (2005) per la UB, havent obtingut el premi extraordinari de doctorat. És membre del grup de recerca Mercats i Anàlisi Financera. Els seus interessos se centren en l'aplicació de xarxes neuronals artificials a les finances. Actualment és vicedegana de la Facultat d'Economia i Empresa de la URV.

12. La comunicació 360° de la internacionalització URV: s'internacionalitza la comunicació alhora que es comunica la Internacionalització

Núria Golobardes és Llicenciada en Publicitat i Relacions Públiques per la URV, va començar a treballar a la mateixa universitat al 2010, en l'àmbit de biblioteques. Des de llavors ha estat en diverses unitats desenvolupant tasques variades però sempre en contacte amb la vesant comunicativa. A partir del 2014 s'uneix a l'equip de l'International Center per gestionar les pràctiques internacionals i donar suport a la mobilitat sortint, alhora que impulsa la comunicació de la unitat com a gestora de xarxes socials, editora del butlletí de temes internacionals i desenvolupant les eines comunicatives.

Marina Casals és llicenciada en Traducció i Interpretació i té un màster en l'Ensenyament de l'Espanyol com a Llengua Estrangera. La seva experiència en l'àmbit internacional l'ha duta a treballar a la Tampere University (Finlàndia) i a l'Al Akhawayn University (Marroc), on ha ocupat diferents càrrecs (gestora d'esdeveniments, cap de protocol, directora associada per al desenvolupament i la comunicació). Es va unir a la Universitat Rovira i Virgili (Espanya) com a coordinadora de la Unitat d'Internacionalització al GTR i actualment és cap del Centre Internacional.

Rebeca Tomás va començar a treballar a la URV l'any 2003 oferint suport en l'elaboració i la gestió de projectes. Es va incorporar a la Unitat d'Internacionalització Estratègica l'any 2005 i al Centre Internacional l'any 2013. Ha participat en el desenvolupament i la promoció de programes d'estudi internacionals, és assessora de polítiques internacionals i tendències mundials, i ha col·laborat en la implementació del Pla Estratègic d'Internacionalització de la URV, i com a ponent en diverses conferències.

13. El pràcticum de cooperació en Nicaragua: Una experiència d'aprenentatge servei per a la realització de les pràctiques externes i el treball final de grau a la facultat de ciències de l'educació i psicologia.

Paloma Vicens Calderón és llicenciada en Psicologia i en Filosofia i doctora en Psicologia. Actualment és titular d'universitat i vicedegana de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la URV. Compta amb gairebé 20 anys d'experiència docent i professional, al llarg de la qual ha publicat nombrosos articles en l'àmbit de la psicobiologia. Els seus interessos l'han dut a formar-se en psicoteràpia integradora humanista

i en psicologia clínica infantil i juvenil, així com en l'àmbit de la teràpia assistida per animals o la meditació en la pràctica clínica. És membre de les associacions sense ànim de lucre Teràpia Assistida amb Animals Quatre Potes i la Fundació El Sueño de la Campana.

Universitat Rovira i Virgili

En aquest llibre trobareu les pràctiques dutes a terme a la Universitat Rovira i Virgili per afavorir-ne la internacionalització. Aquest ha estat un dels seus objectius centrals des de la seva creació ara fa 25 anys i ho ha de seguir sent amb caràcter permanent. La internacionalització constitueix uns dels vectors directors de tota universitat, l'element imprescindible que permet a les universitats mantenir-se en permanent diàleg amb les institucions d'arreu, vincular-se a l'avantguarda del coneixement, captar talent i transmetre coneixement.

25
1991-2016
UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI
[publicacions]
urv